

แนวทางการนิเทศ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กศน.

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อหนังสือ : แนวทางการนิเทศเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กศน.

ISBN : 978-974-232-371-4

เอกสารวิชาการลำดับที่ : 5/2552

พิมพ์ครั้งที่ 1 : 1,200 เล่ม

จัดพิมพ์และเผยแพร่ : หน่วยศึกษานิเทศก์
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ
โทรศัพท์ 0 2281 5151 และ 0 2281 0438

เว็บไซต์ : <http://www.nfe.go.th/supervisoryunit/>

พิมพ์ที่ : รัชสีการพิมพ์
44 ถนนบูรณศาสตร์ หลังศาลเจ้าพ่อเสือ
เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
โทร. 0 2224 1648-9 โทรสาร 0 2622 1395

คำนำ

สืบเนื่องมาจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา กศน. ปีงบประมาณ 2550 และปีงบประมาณ 2551 รวมทั้งผลการนิเทศสถานศึกษา กศน. ในภาพรวม ซึ่งพบว่า มาตรฐานที่ 2 เรื่อง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกระบบ เป็นมาตรฐานที่สถานศึกษา กศน. ส่วนใหญ่ มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้และปรับปรุง โดยเฉพาะ เรื่อง หลักสูตรสถานศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน. จึงได้จัดประชุมปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กศน. ปีงบประมาณ 2552 ระหว่างวันที่ 2 - 4 มิถุนายน 2552 ณ โรงแรม ศรีอุทอง แกรนด์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยได้รับความอนุเคราะห์จาก รศ. ดร. พัชรี ศรีสังข์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ครินครินทรวิโรฒ เป็นวิทยากร

หน่วยศึกษานิเทศก์จึงได้สรุปความรู้จากการประชุม ประกอบการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากเอกสารแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา (ฉบับทดลอง) หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน โดยพัฒนาเป็นเอกสารแนวทางนิเทศเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กศน. เพื่อเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักงาน กศน. หวังว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนิเทศการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. ของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งผู้สนใจทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

(นายอภิชาติ จีระวุฒิ)

เลขาธิการ กศน.

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ 1	
การนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	1
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	1
การนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	3
การนิเทศภายในสถานศึกษา	8
บทสรุป	10
ตอนที่ 2	11
หลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษา	
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตร	11
หลักสูตรสถานศึกษา	19
บทสรุป	22
ตอนที่ 3	23
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	23
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	29
กระบวนการจัดทำองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา	33
เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา	58
หลักการสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้	61
การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	62
บทสรุป	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน	71
การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	71
การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง บทสรุป	92 96
ตอนที่ 5 แนวทางการนิเทศการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กศน.	97
บทสรุป	102
เอกสารอ้างอิง	103
ภาคผนวก	105
ตัวอย่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา กศน.	107
ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษา กศน. ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มผู้นำท้องถิ่น	113
ตัวอย่างแผนขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา กศน.	122
ตัวอย่างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษา กศน.	145
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศภายในด้านการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ปีงบประมาณ 2552	151
คณะผู้จัดทำ	154

ตอนที่ 1

การนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงาน กศน. มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นั้น ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศภายในสถานศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ กิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งความรู้ เกี่ยวกับการนิเทศ ซึ่งผู้นิเทศควรเลือกใช้วิธีการ รูปแบบ และเทคนิคการนิเทศให้เหมาะสมกับผู้รับการนิเทศ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรม กศน. ของสถานศึกษา

1. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ความหมาย

การศึกษานอกระบบ หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย ตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถ เลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการ เรียนรู้ของแต่ละบุคคล

หลักการ

1. การศึกษานอกระบบ

1.1 ความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทัวถึง เป็นธรรมและมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน

1.2 การกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

2. การศึกษาตามอัธยาศัย

2.1 การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

2.2 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย ทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่วนที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา

2.3 การจัดการรอบหรือแนวทางการเรียนรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้เรียน

เป้าหมาย

1. การศึกษานอกระบบ

1.1 ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคมที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ตามแนวทางการพัฒนาประเทศ

1.2 ภาคีเครือข่ายเกิดแรงจูงใจและมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา

2. การศึกษาตามอัธยาศัย

2.1 ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.2 ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.3 ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และเทียบโอนผลการเรียนกับการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ

2. การนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ความหมาย

นิเทศ หมายถึง ชี้แจง แสดง และจำแนก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. 2525)

การนิเทศ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Supervision ซึ่งประกอบด้วย Super และ Vision โดยคำว่า Super หมายถึง ดีมาก วิเศษ ส่วนคำว่า Vision หมายถึง การเห็น การมอง การดู พลังในการจินตนาการ ฉะนั้น Supervision จึงหมายถึง การมองเห็นที่ดีมาก เห็นโดยรอบ การดูจากที่สูงกว่า การมองจากเบื้องบน การมีโลกทรรศนะ กว้างขวางกว่า

การนิเทศการศึกษา เป็นความพยายามของเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาที่แนะนำครู หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้รู้จักวิธีปรับปรุงงานสอนเพื่อช่วยพัฒนาครู ช่วยเลือกและปรับปรุงวัสดุประสงค์ทางการศึกษา ปรับปรุงวัสดุเนื้อหาการสอน วิธีการสอน และการประเมินผลการสอน (Good. 1959)

การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู โดยทำงานร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นการกระตุ้นความเจริญก้าวหน้าของครู และมุ่งหวังที่จะช่วยเหลือครู เพื่อให้ครูช่วยตนเองได้

การนิเทศการศึกษา เป็นเรื่องของงานและภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั่วไป (Glickman. 1990)

ดังนั้น การนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนประชาชน ผู้นำหมู่บ้าน และอาสาสมัครในพื้นที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพบุคลากรในหน่วยงาน สถานศึกษา ให้มีขวัญกำลังใจ รู้จักใช้และวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเพื่อนำมาใช้ในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาและพัฒนางานด้วนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามนโยบาย จุดหมาย แผนงาน หลักการที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ โดยผ่านกระบวนการสื่อสารทั้งสองทาง บนรากฐานของมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีแผนงานและความต่อเนื่อง ตลอดจนเจตคติของการพึ่งพาตนเอง

แนวคิดการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาในปัจจุบัน จะเน้นกระบวนการนิเทศมากกว่าบทบาทของผู้นิเทศ ซึ่งในสมัยก่อนมักถือว่าการนิเทศเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร คีษานิเทศก์ หรือผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาโดยตรงเท่านั้น การมองการนิเทศการศึกษาในลักษณะบทบาทของผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศโดยตรงจึงมีขอบเขตจำกัด แต่ปัจจุบันจะมองการนิเทศการศึกษาในลักษณะของกระบวนการการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่คาดหวัง ดังนั้น ทุกคนจึงมีส่วนร่วมในบทบาทผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ การนิเทศการศึกษาในปัจจุบันจึงมีขอบเขตกว้างขวางมากกว่าในสมัยก่อนเป็นอันมาก กระบวนการนิเทศที่ได้ผล ควรได้รับการยอมรับและมีลักษณะการทำงานเป็นขั้นตอนตามกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการทำงานอย่างมีระบบ ตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย ให้ความสำคัญแก่กระบวนการกลุ่ม และเน้นความมีมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มของผู้ทำงานร่วมกัน

การนิเทศการศึกษาจะเกิดประสิทธิภาพ เมื่อผู้นิเทศเลือกใช้วิธีการนิเทศให้เหมาะสมกับแต่ละสถานศึกษา และผู้รับการนิเทศ และผู้นิเทศจะต้องรู้เรื่องที่จะนิเทศ ลักษณะของผู้รับการนิเทศ เพื่อจะปฏิบัติการนิเทศได้ตรงตามความต้องการของผู้รับการนิเทศ

แนวคิดการนิเทศศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การนิเทศศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรตั้งอยู่บนรากฐานแนวคิดดังต่อไปนี้

1. สามารถทำงานร่วมกันกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ
2. มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในความเป็นมนุษย์และภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. รู้จักส่งเสริมเจตคติที่ดีและมีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. สามารถทำงานเป็นทีมหรือร่วมงานกับเครือข่าย
5. ไม่มีผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศที่ถาวร บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ

บทบาทในการนิเทศซึ่งกันและกัน

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การนิเทศการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้บุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาการแก้ปัญหาการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยมุ่งความสำเร็จของผู้เรียน
2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทุกระดับ ให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีหลักการจัดการที่ดี

รูปแบบการนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อาจทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1. **การนิเทศภายนอก** เป็นการนิเทศโดยบุคลากรภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบ นโยบายการบริหารงานและการส่งเสริมขวัญกำลังใจ
2. **การนิเทศภายใน** เป็นการนิเทศโดยบุคลากรภายในสถานศึกษานั้นๆ เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา ในการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพของงาน
3. **การนิเทศโดยเครือข่าย** เป็นการนิเทศโดยบุคคลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อกำกับ ดูแล ติดตามการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในระดับพื้นที่
4. **การนิเทศโดยใช้สื่อบุคคล** เป็นการนิเทศโดยตรงจากบุคคลซึ่งสามารถแก้ปัญหาโดยตรงทันที
5. **การนิเทศโดยใช้สื่อเทคโนโลยี** เป็นการนิเทศโดยใช้สื่อประเภทเดียวหรือสื่อประกอบที่หลากหลาย
6. **การนิเทศแบบผสมผสาน** เป็นการนิเทศโดยผสมผสานสื่อเทคโนโลยีและสื่อบุคคล
7. **การนิเทศทางไกล** เป็นการนิเทศโดยโทรศัพท์ โทรสาร E-mail หรือ การประชุมทางไกล (Teleconference) หรือ ให้ข่าวสารทางโทรทัศน์

8. การนิเทศแบบมีส่วนร่วม เป็นการนิเทศโดยทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศต่างมีส่วนร่วมในการวางแผนนิเทศและแก้ปัญหาพร้อมกัน

9. การนิเทศแบบคลินิก เป็นการนิเทศรายบุคคลที่มีลักษณะคล้ายกับคลินิกของแพทย์โดยใช้วิธีสัมภาษณ์สังเกตพฤติกรรม จดบันทึก แล้วนำมาร่วมวิเคราะห์กับผู้รับการนิเทศเพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้คำปรึกษาเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ

วิธีนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถนิเทศได้หลายวิธี ดังนี้

1. บรรยาย
2. สังเกต
3. สัมภาษณ์
4. ประชุมชี้แจง ประชุมปฏิบัติการ
5. อภิปราย
6. ทักษะศึกษา
7. เยี่ยมเยียน
8. สนทนา
9. สาธิต / พาทำ / สอนงาน
10. ร่วมกันแก้ปัญหา

เทคนิคการนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จำเป็นต้องมีเทคนิคในการให้ผู้รับการนิเทศเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา ยอมรับผู้นิเทศและให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน

แก้ปัญหา ผู้นิเทศนอกจากจะต้องมีความรู้ ความสามารถในเรื่องที่นิเทศแล้ว ยังต้องใช้เทคนิคการนำความรู้ ความสามารถไปใช้ให้เกิดการยอมรับการนิเทศและนำไปปฏิบัติเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ ผู้นิเทศต้องใช้เทคนิค การนิเทศที่เหมาะสม ดังนี้

1. การเสนอแนะ / แนะนำ / ชี้แนะ
2. การให้คำปรึกษา
3. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
4. การเป็นผู้ฟังที่ดี
5. การยอมรับผู้อื่น
6. การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
7. การใช้วาจาที่สุภาพ

บทบาทของผู้นิเทศศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู กคน. นั้น ผู้นิเทศจะต้องกระตุ้นให้ครูรู้จักพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิเทศเพื่อให้ครูสามารถลงมือฝึกปฏิบัติได้ ผู้นิเทศจำเป็นต้องเข้าใจบทบาททั้งของตนเองในฐานะ ผู้นิเทศและบทบาทของครูในฐานะผู้รับการนิเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและบทบาทในการนิเทศซึ่งกันและกัน ในการพัฒนาครูได้อย่างเหมาะสม อันมีผลต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู และมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ฉะนั้น ผู้นิเทศจะต้องปฏิบัติการณ์เทศ ดังนี้

1. วิเคราะห์บทบาท หน้าที่ ภารกิจ ของผู้รับการนิเทศเพื่อรู้จักผู้รับการนิเทศ
2. สามารถเลือกใช้จิตวิทยาในการนิเทศได้เหมาะสมกับผู้รับการนิเทศ
3. รับฟังปัญหาและความคิดเห็นของผู้รับการนิเทศอย่างเป็นธรรมชาติ
4. ควรช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับการนิเทศ
5. เลือกรูปแบบ / กิจกรรมนิเทศและใช้สื่ออย่างเหมาะสม
6. ควรมีการประเมินผลการนิเทศร่วมกับผู้รับการนิเทศเพื่อปรับปรุงการนิเทศครั้งต่อไป

3. การนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศการศึกษาในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เนื่องจากในอดีตการนิเทศการศึกษา เป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษาเท่านั้น โดยบุคลากรในสถานศึกษาเป็นเพียงผู้รับการนิเทศ แต่ในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในหลายด้าน ทั้งการเปลี่ยนแปลงภายนอกกระบวนการศึกษา ที่มีองค์ความรู้ใหม่ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงภายในระบบการศึกษา ที่อาชีพครูมีลักษณะเป็นวิชาชีพมากขึ้น ครูมีความชำนาญเฉพาะด้านเพิ่มมากขึ้น มีการพัฒนาหลักสูตร มีการขยายปริมาณสถานศึกษามากขึ้น ทำให้การนิเทศการศึกษามีความสำคัญมากขึ้น บุคลากรภายในสถานศึกษาทุกคนจึงเข้ามามีบทบาทในการนิเทศการศึกษา ซึ่งเรียกระบบการนิเทศการศึกษานี้ว่า “การนิเทศภายในสถานศึกษา”

การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นการนิเทศโดยบุคลากรในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงาน และหัวหน้างานต่าง ๆ ที่สถานศึกษาคัดเลือกหรือแต่งตั้งขึ้น ซึ่งการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้น จะต้องดำเนินการนิเทศอย่างมีระบบ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการนิเทศ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการนิเทศ 4 ประการ คือ

1. **พัฒนาคน** การนิเทศการศึกษาเป็นการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ เป็นการนิเทศเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับความรู้และมีความสามารถในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น
2. **พัฒนางาน** การนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างสรรค์วิธีทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. **ประสานสัมพันธ์** การนิเทศการศึกษาเป็นการร่วมมือ สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
4. **สร้างขวัญและกำลังใจ** การนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างความมั่นใจ ความสบายใจ และมีกำลังใจในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา

จากจุดมุ่งหมายการนิเทศดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าการนิเทศเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและเป็นความต้องการที่จะจัดให้มีขึ้นในสถานศึกษา โดยเฉพาะการนิเทศภายในสถานศึกษา จะช่วยทำให้เกิดผลดีในการดำเนินงานของสถานศึกษาหลายประการ คือ

1. เป็นการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษา ซึ่งไม่เพียงพอที่จะนิเทศการศึกษาได้อย่างทั่วถึง

2. เป็นการแก้ปัญหาของสถานศึกษาได้ตรงจุดกว่าการที่จะให้คนภายนอกมานิเทศ เนื่องจากผู้นิเทศในสถานศึกษาเป็นผู้ใกล้ชิดกับปัญหาที่มีอยู่ในสถานศึกษาย่อมเป็นผู้รู้ปัญหาได้ดี

3. บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเอง ไม่ต้องเสียเวลาสร้างความคุ้นเคยเหมือนศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหารภายนอกสถานศึกษา เพราะผู้นิเทศในสถานศึกษามีความคุ้นเคยกับครูอยู่แล้ว

4. สามารถติดตามการปฏิบัติงาน หรือผลการนิเทศได้ตลอดเวลา เพราะผู้นิเทศในสถานศึกษาอยู่ใกล้ชิด และสามารถทำให้งานดำเนินไปถึงจุดมุ่งหมายโดยไม่ขาดความต่อเนื่อง

การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานที่ต้องมีการประสานงานกันระหว่างบุคคล 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ โดยบุคคลทั้ง 3 ฝ่ายนี้ จะต้องยอมรับบทบาทซึ่งกันและกัน ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหาร ในฐานะผู้นำและเป็นผู้บริหารของสถานศึกษา ต้องแสดงบทบาท ดังนี้

1.1 สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการนิเทศภายในอย่างจริงจังและจริงใจ

1.2 ทำหน้าที่เป็นวิทยากรที่ดีของครูทุกโอกาส ให้คำแนะนำ ชี้แหล่งวิชาการให้แก่ครู

1.3 บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในทุกด้าน

1.4 ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

1.5 สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

2. บทบาทของผู้นิเทศ ซึ่งผู้นิเทศหรือผู้ให้การนิเทศ หมายถึง ครูหรือบุคลากรคนใดคนหนึ่ง ในสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งคณะครูเต็มใจและคัดเลือกให้เป็นผู้นิเทศ มีบทบาท ดังนี้

2.1 ประชุมวางแผนร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่ครูและบุคลากรกำลังเผชิญอยู่

2.2 ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาวางแผนและจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหา

2.3 ช่วยเหลือบุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาและปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.4 ช่วยเหลือบุคลากรในสถานศึกษาประเมินผลผู้เรียน

- 2.5 ช่วยให้บุคลากรในสถานศึกษาประสบความสำเร็จในการจัดกระบวนการเรียนรู้และมีความรู้สึก
เชื่อมั่น มั่นใจ
- 2.6 ร่วมกับผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 2.7 ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาวิเคราะห์ข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไขจากผลการปฏิบัติงาน
3. บทบาทของผู้รับการนิเทศ ซึ่งผู้รับการนิเทศ หมายถึง ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
ที่ปฏิบัติงาน และจัดกิจกรรม กศน. ในพื้นที่ มีบทบาท ดังนี้
- 3.1 ร่วมประชุม วิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินงานของครูและบุคลากร
- 3.2 ร่วมวางแผนและจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหา
- 3.3 ร่วมวิเคราะห์ข้อบกพร่องและหาแนวทางแก้ไข
- 3.4 ช่วยเหลือเพื่อนครูและบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 3.5 ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้นิเทศ

บทสรุป

การนิเทศภายในสถานศึกษา กศน. มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงาม ทั้งทางด้านสติปัญญา ความรู้
คุณธรรม ความดีงามในจิตใจ อันนำไปสู่การศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งมีแนวคิด รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการนิเทศ
ที่หลากหลาย ผู้นิเทศควรนิเทศอย่างมีระบบ และเลือกใช้ให้เหมาะสมกับผู้รับการนิเทศ

ตอนที่ 2

หลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษา

การนิเทศการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดังนั้น ผู้นิเทศภายในสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จึงจะทำให้การนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพ อันส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียน ซึ่งต่อไปนี้จะนำเสนอความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษา

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร หมายถึง แผนงานที่กำหนดขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาในการพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา และสังคม โดยคำนึงถึงบริบทของผู้เรียน เป็นการพัฒนาโดยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์

ประเภทของหลักสูตร แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. หลักสูตรระดับชาติ หรือหลักสูตรแกนกลาง เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นในระดับกว้าง เพื่อให้ท้องถิ่นหรือสถานศึกษานำไปปรับใช้
2. หลักสูตรระดับท้องถิ่น หรือหลักสูตรสถานศึกษา เป็นหลักสูตรที่จัดทำโดยการนำหลักสูตรระดับชาติมาพิจารณา ศึกษา วิเคราะห์ จุดมุ่งหมาย จัดเนื้อหา สาระ และประสบการณ์ ให้สัมพันธ์สอดคล้องกับท้องถิ่น

3. หลักสูตรระดับห้องเรียน หรือหลักสูตรระดับชั้นเรียน เป็นหลักสูตรที่ครู กคน.แต่ละคนจะต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและแปลงหลักสูตรรายวิชาไปเป็นหน่วยการเรียนรู้ เพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบของหลักสูตร

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้มากมาย รวมทั้งองค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาในประเทศไทย ดังนี้

ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) กล่าวว่า หลักสูตรมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. จุดประสงค์
2. เนื้อหาวิชา
3. วิธีการจัด
4. การประเมินผล

ทาบา (Hilda Taba) กล่าวว่า หลักสูตรมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. จุดมุ่งหมาย (ทั่วไปและเฉพาะ)
2. เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้
3. การประเมินผล

โบว์ชอง (Beauchamp) กล่าวว่า หลักสูตรมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. เนื้อหาสาระและวิธีการจัด
2. จุดมุ่งหมายทั่วไปและเฉพาะ
3. แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

อำรง บัวศรี กล่าวว่า หลักสูตรมี 9 องค์ประกอบ ได้แก่

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา
2. จุดหมาย
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร
4. จุดประสงค์ของวิชา
5. เนื้อหา
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้
7. ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้
8. การประเมินผล
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการจัดการเรียนรู้

ก่อนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หลักสูตรมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่

1. หลักการ
2. จุดหมาย
3. โครงสร้าง
4. แนวดำเนินการ
5. การวัดผลประเมินผล
6. เกณฑ์การจบ
7. การแก้ไขเปลี่ยนแปลง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หลักสูตรมี 16 องค์ประกอบ ได้แก่

1. หลักการ
2. จุดหมาย
3. โครงสร้าง

4. การจัดหลักสูตร
5. การจัดเวลาเรียน
6. การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
7. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
8. การจัดการเรียนรู้
9. สื่อการเรียนรู้
10. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
11. เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
12. เอกสารหลักฐานการศึกษา
13. การเทียบโอนผลการเรียน
14. การพัฒนาศักยภาพครู
15. การจัดหลักสูตรสถานศึกษา
16. การกำกับติดตามและรายงาน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มี 17 องค์ประกอบ ได้แก่

1. วิสัยทัศน์
2. หลักการ
3. จุดหมาย
4. สมรรถนะสำหรับผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. มาตรฐานการเรียนรู้
6. ตัวชี้วัด
7. สาระการเรียนรู้
8. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

9. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
10. ระดับการศึกษา
11. การจัดเวลาเรียน
12. โครงสร้างเวลาเรียน
13. การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
14. การจัดการเรียนรู้
15. สื่อการเรียนรู้
16. การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้
17. การบริหารจัดการหลักสูตร

หลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มี 15 องค์ประกอบ ได้แก่

1. หลักการ
2. จุดหมาย
3. กลุ่มเป้าหมาย
4. โครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่
 - 1) ระดับการศึกษา
 - 2) สาระการเรียนรู้
 - 3) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
 - 4) มาตรฐานการเรียนรู้
 - 5) เวลาเรียน
 - 6) หน่วยกิต
 - 7) ตารางโครงสร้างหลักสูตร

5. การจัดหลักสูตร
6. การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
7. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
8. วิธีการจัดการเรียนรู้
9. การจัดกระบวนการเรียนรู้
10. สื่อการเรียนรู้
11. การเทียบโอน
12. การวัดและประเมินผลการเรียน
13. การจบหลักสูตร
14. เอกสารหลักฐานการศึกษา
15. การบริหารหลักสูตร

รูปแบบของหลักสูตร มี 7 รูปแบบ คือ

1. หลักสูตรรายวิชา
2. หลักสูตรสัมพันธ์วิชา
3. หลักสูตรรวมวิชา
4. หลักสูตรประสบการณ์
5. หลักสูตรแกนวิชา
6. หลักสูตรบูรณาการ
7. หลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน
ดังนั้น ในที่นี้จึงขอกล่าวเฉพาะหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน

หลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน

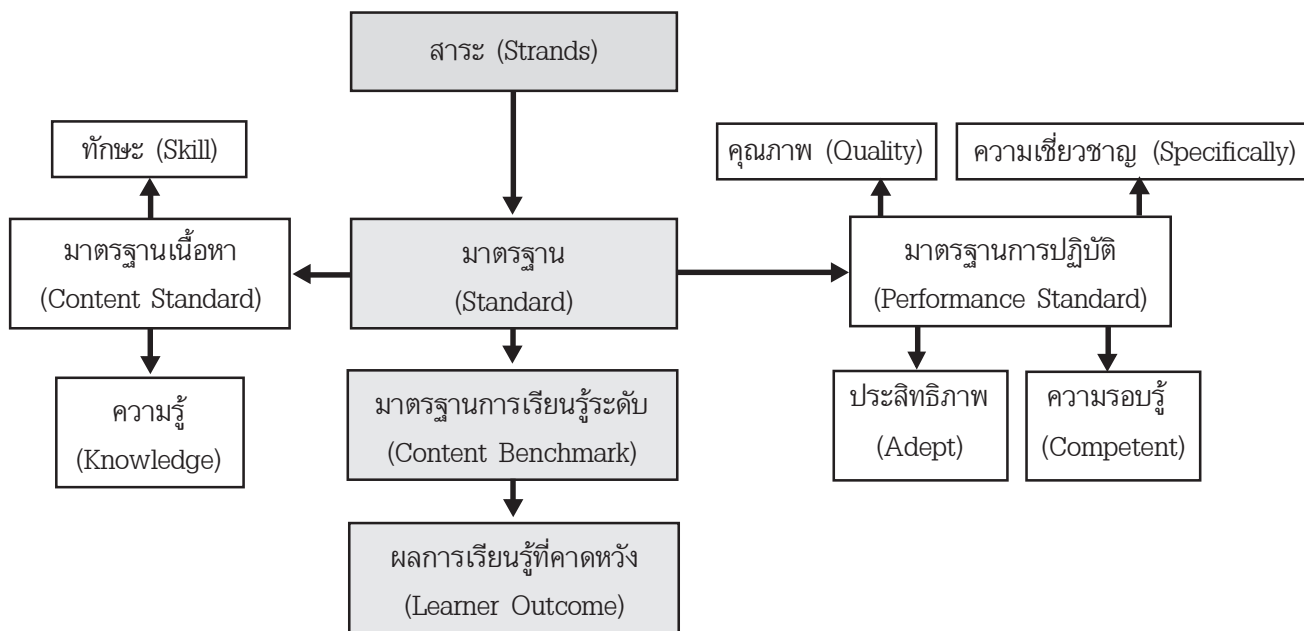
ความหมายของหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน

เคนดอล และ มาซาโน (Kendall ; & Marzano. 2001) กล่าวถึง หลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน หมายถึง หลักสูตรที่มีการกำหนดมาตรฐานเชิงเนื้อหา (Content Standard) อย่างชัดเจนจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร และมีความสามารถที่จะกระทำได้ โดยมีมาตรฐานการปฏิบัติ (Performance Standard) ทำให้มีความชัดเจนของระดับประสิทธิภาพที่คาดหวังตามมาตรฐานเนื้อหา (Content Standard)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) กล่าวถึง หลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน หมายถึง หลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย หรือกรอบทิศทางในการกำหนดเนื้อหา ทักษะกระบวนการ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล

เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2545) กล่าวถึง หลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน หมายถึง หลักสูตรที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานของมาตรฐานทางด้านเนื้อหา (Content Standards) ที่กำหนดขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ มาตรฐานด้านเนื้อหาที่บรรจุลงในหลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และสามารถทำได้ ส่วนมาตรฐานด้านความสามารถ (Performance Standards) เกิดจากการลงมือปฏิบัติ และเป็นผลลัพธ์ของมาตรฐานด้านเนื้อหาความรู้ (มาตรฐานหลักสูตร) นั้นเอง

องค์ประกอบของหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน

สาระ (Strands) หมายถึง การแบ่งสัณป็นส่วนของวิชาตามความคิดหลัก โดยผู้เชี่ยวชาญในสาขา เป็นแนวทางการกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ ด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติที่พันเกี่ยวร้อยกันเข้าไว้ เป็นเกลียว

มาตรฐาน (Standard) หมายถึง ข้อกำหนดที่เป็นเกณฑ์ (Criteria) ที่แสดงถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียน มีลักษณะเป็นมาตรฐานกลางที่ต้องเกิดกับผู้เรียน ประกอบด้วย (1) มาตรฐานเนื้อหา และ (2) มาตรฐานการปฏิบัติ โดยในแต่ละสาระอาจมีมาตรฐานเดียวหรือมากกว่าก็ได้

มาตรฐานเนื้อหา (Content Standard) หมายถึง ข้อความที่แสดงถึง “ทักษะ” (Skill) และ “ความรู้” (Knowledge) ของผู้เรียนในวิชาใดๆ เป็น 1 ใน 2 ขององค์ประกอบของมาตรฐาน (Standard)

มาตรฐานการปฏิบัติ (Performance Standard) หมายถึง ดัชนี/เครื่องชี้บอกหรือบ่งชี้ถึงคุณภาพเฉพาะ (Quality) ความเชี่ยวชาญ (Specifically) มีประสิทธิภาพ (Adept) หรือความสามารถรอบรู้ที่ผู้เรียนต้องทำได้ (Competent) เป็น 1 ใน 2 ขององค์ประกอบของมาตรฐาน (Standard) คำหลักที่แสดงพฤติกรรมที่เกิดกับผู้เรียน ได้แก่ รู้ เข้าใจ วิเคราะห์ บอก แสดง ปฏิบัติ ฯลฯ

มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ (Content Benchmark) หมายถึง องค์ประกอบของมาตรฐานเนื้อหาที่กำหนดเป็นการเฉพาะในแต่ละระดับ ที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญที่สามารถทำได้สำเร็จ เหมาะสมกับการพัฒนา มีความก้าวหน้า มีความท้าทาย แต่บรรลุได้ด้วยความอดุสาหะ พยายาม มีการระบุ เจาะจง บ่งชี้กำหนดไว้อย่างชัดเจน เพิ่มขึ้นอย่างก้าวหน้าระหว่างช่วงต่อช่วง มีความสัมพันธ์โดยตรงกับมาตรฐาน มีความสอดคล้องกันในด้านน้ำหนักของเนื้อหาในแต่ละระดับชั้นไม่มากหรือน้อยเกินไป

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Learner Outcome) หมายถึง ความต้องการต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน เมื่อได้เรียนรู้ตามกระบวนการต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานการเรียนรู้ระดับหลาย ๆ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จะทำให้ผู้เรียนมีมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น และเมื่อผู้เรียนมีมาตรฐานการเรียนรู้ระดับครบทุกมาตรฐาน ก็จะทำให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาจากระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. หลักสูตรสถานศึกษา

ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

วัฒนาพร ระบุว่าทุกข. (2545) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผน หรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในสถานศึกษา ชุมชน สังคม และโลก อย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผนหรือแนวทางในการจัดประมวลความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งจัดทำโดยบุคคลหรือคณะบุคคลในระดับสถานศึกษา เพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และส่งเสริมให้รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในสถานศึกษา ชุมชน สังคม และโลก อย่างมีความสุข

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผนหรือแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจัดทำโดยบุคคลหรือคณะบุคคลในระดับสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม อย่างมีความสุข

ดังนั้น **หลักสูตรสถานศึกษา** จึงเป็นแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มีรูปแบบหลักสูตรเป็นแบบอิงมาตรฐาน

องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา หรือระดับท้องถิ่น

- 1) วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 2) โครงสร้างหลักสูตร แสดงในรูปตารางข้อมูลที่ประกอบด้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้ ขอบข่ายสาระหลัก เวลาเรียน และ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 3) คำอธิบายรายวิชา (โครงสร้างรายวิชา)
- 4) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต)
- 5) การจัดการเรียนรู้
- 6) เกณฑ์การจบหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรระดับห้องเรียน หรือระดับชั้นเรียน

- 1) โครงสร้างรายวิชา
- 2) หน่วยการเรียนรู้
- 3) แผนการเรียนรู้

ลักษณะสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐาน

- 1) ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้
- 2) หน่วยการเรียนรู้เป็นหัวใจของหลักสูตรสถานศึกษา เพราะต้องให้ผู้เรียนมีความรู้ และปฏิบัติได้
- 3) การจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ต้องทำให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในหน่วยการเรียนรู้นั้น
- 4) การวัดและประเมินผลในหน่วยการเรียนรู้ ควรเป็นการประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) ประกอบด้วย 3 ระบบ คือ 4.1) การประเมินระบบความคิด (Cognitive system) เช่น ความรู้ ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ และการนำไปใช้ 4.2) การประเมินระบบความรู้ในตน (Meta-cognitive system) ได้แก่ ทำได้ถูกต้อง แม่นยำ คล่องแคล่ว ชำนาญ มีเป้าหมายในการกระทำ มีวิธีการกระทำหรือกลยุทธ์ที่จะทำให้เป้าหมายบรรลุ และ 4.3) การประเมินระบบตนเอง (Self system) ได้แก่ เจตคติ แรงจูงใจ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 5) ชิ้นงาน/ภาระงานที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติ ควรเชื่อมโยงกับมาตรฐาน
- 6) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ต้องมีความยืดหยุ่นในกระบวนการ และขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อาจเริ่มจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ และความสนใจของผู้เรียนและสภาพปัญหาของชุมชนหรือท้องถิ่นก็ได้

บทสรุป

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตร และหลักสูตรสถานศึกษาดังที่กล่าวมาข้างต้น จะทำให้ผู้สนใจศึกษามีความรู้พื้นฐานสำหรับการศึกษาทำความเข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะกล่าวต่อไปในตอนๆ 3 และตอนๆ 4 ต่อไป อันเป็นประโยชน์ต่อผู้จัดทำ/พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และผู้มีเทศภายในเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน สามารถชี้แนะให้ผู้จัดการศึกษา เช่น ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้พยายามจัดมวลงประสการณให้แกผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บรรลุดตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา และเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 27 วรรคสอง กำหนดไว้ว่า ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ตอนที่ 3

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การนิเทศเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้น ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ แนวคิด และกระบวนการ ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้นิเทศให้สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว ซึ่งในตอนนี้จะกล่าว 2 เรื่อง คือ 1) ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และ 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร นักการศึกษาได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรมากมาย แต่การพัฒนาหลักสูตรซึ่งเป็นที่นิยม มี 3 รูปแบบหลัก ดังนี้

- 1) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์
- 2) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา
- 3) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซลเลอร์และอเล็กซานเดอร์

1) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

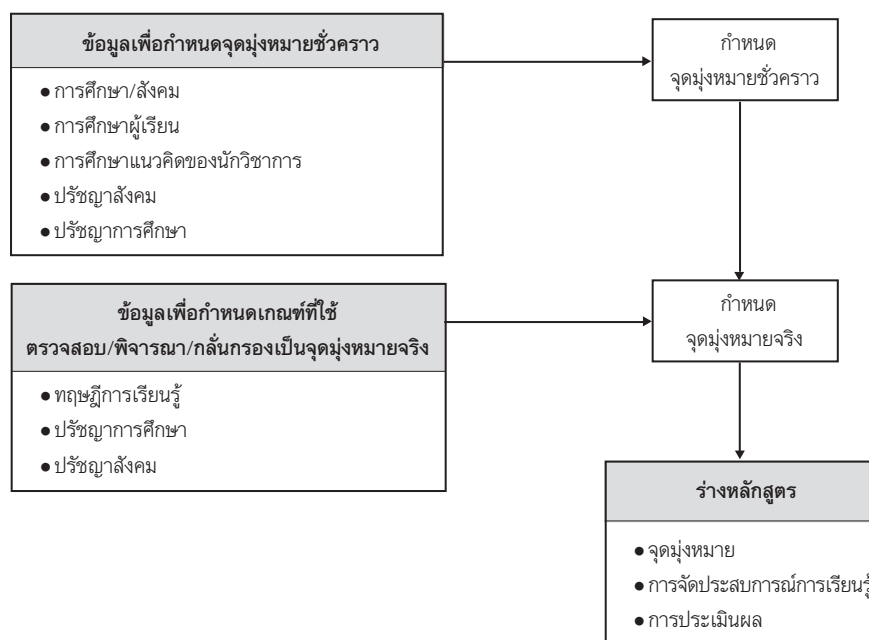
ราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ให้หลักการและเหตุผลในการสร้างหลักสูตรไว้ 4 ประการ เรียกว่า “*Tyler’s rationale*” คือ

1. มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Educational purposes) อะไรบ้าง ที่สถานศึกษาควรระบรลู
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษา (Educational experiences) อะไรบ้าง ที่สถานศึกษาควรจัดขึ้น เพื่อช่วยให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษา (Organization of educational experiences) อย่างไร จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

4. จะประเมินผล (Evaluation) การเรียนอย่างไร จึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จากหลักการและเหตุผล 4 ประการ ข้างต้น แสดงให้เห็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ ซึ่งจะเริ่มจากการศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เรียน สังคมหรือชุมชน และเนื้อหาความรู้ก่อน แล้วกำหนดจุดมุ่งหมายชั่วคราวของหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูล หลังจากนั้นศึกษาปรัชญา จิตวิทยาการเรียนรู้ และเป้าหมายของสถานศึกษา แล้วจึงกลับมาพิจารณาจุดมุ่งหมายชั่วคราวอีกครั้งว่าจะยอมรับได้หรือไม่ โดยคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา เป้าหมายของการศึกษา และหน้าที่ของสถานศึกษา หลังจากนั้นจึงกำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอนดังแผนภูมิ 1 จะเห็นได้ว่า ไทเลอร์เน้นคำถามที่เรียงลำดับกันลงมา ดังนั้น การตั้งจุดมุ่งหมายจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของไทเลอร์

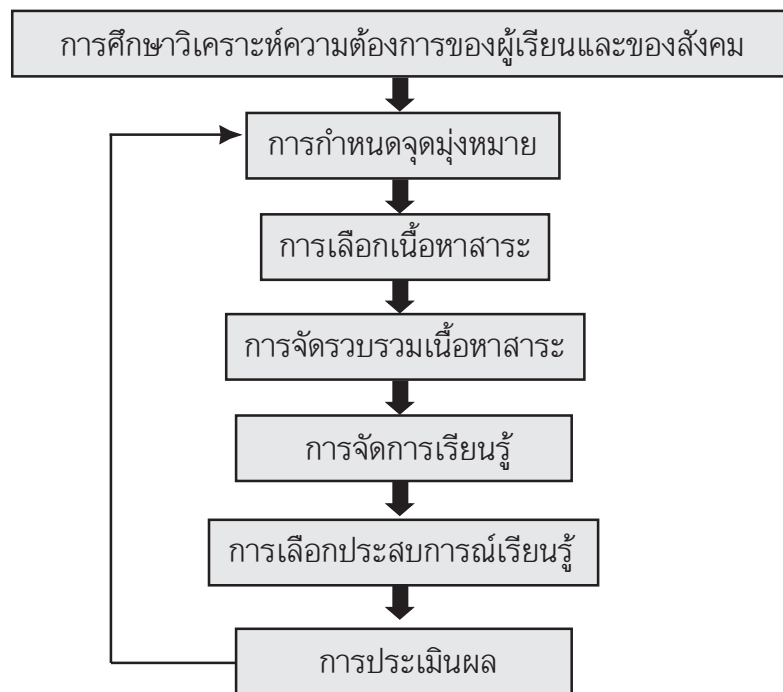

แผนภูมิ 1 แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

2) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา

ฮิลดา ทาบา (Hilda Taba) เป็นนักการศึกษาอีกผู้หนึ่งที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีขั้นตอนคล้ายรูปแบบของไทเลอร์ ซึ่งได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ตามความเชื่อที่ว่าผู้เรียนมีพื้นฐานแตกต่างกัน โดยกำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ เป็นการสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่างๆ ของสังคม และผู้เรียน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย หลังจากได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้ว จะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน
3. การเลือกเนื้อหาสาระ เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายแล้ว จะช่วยในการเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วย อาชีพ ความสามารถของผู้เรียน โดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้ และสำคัญต่อการเรียนรู้
4. การจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ เป็นการรวบรวมเนื้อหาสาระที่เลือกได้จากข้อ 3 นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความต่อเนื่อง และความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ประสบการณ์ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน
5. การจัดการเรียนรู้ ครู กศน. หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
6. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง
7. การประเมินผล เป็นการกำหนดสิ่งที่จะต้องประเมิน เพื่อตรวจสอบกิจกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดไว้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

แผนภูมิ 2 แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบา

3) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์

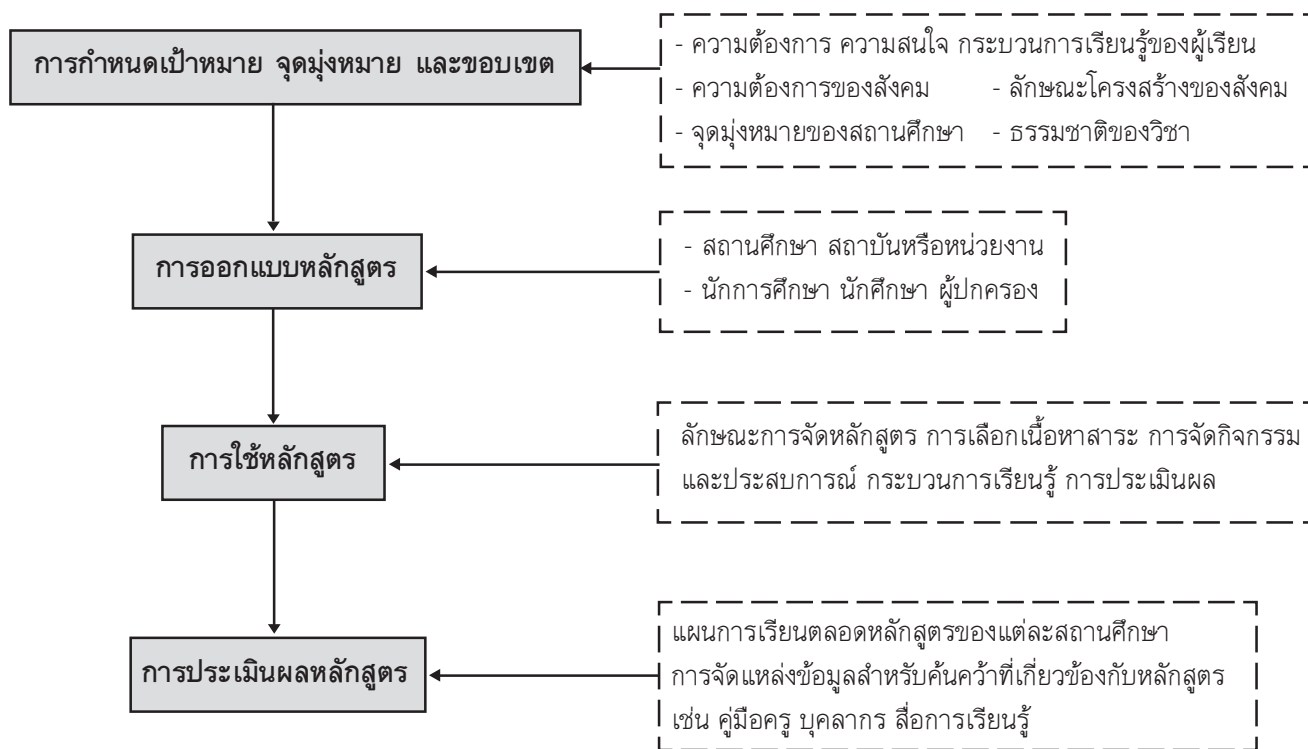
เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander) ได้ศึกษาแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ และทาบา แล้วนำมาปรับขยายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น โดยกำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต โดยใช้ข้อมูลความต้องการ ความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน ความต้องการของสังคม ลักษณะโครงสร้างของสังคม จุดมุ่งหมายของสถานศึกษา และธรรมชาติของวิชา เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบหลักสูตร

2. การออกแบบหลักสูตร โดยใช้ข้อมูลจากสถานศึกษา สถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักการศึกษา นักศึกษา และผู้ปกครอง

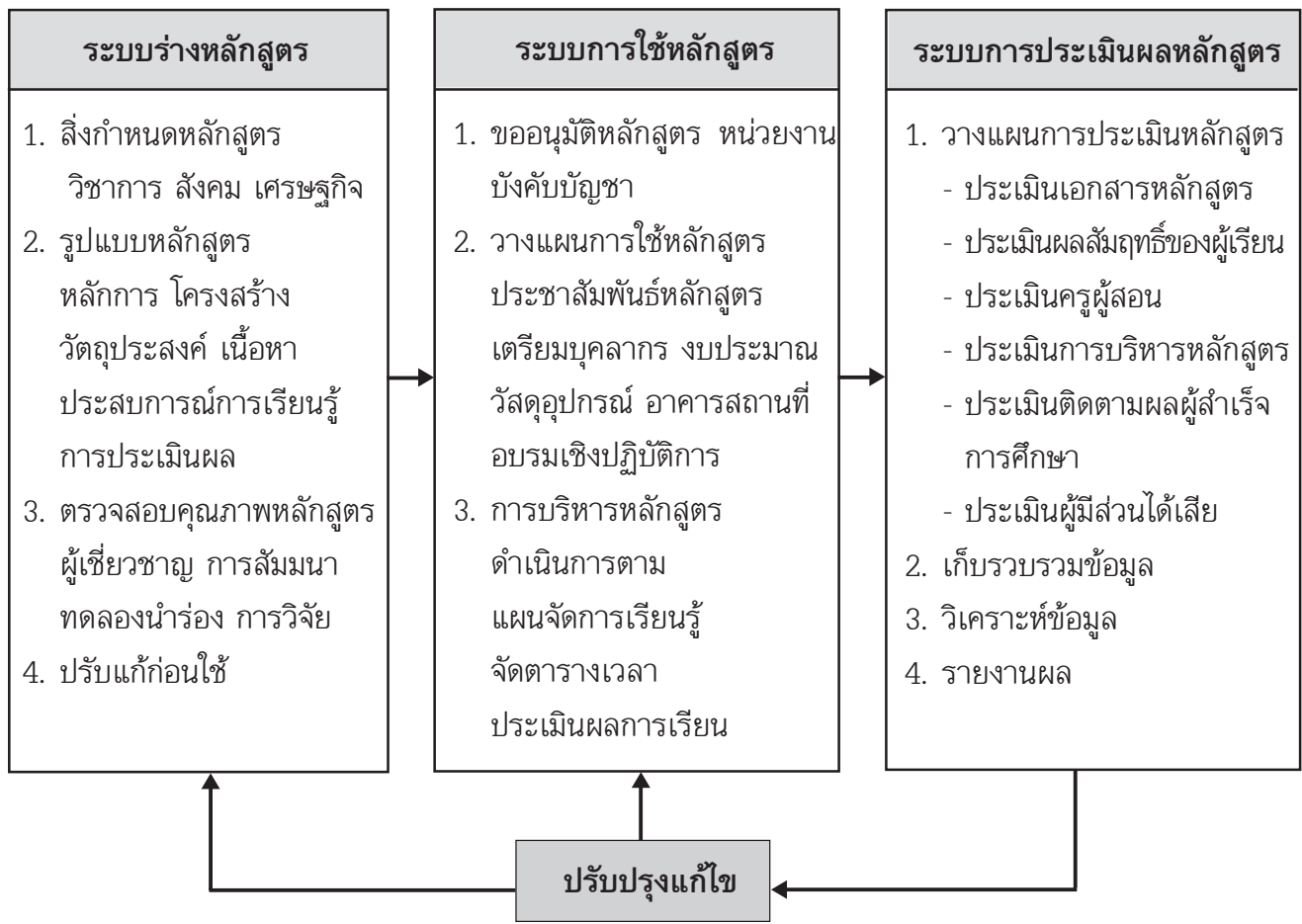
3. การใช้หลักสูตร ประกอบด้วย ลักษณะการจัดหลักสูตร การเลือกเนื้อหา สาระ การจัดกิจกรรมและ ประสิทธิภาพ กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผล

4. การประเมินผลหลักสูตร เป็นการประเมินองค์ประกอบของหลักสูตร แผนการเรียนตลอดหลักสูตร ของแต่ละสถานศึกษา การจัดแหล่งข้อมูลสำหรับค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

แผนภูมิ 3 แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์

จากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรหลัก 3 รูปแบบ สามารถสรุประบบการพัฒนาหลักสูตรได้ 3 ระบบ คือ 1) ระบบร่างหลักสูตร 2) ระบบการใช้หลักสูตร และ 3) ระบบการประเมินผลหลักสูตร ดังแผนภูมิ 4

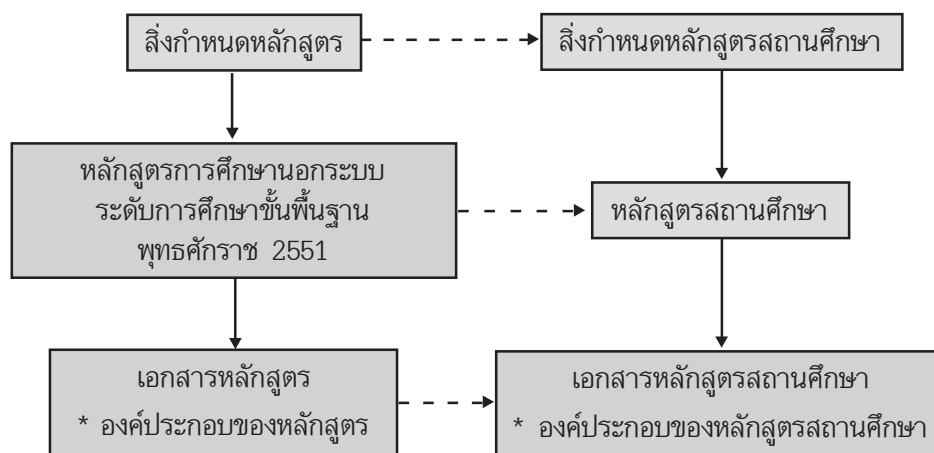

แผนภูมิ 4 ระบบการพัฒนาหลักสูตร

2. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

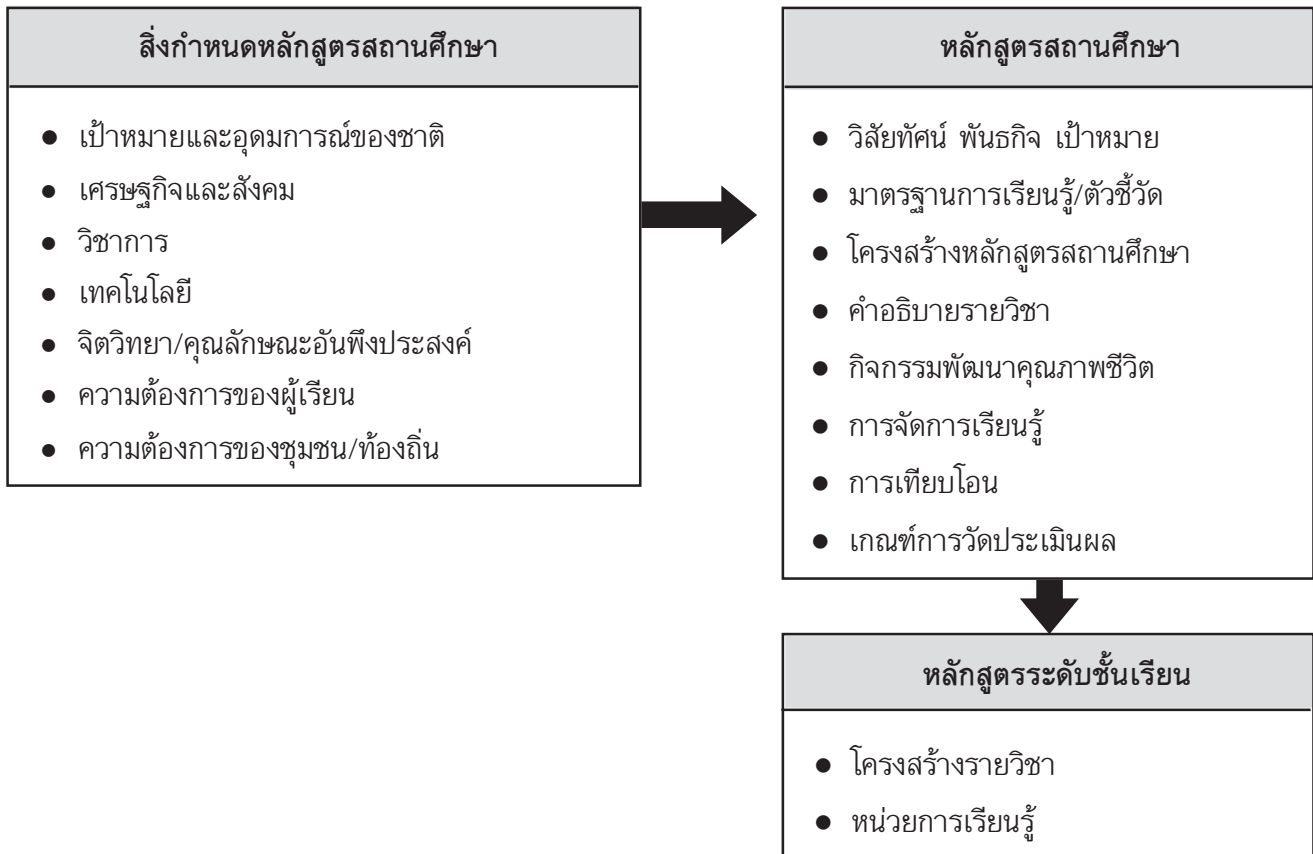
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรระดับชาติ (หลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551) ซึ่งหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีลักษณะเป็นหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน ดังนั้น หลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นหลักสูตร แบบอิงมาตรฐานและเป็นแผนกลยุทธ์การจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีแนวคิดและกระบวนการพัฒนา ดังนี้

2.1 แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มี 3 องค์ประกอบ คือ สิ่งกำหนดหลักสูตร ตัวหลักสูตร และเอกสารหลักสูตร โดยองค์ประกอบเหล่านี้ต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งกำหนดหลักสูตร ตัวหลักสูตรและเอกสาร หลักสูตรระดับชาติ ดังแผนภูมิ 5

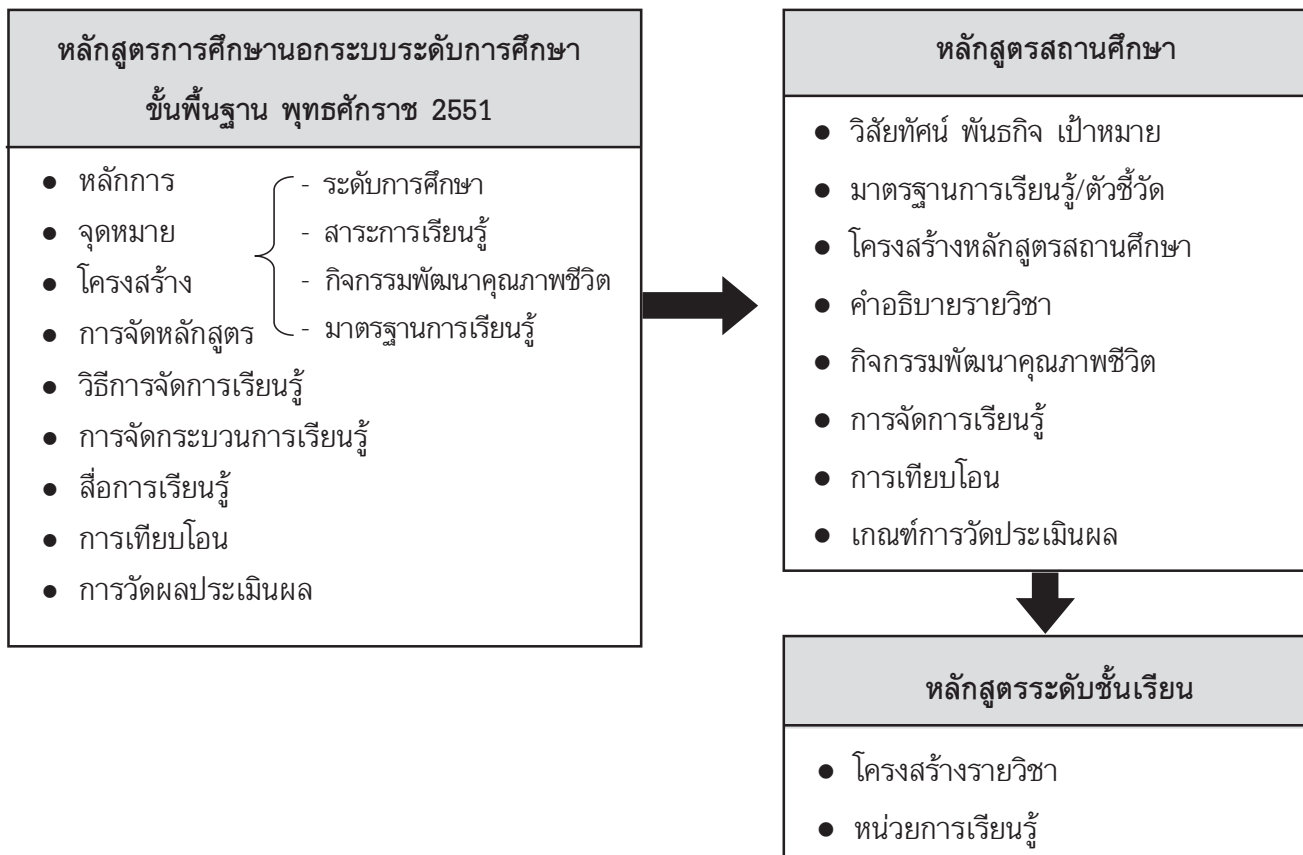
แผนภูมิ 5 แสดงแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.1.1 แนวคิดการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากสิ่งกำหนดหลักสูตร ต้องนำสิ่งกำหนดหลักสูตร สถานศึกษา ได้แก่ 1) เป้าหมาย และอุดมการณ์ของชาติ 2) เศรษฐกิจและสังคม 3) วิชาการ 4) เทคโนโลยี 5) จิตวิทยา/คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6) ความต้องการของผู้เรียนรัฐ และ 7) ความต้องการของชุมชน/ท้องถิ่น นำมาวิเคราะห์ กำหนดเป็นองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรระดับชั้นเรียน

แผนภูมิ 6 แสดงแนวคิดการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากสิ่งกำหนดหลักสูตร

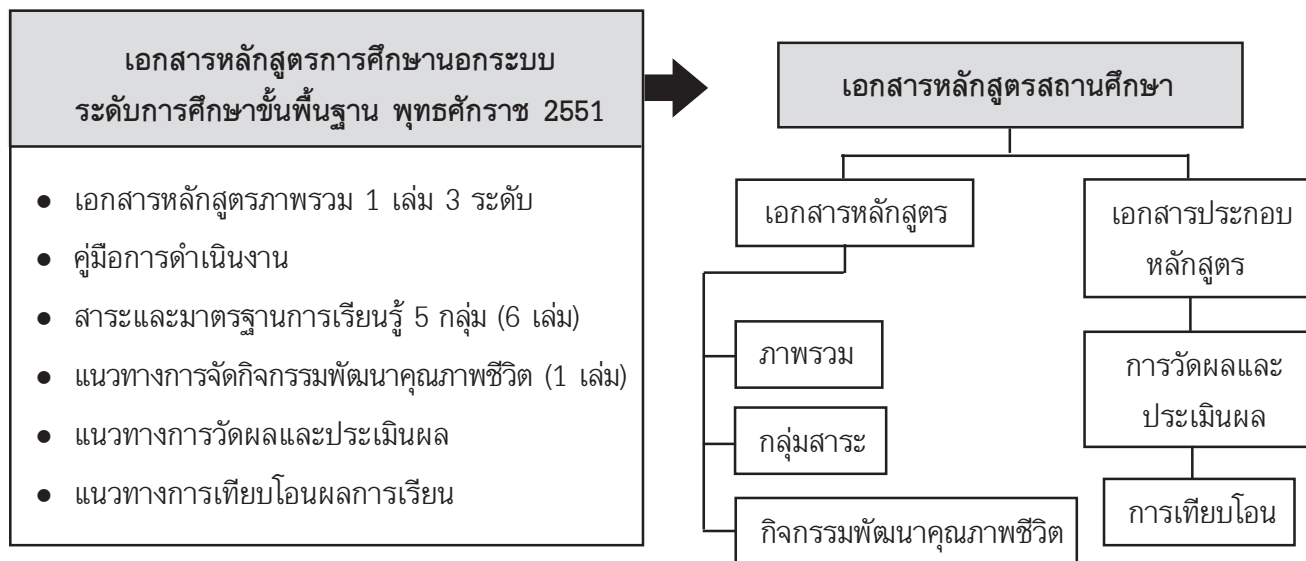
2.1.2 แนวคิดการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาฉบับระดับการศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ต้องนำองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง อาทิตระดับ
 การศึกษา สาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และมาตรฐานการเรียนรู้ การจัดหลักสูตร วิธีการจัดการ
 เรียนรู้ การจัดกระบวนกรเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การเทียบโอน และการวัดผลประเมินผล นำมาวิเคราะห์กำหนด
 เป็นองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรระดับชั้นเรียน โดยต้องนำมาผนวกกับผลการวิเคราะห์
 สิ่งกำหนดหลักสูตรที่ได้ในข้อ 2.1.1

แผนภูมิ 7 แสดงแนวคิดการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาจากระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.1.3 แนวคิดการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาจากระบบระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ต้องนำเอกสารหลักสูตรที่ประกอบด้วยภาพรวม เอกสารที่จำแนกตามสาระ การเรียนรู้ เอกสารกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ การวัดผลและประเมินผล นำมา วิเคราะห์จัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ (1) เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย เอกสารหลักสูตร

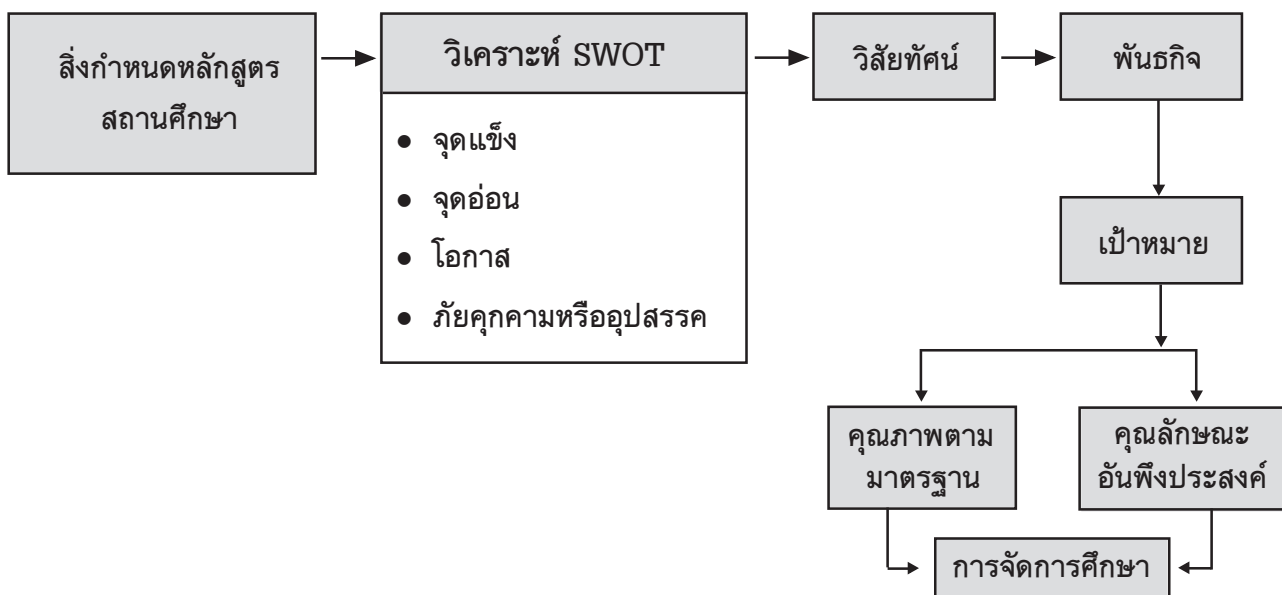
สถานศึกษาภาพรวม แยกตามสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และ (2) เอกสารประกอบหลักสูตร อาทิ การวัดผลและประเมินผล โดยต้องนำผลการวิเคราะห์จากสิ่งกำหนดหลักสูตร (ข้อ 2.1.1) และหลักสูตร (ข้อ 2.1.2) ที่ได้มาประกอบการจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาด้วย

แผนภูมิ 8 แสดงแนวคิดการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. กระบวนการจัดทำองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

3.1 การจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ต้องเริ่มจากสิ่งกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้มีส่วนได้เสียควรมีส่วนร่วม ต้องนำสิ่งกำหนดหลักสูตรมาวิเคราะห์ด้วยการทำ SWOT ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามหรืออุปสรรค เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่ประกอบด้วย คุณภาพตามมาตรฐาน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ร่วมกัน อันเป็นเป้าหมายที่ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

แผนภูมิ 9 แสดงกระบวนการจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

(1) วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ หมายถึง ภาพในอนาคตที่พึงปรารถนา โดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ข้อมูล ที่เป็นสิ่งกำหนดหลักสูตร ที่แสดงให้เห็นทิศทาง (เป้าหมาย) และพันธกิจ ที่ต้องกระทำในอนาคต เพื่อนำไปสู่ การพัฒนาและประสบความสำเร็จ ซึ่งวิสัยทัศน์หลักสูตรสถานศึกษา กำหนดโดยนำวิสัยทัศน์สถานศึกษามาร่วมพิจารณา

ลักษณะของวิสัยทัศน์ที่ดี ต้อง คม ชัด ลึก กว้าง ไกล และใฝ่สูง ดังนี้

คม ลั่น กระชับ รัดกุม ทำหายความสามารถ

ชัด ชัดเจน ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีเป้าหมาย และทิศทาง เป็นไปได้ในการปฏิบัติ

ลึก มีความเป็นกลยุทธ์ในตัวเอง แสดงเอกลักษณ์ของสถานศึกษา มีความเชื่อถือ สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชน (ท้องถิ่น)

กว้าง เป็นสิ่งที่ปรารถนา สร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ไกล บังเกิดผลคุ้มค่าในอนาคต เป็นอุดมคติที่แสดงความเป็นเลิศที่ต้องการ

ใฝ่สูง มุ่งสู่ความสำเร็จ

ตัวอย่าง วิสัยทัศน์สถานศึกษา กศน. (กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. 2552)

พ.ศ. 2555 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต...จัดการศึกษาพัฒนา ทักษะการคิดให้ผู้เรียนสามารถชี้นำตนเองในการเรียนรู้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงได้

ตัวอย่าง วิสัยทัศน์หลักสูตรสถานศึกษา

กศน.อำเภอ/เขต... จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้พึ่งพาตนเอง โดยใช้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

(2) พันธกิจ

พันธกิจ หมายถึง ข้อตกลง หรือภาระ หรือฐานะ ที่ตกลงร่วมกันที่จะดำเนินการให้บรรลุวิสัยทัศน์

ขั้นตอนการเขียนพันธกิจ

- วิเคราะห์วิสัยทัศน์สถานศึกษา/วิสัยทัศน์หลักสูตรสถานศึกษา
- พิจารณากระบวนการทำงานของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์
- กำหนดภาระหน้าที่/งานที่ต้องปฏิบัติ
- จัดทำรายละเอียดของงานที่ต้องปฏิบัติ (กิจกรรม) เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ประกอบด้วยสถานศึกษาจะทำอะไร อย่างไร กับใคร และเพื่ออะไร
- สรุปเป็นข้อตกลงร่วมกัน

ตัวอย่าง พันธกิจสถานศึกษา กศน.อำเภอ/เขต... (กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. 2552)

กศน.อำเภอ/เขต...จะดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ และสอดคล้องกับปรัชญา “คิดเป็น” ดังนี้

1. จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับผู้เรียน สามารถชี้นำตนเอง ในการเรียนรู้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงได้ ด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพการคิด ตัดสินใจ
2. จัดการเรียนรู้พัฒนาประสิทธิภาพการคิด ตัดสินใจของผู้เรียนด้วยการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้และการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน
3. สนับสนุน ส่งเสริม ให้ภาคีเครือข่ายร่วมมือจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ของภาคีเครือข่าย ด้วยการใช้องค์ความรู้ และปัจจัยดำเนินการของตนเอง ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้
4. พัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาได้ตามปรัชญาและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา

(3) เป้าหมาย

เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดที่สถานศึกษาได้ตั้งความคาดหวังไว้ล่วงหน้าในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนว่า เมื่อเข้ารับการศึกษิตตามหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว ผู้เรียนจะได้รับพัฒนาอะไรร่าง (ความรู้ ทักษะกระบวนการ เจตคติ คุณลักษณะอันพึงประสงค์)

หลักการเขียนเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

- เขียนให้ชัดเจน เป็นแนวทางการปฏิบัติ เร่งรัดให้เป็นรูปธรรม
- นำเสนอเป็นรายด้าน (ความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติ)
- สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ
- มองภาพรวม/พัฒนาผู้เรียน

ตัวอย่าง เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

กศน.อำเภอ/เขต...จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนทั่วไปที่ไม่อยู่ในระบบสถานศึกษาและใช้การศึกษานอกระบบเป็นรูปแบบในการเรียนที่เหมาะสมสำหรับตนเอง

3.2 กระบวนการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ต้องศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษา นอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อนำมากำหนดเวลาเรียนของแต่ละสาระการเรียนรู้ วิชาบังคับและเลือก กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต โดย 1 หน่วยกิต ใช้เวลาเรียน 40 ชั่วโมง ต่อจากนั้นจัดทำตารางโครงสร้างหลักสูตรให้เห็นชัดเป็นรูปธรรมด้วยการบรรจุจำนวนเวลาเรียนของสภาระการเรียนรู้ มีทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต จัดลงในตารางโครงสร้างหลักสูตรให้ครบตามระดับการศึกษาที่สถานศึกษาได้จัดการศึกษา

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การกำหนดมวลประสบการณ์ สาระการเรียนรู้ หรือ รายวิชาที่สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาเรียนรู้กับสถานศึกษา

สาระการเรียนรู้ หมายถึง องค์ความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะสำคัญรวมไว้ในมาตรฐาน การเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนต้องรู้และปฏิบัติได้ หรือข้อมูลความรู้ หรือสิ่งที่ได้ผ่านการเลือกสรร เพื่อนำมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติ ตลอดจนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่มาตรฐาน กำหนด

3.2.1 ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาอนกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยเอกสาร หลักสูตร (ภาพรวม) สาระการเรียนรู้ 5 กลุ่ม ได้แก่ โครงสร้าง กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต มาตรฐานการเรียนรู้ เวลาเรียน การจัดทำหลักสูตร การจัดเวลาเรียน และเอกสารประกอบหลักสูตร (การวัดผลและประเมินผล การเทียบโอน)

3.2.2 กำหนดเวลาเรียน มี 2 วิธี ดังนี้

วิธีที่ 1 สถานศึกษากำหนดเวลาเรียนรวมทุกสาระการเรียนรู้ แล้วจึงกำหนดเวลาเรียน แต่ละสาระการเรียนรู้

วิธีที่ 2 กำหนดเวลาเรียนแต่ละสาระการเรียนรู้ แล้วสถานศึกษานำเวลาเรียนของทุก สาระการเรียนรู้มารวมกัน

3.2.3 จัดทำตารางโครงสร้างหลักสูตร ดังนี้

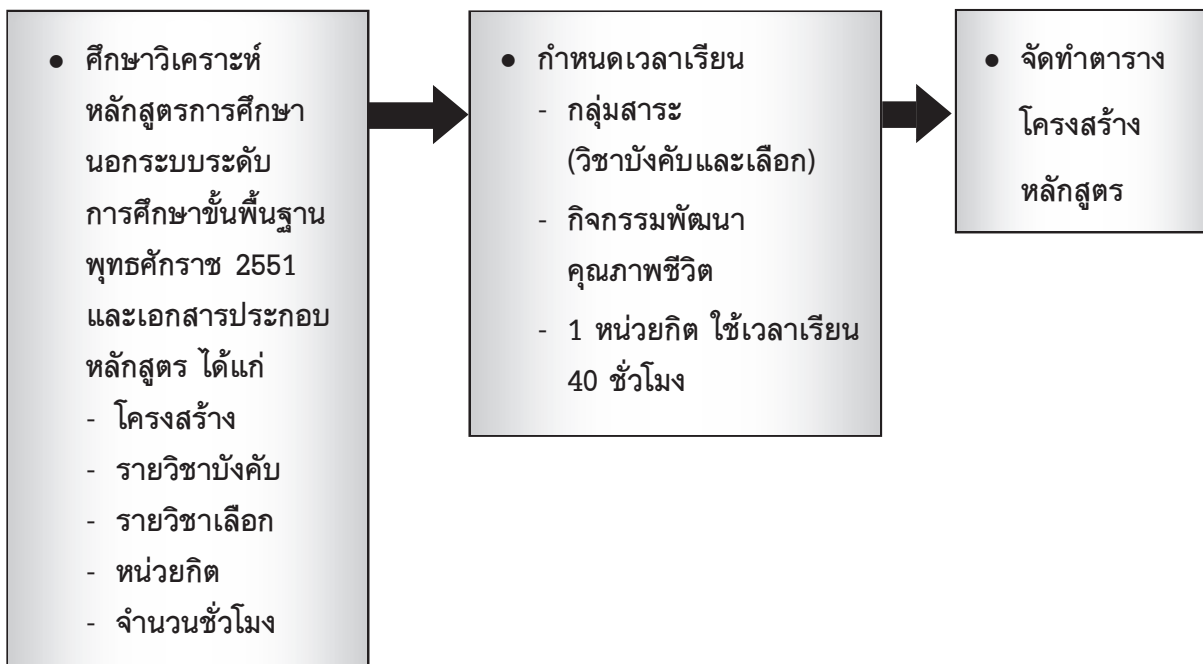
1) นำจำนวนเวลาเรียนของสาระการเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตไปลงในตารางโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้ครบตามระดับการศึกษาที่สถานศึกษาได้จัดการศึกษา

2) นำรายวิชาที่ได้จัดทำไว้ทั้งวิชาบังคับและเลือกในขั้นต่อนต่อไป (ข้อ 3.3) ที่ได้มาบรรจุในตารางนำเสนอให้เห็นภาพรวม

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ที่	สาระการเรียนรู้	จำนวนหน่วยกิต					
		ประถมศึกษา		มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย	
		วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก
1	ทักษะการเรียนรู้	5	5	5
2	ความรู้พื้นฐาน	12	16	20
3	การประกอบอาชีพ	8	8	8
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	5	5	5
5	การพัฒนาสังคม	6	6	6
รวม		36	12	40	16	44	32
		48 หน่วยกิต		56 หน่วยกิต		76 หน่วยกิต	
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต		100 ชั่วโมง		100 ชั่วโมง		100 ชั่วโมง	

หมายเหตุ วิชาเลือกในแต่ละระดับ ผู้เรียนต้องเรียนรู้จากการทำโครงการ จำนวนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต

แผนภูมิ 10 แสดงกระบวนการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

ตัวอย่าง การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละระดับ

โครงสร้างหลักสูตร ระดับประถมศึกษา สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เน้นการประกอบอาชีพ

ที่	สาระการเรียนรู้	ระดับประถมศึกษา		หมายเหตุ
		วิชาบังคับ	วิชาเลือก	
1	ทักษะการเรียนรู้	5	-	
2	ความรู้พื้นฐาน	12	-	
3	การประกอบอาชีพ	8	12	
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	5	-	
5	การพัฒนาสังคม	6	-	
รวม		36	12	
		48 หน่วยกิต		
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต		100 ชั่วโมง		

หมายเหตุ กลุ่มผู้เรียนเน้นการประกอบอาชีพ จึงเลือกวิชาเลือกเฉพาะสาระการประกอบอาชีพ

โครงสร้างหลักสูตร ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเรียนรู้อย่างหลากหลาย
(กลุ่มเป้าหมายทั่วไป)

ที่	สาระการเรียนรู้	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น		หมายเหตุ
		วิชาบังคับ	วิชาเลือก	
1	ทักษะการเรียนรู้	5	2	
2	ความรู้พื้นฐาน	16	3	
3	การประกอบอาชีพ	8	6	
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	5	3	
5	การพัฒนาสังคม	6	2	
รวม		40	16	
		56 หน่วยกิต		
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต		100 ชั่วโมง		

หมายเหตุ กลุ่มผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้อย่างหลากหลาย จึงเลือกวิชาเลือกคละกันทุกสาระการเรียนรู้

โครงสร้างหลักสูตร ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษาต่อ

ที่	สาระการเรียนรู้	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		หมายเหตุ
		วิชาบังคับ	วิชาเลือก	
1	ทักษะการเรียนรู้	5	-	
2	ความรู้พื้นฐาน	20	32	
3	การประกอบอาชีพ	8	-	
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	5	-	
5	การพัฒนาสังคม	6	-	
รวม		44	-	
		76 หน่วยกิต		
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต		100 ชั่วโมง		

หมายเหตุ กลุ่มผู้เรียนต้องการศึกษาต่อ จึงเลือกวิชาเลือกเฉพาะสาระความรู้พื้นฐาน

3.3 กระบวนการจัดทำรายวิชาของสาระการเรียนรู้ มีแนวทางการจัดทำ ดังนี้

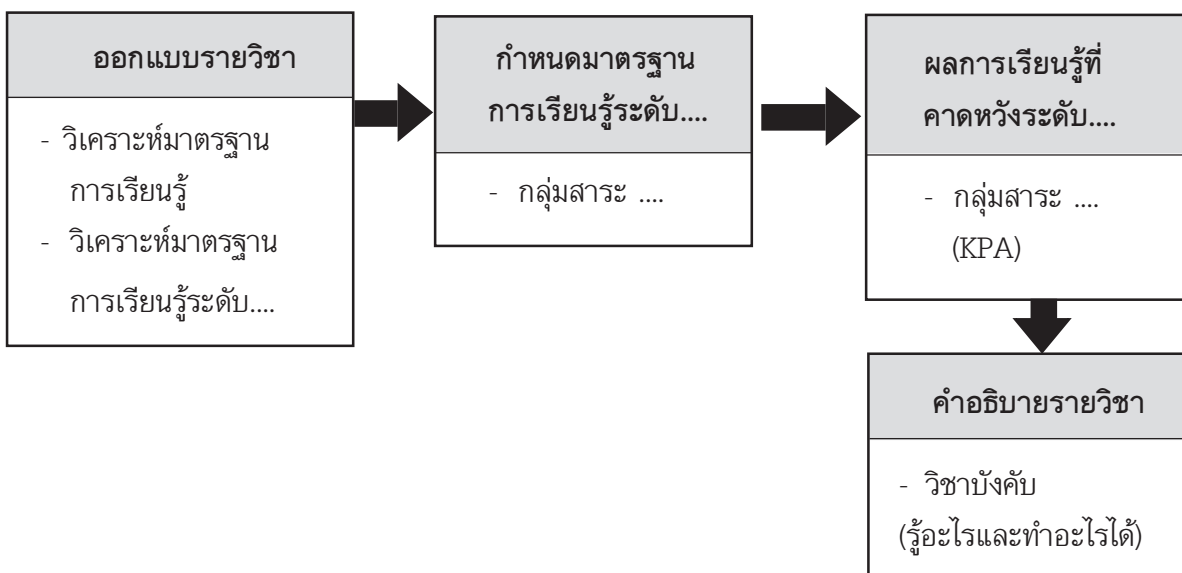
3.3.1 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ระดับเพื่อกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (สมรรถนะสำคัญของ ผู้เรียน) ซึ่ง เมธาวุฒิ พีรพรวิฑูร 2545 ได้กล่าวถึง สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะของบุคคลซึ่งค่อนข้างคงทนถาวร เกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงาน สามารถพยากรณ์/จำแนกผู้ปฏิบัติงานได้ว่า ยอดเยี่ยม/ดีเลิศ ปกติ/น่าพอใจ ต่ำกว่าเกณฑ์/ต้องปรับปรุง โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ ดังนี้

- 1) ออกแบบรายวิชา วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ และวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ...
- 2) กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ระดับ... สาระการเรียนรู้...
- 3) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังระดับ... สาระการเรียนรู้... ซึ่งครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ (KPA) รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 4) คำอธิบายรายวิชา ซึ่งต้องครอบคลุมว่าต้องการให้ผู้เรียนรู้ อะไรและทำอะไรได้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยอาจ พิจารณาจากสภาพปัญหาของชุมชน สังคม และการเปลี่ยนแปลง

ขั้นตอนการกำหนดคุณลักษณะที่อันประสงค์

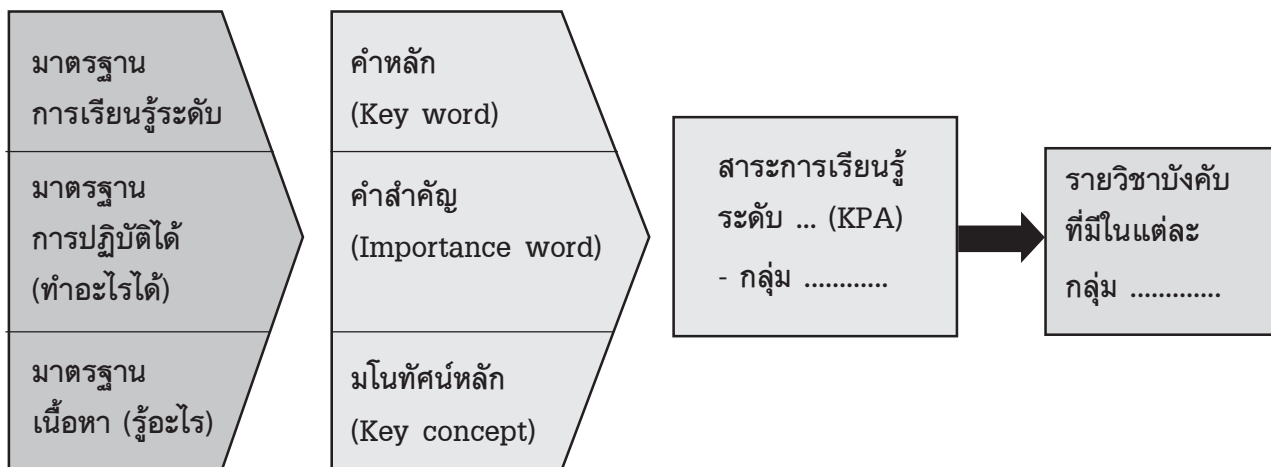
- ◆ วิเคราะห์สภาพปัญหา
- ◆ สถานศึกษาร่วมกับชุมชนกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- ◆ กำหนดเกณฑ์และวิธีการ เครื่องมือวัด
- ◆ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประเมิน
- ◆ บันทึกผลและมีการรายงานผลการพัฒนา

แผนภูมิ 11 แสดงวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ระดับเพื่อกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

3.3.2 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ ... เพื่อกำหนดสาระการเรียนรู้ระดับ ... โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ ดังนี้

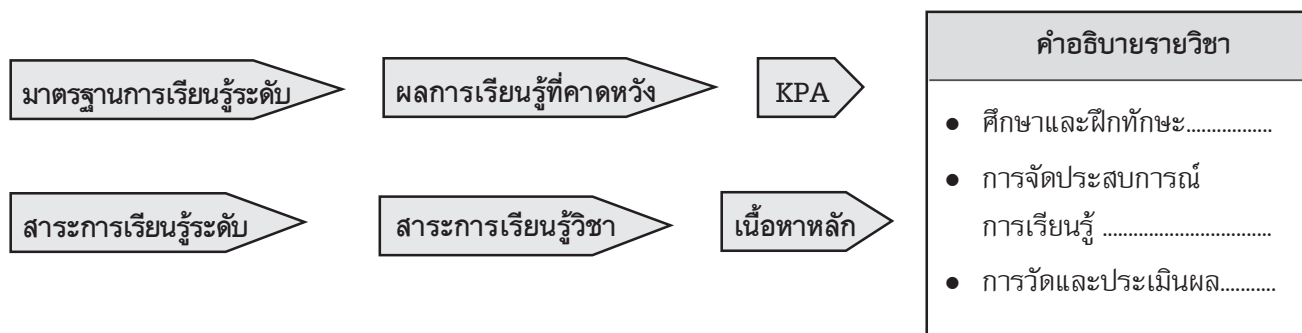
- 1) วิเคราะห์คำหลัก (Key word) จากมาตรฐานการเรียนรู้ระดับ
 - 2) วิเคราะห์คำสำคัญ (Importance word) จากมาตรฐานการปฏิบัติ (ทำอะไรได้)
 - 3) วิเคราะห์มโนทัศน์หลัก (Key concept) จากมาตรฐานเนื้อหา (รู้อะไร)
 - 4) กำหนดสาระการเรียนรู้ระดับ...(ที่ครอบคลุมความรู้ ทักษะ และเจตคติ) และกลุ่มเนื้อหา
- จากผลการวิเคราะห์ข้อ 1) – 3)
- 5) กำหนดรายวิชาบังคับที่มีในแต่ละกลุ่มเนื้อหา

แผนภูมิ 12 แสดงวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ เพื่อกำหนดสาระการเรียนรู้ระดับ

	สาระการเรียนรู้ระดับ	รายวิชา
	เศรษฐกิจพอเพียง	
	1.	
	2.	⇒ รายวิชา
	3.	
ตัวอย่าง สาระการเรียนรู้ทักษะการดำเนินชีวิต	สุขศึกษา พลศึกษา	
: เป็นสาระเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ศิลปะและสุนทรียภาพ	1.	
	2.	⇒ รายวิชา
	3.	
	ศิลปะศึกษา	
	1.	
	2.	⇒ รายวิชา
	3.	

3.3.3 จัดทำคำอธิบายรายวิชาจากผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ระดับ โดยนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ในข้อ 3.3.1 และ 3.3.2 มาผนวกกันเพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชา ดังแผนภูมิ 13

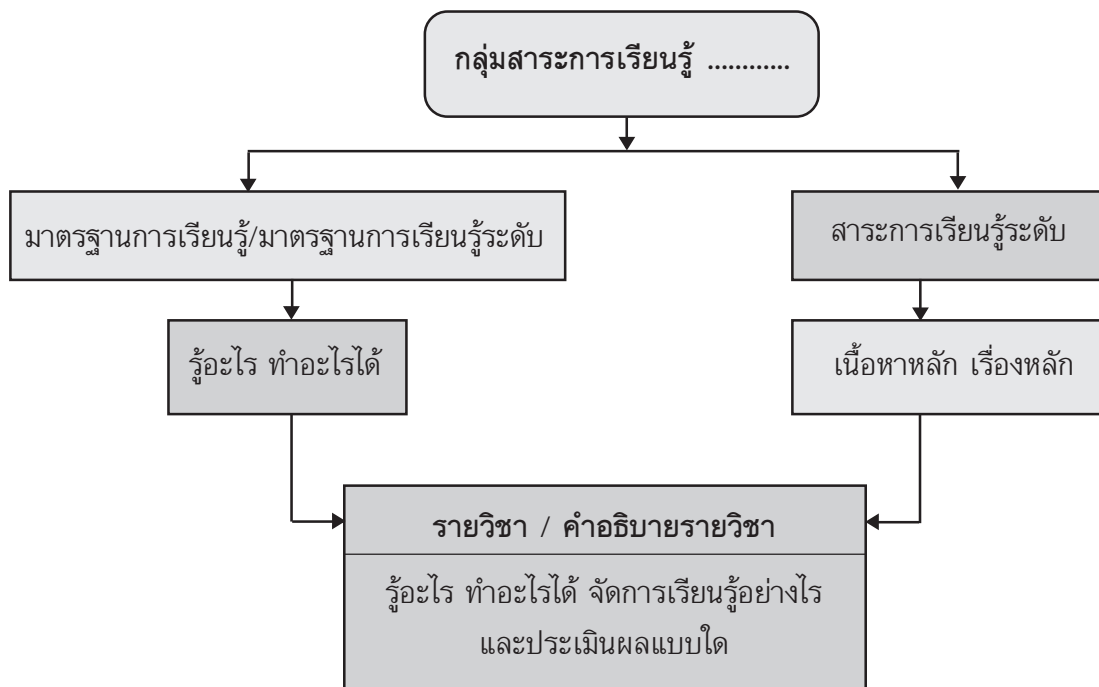
แผนภูมิ 13 แสดงการจัดทำคำอธิบายรายวิชา

หลักการเขียนคำอธิบายรายวิชา (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543)

1. แสดงประเด็นหลัก (Main concepts)
2. ใช้คำกริยา (Action verb)
3. ใช้ภาษารัดกุม กระชับ สะท้อนภาพรวมของรายวิชา
4. ไม่ใช้คำขยาย (เช่น ได้แก่ เป็นต้น) เพื่อขยายรายละเอียด เพราะส่วนนี้ผู้สอนจะนำมา

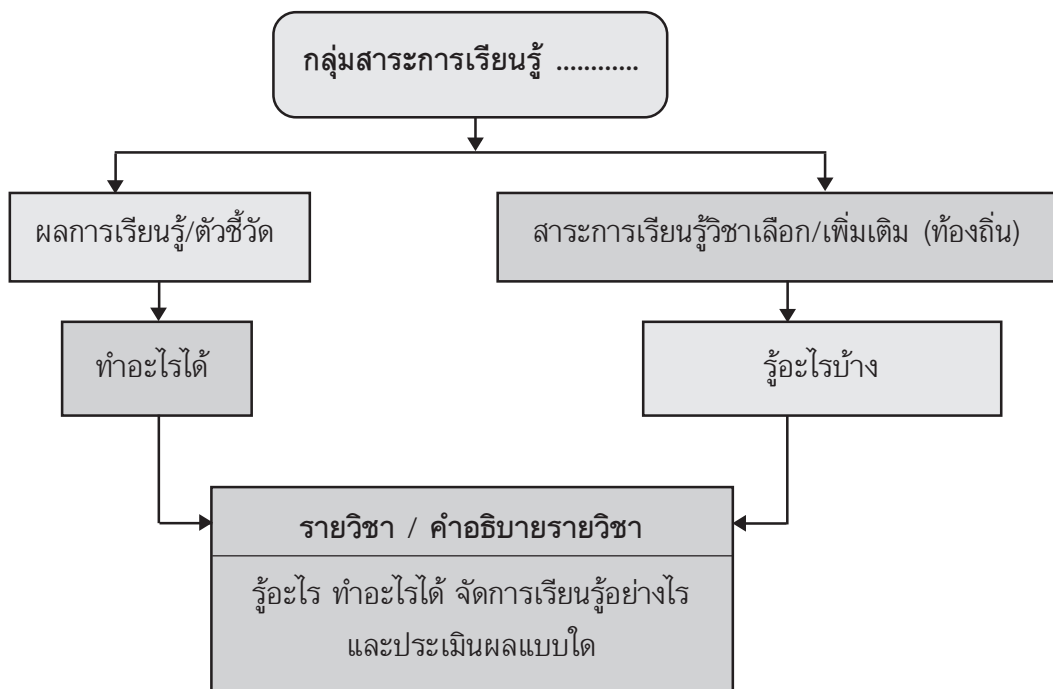
ขยายในเค้าโครงละเอียดของวิชา

กระบวนการจัดทำคำอธิบายรายวิชาบังคับ จัดทำโดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/มาตรฐาน
การเรียนรู้ระดับ และสาระการเรียนรู้ระดับ เนื่องจากเป็นหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน ดังแผนภูมิ 14

แผนภูมิ 14 แสดงกระบวนการจัดทำคำอธิบายรายวิชาบังคับ

กระบวนการจัดทำคำอธิบายรายวิชาเลือก/วิชาที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้น จัดทำโดยการวิเคราะห์ สภาพปัญหา ความต้องการของสังคม ชุมชน ด้วยการศึกษาเอกสาร สอบถามผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังแผนภูมิ 15

แผนภูมิ 15 แสดงกระบวนการจัดทำคำอธิบายรายวิชาเลือก/วิชาที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้น

การเขียนคำอธิบายรายวิชา มีวิธีการเขียน 2 ลักษณะ คือ แบบไม่ซับซ้อน และแบบซับซ้อน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง : รูปแบบการเขียนคำอธิบายรายวิชาแบบไม่ซับซ้อน

<p>คำอธิบายรายวิชา</p> <p>สาระ ระดับ.....</p> <p>จำนวน หน่วยกิต (..... ชั่วโมง)</p> <p>มาตรฐานที่</p> <p>ศึกษาและฝึกทักษะ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>การจัดประสบการณ์การเรียนรู้</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>การวัดและประเมินผล</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
--

ตัวอย่าง : รูปแบบการเขียนคำอธิบายรายวิชาแบบซับซ้อน

คำอธิบายรายวิชา

สาระ ระดับ.....

จำนวน หน่วยกิต (..... ชั่วโมง)

มาตรฐานที่

ที่	หัวเรื่อง	ตัวชี้วัด	เนื้อหา	จำนวนชั่วโมง

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

.....

.....

การวัดและประเมินผล

.....

.....

การกำหนดรหัสรายวิชา

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารและมาตรฐานการเรียนรู้ 5 กลุ่ม

2. กำหนดรหัสรายวิชา ประกอบด้วย ตัวอักษร จำนวน 2 หลัก (หลักที่ 1-2) และตัวเลข จำนวน 4 หลัก (หลักที่ 3-6) ดังนี้

(1) **หลักที่ 1-2** เป็นอักษรย่อที่ใช้แทนสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ทร แทน ทักษะการเรียนรู้

พ... แทน ความรู้พื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 4 วิชา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พท แทน ภาษาไทย

พต แทน ภาษาต่างประเทศ

พค แทน คณิตศาสตร์

พว แทน วิทยาศาสตร์

อช แทน การประกอบอาชีพ

ทช แทน ทักษะการดำเนินชีวิต

สค แทน การพัฒนาสังคม

(2) **หลักที่ 3** เป็นตัวเลขที่ใช้แทนรายวิชาในระดับการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

0 แทน เรียนได้ทั้ง 3 ระดับ

1 แทน ระดับประถมศึกษา

2 แทน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3 แทน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(3) **หลักที่ 4** เป็นตัวเลขที่ใช้แทนประเภทของรายวิชา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

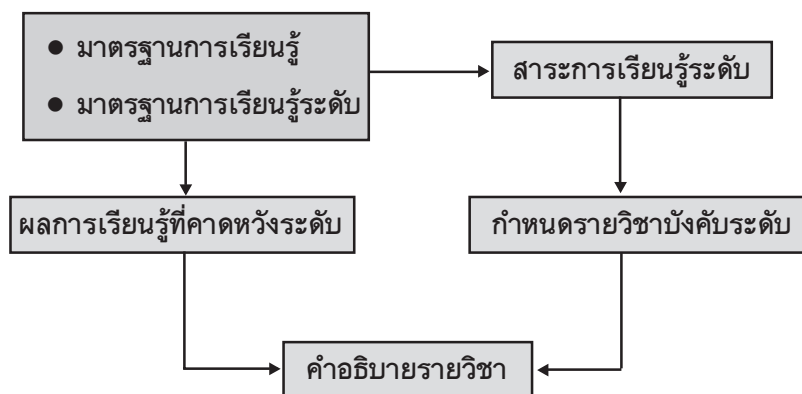
- 1 แทน รายวิชาบังคับ
- 2 แทน รายวิชาเลือก
- 3 แทน รายวิชาที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้น

(4) **หลักที่ 5-6** เป็นตัวเลขที่ใช้แทนลำดับที่ของรายวิชาในแต่ละสาระการเรียนรู้

ตัวอย่างที่ 1 ทร 1104 : สาระทักษะการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษา เป็นรายวิชาบังคับ ลำดับที่ 4
ชื่อวิชา การคิดเป็น

ตัวอย่างที่ 2 ทร 0201 : สาระทักษะการเรียนรู้ เรียนรู้ได้ทั้ง 3 ระดับ เป็นรายวิชาเลือก ลำดับที่ 1
ชื่อวิชา วิจัยในชุมชน

ตัวอย่างที่ 3 พค 2310 : สาระความรู้พื้นฐานวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นรายวิชาเลือก
ลำดับที่ 10 ชื่อวิชา การคิดดอกเบ็ญ

แผนภูมิ 16 แสดงการจัดทำคำอธิบายรายวิชาจากผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ระดับ

3.3.4 กระบวนการจัดทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาจากระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ในส่วนของโครงสร้างหลักสูตร และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

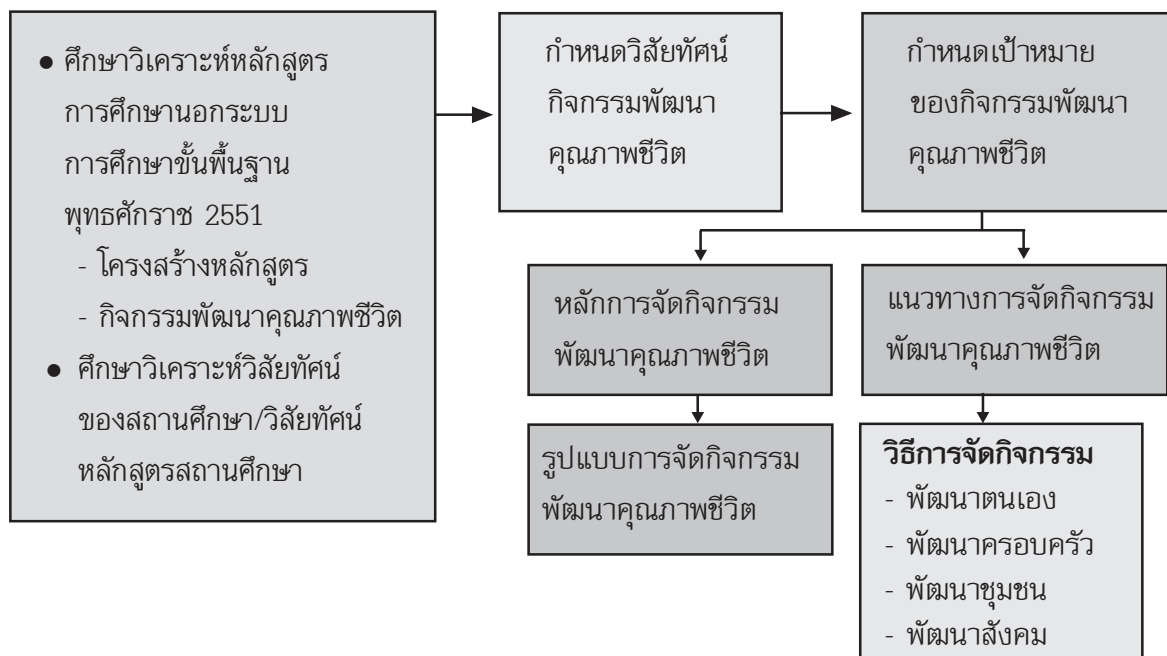
2) ศึกษาวิเคราะห์วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา/วิสัยทัศน์หลักสูตรสถานศึกษา

3) กำหนดวิสัยทัศน์กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

4) กำหนดเป้าหมายของกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

- หลักการและรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
- แนวทางวิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งได้แก่ การพัฒนาตนเอง พัฒนาครอบครัว พัฒนาชุมชน และพัฒนาสังคม

ครอบครัว พัฒนาชุมชน และพัฒนาสังคม

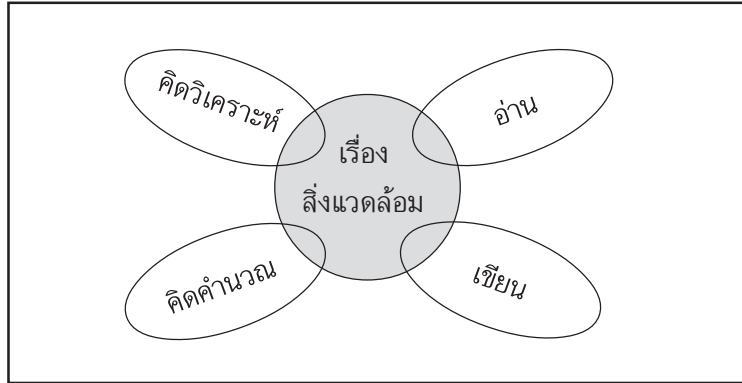

แผนภูมิ 17 แสดงกระบวนการจัดทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของหลักสูตรสถานศึกษา

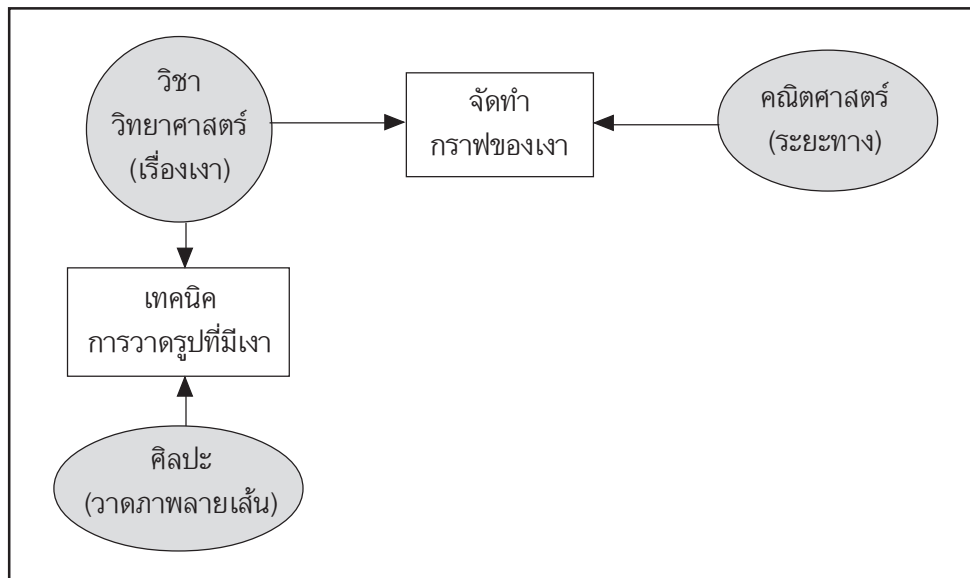
3.3.5 การจัดการเรียนรู้ ต้องมีการเลือก กำหนด วิธีการจัดการเรียนรู้ ซึ่งต้องสอดคล้องกับผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ดังนี้ 1) วิเคราะห์วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 2) วิเคราะห์ปรัชญาการศึกษา 3) วิเคราะห์จิตวิทยาการศึกษา 4) วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย 5) วิเคราะห์เนื้อหาสาระที่ได้ และ 6) วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษา ควรใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เช่น เน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม การเรียนรู้ด้วยโครงการ ทั้งนี้ ต้องนำกระบวนการจัดการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมกระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่าง ๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ เช่น

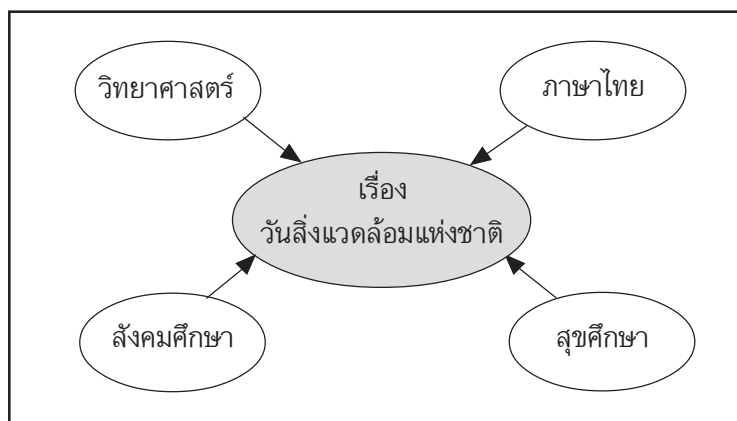
1) การบูรณาการแบบครูผู้สอนคนเดียว ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือสาระที่กำหนดขึ้นมา เช่น เรื่อง สิ่งแวดล้อม น้ำ เป็นต้น ครูผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระ และกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ความจริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนด เป็นต้น

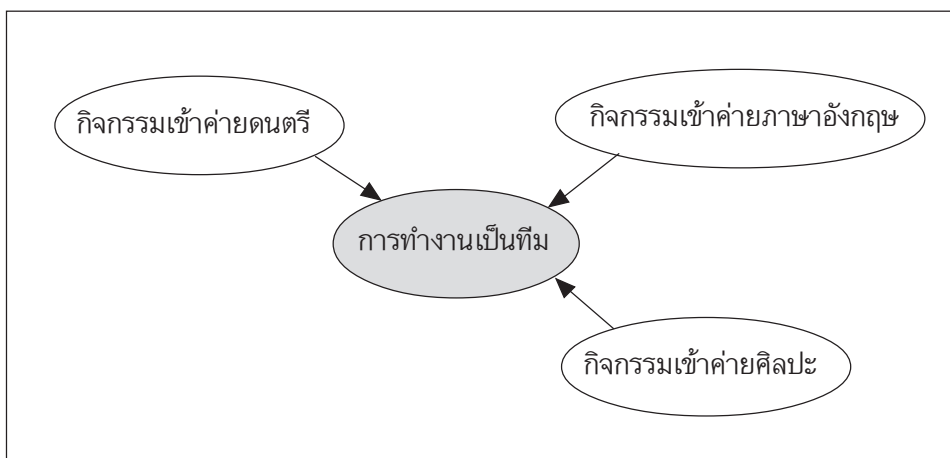
2) การบูรณาการแบบคู่ขนาน มีครูผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดการเรียนรู้ โดยอาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนาน เช่น ครูผู้สอนคนหนึ่งสอนวิทยาศาสตร์เรื่องเงา ครูผู้สอนอีกคนอาจสอนคณิตศาสตร์ เรื่องการวัดระยะทาง โดยการวัดเงา คิดคำนวณในเรื่องระยะทางของเงา ในช่วงเวลาต่าง ๆ โดยการวัดเงา โดยคิดคำนวณในเรื่องระยะทางของเงาในช่วงเวลาต่างๆ จัดทำกราฟของเงา ในระยะต่าง ๆ หรือครูผู้สอนอีกคนหนึ่งอาจให้ผู้เรียนเรียนรู้ศิลปะเรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงา เป็นต้น

3) การบูรณาการแบบสหวิทยาการ การบูรณาการในลักษณะนี้นำเนื้อหาจากหลายกลุ่มสาระ มาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ ซึ่งโดยทั่วไปครูผู้สอนมักจัดการเรียนรู้แยกตามรายวิชาหรือกลุ่มวิชา แต่ในบางเรื่อง ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องเดียวกัน เช่น เรื่องวันสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ครูผู้สอนภาษาไทยจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนรู้ภาษา คำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ครูผู้สอนวิทยาศาสตร์จัดกิจกรรมค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ครูผู้สอน สังคมศึกษาให้ผู้เรียนค้นคว้าหรือทำกิจกรรมชมรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และครูผู้สอนสุขศึกษาอาจจัดให้ทำ กิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

4) การบูรณาการแบบโครงการ ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการเป็นโครงการ ที่ผู้เรียนและครูผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้น ซึ่งต้องใช้เวลาการเรียนต่อเนื่องกันได้หลายชั่วโมง ด้วยการนำเอา จำนวนชั่วโมงของวิชาต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนเคยสอนแยกกันนั้นมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ในลักษณะของการสอนเป็นทีม เรียนเป็นทีม ในกรณีที่ต้องการเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษ ครูผู้สอนสามารถ แยกกันสอนได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมเข้าค่ายภาษาอังกฤษ กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ เป็นต้น

3.3.6 การจัดทำการเทียบโอน สอดคล้องกับแนวทางการเทียบโอนที่สำนักงาน กศน. กำหนด

3.3.7 การจัดทำเกณฑ์การวัดประเมินผล โดยมีกระบวนการจัดทำที่สอดคล้องกับหลักการ ดังนี้

1) การวัดและประเมินผลในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

2) การประเมินผลตามสภาพจริง

3.3.8 การจัดทำเกณฑ์การจบหลักสูตร

- สอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

4. เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา

ประกอบด้วย สารระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 สารระการเรียนรู้

แนวทางการจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา สารระการเรียนรู้ 5 กลุ่ม คือ 1) สารระทักษะการเรียนรู้ 2) สารระความรู้พื้นฐาน 3) สารระการประกอบอาชีพ 4) สารระทักษะการดำเนินชีวิต และ 5) สารระการพัฒนาสังคม ในแต่ละสารระการเรียนรู้จัดทำเอกสารหลักสูตรของตนเอง โดยใช้แนวทางของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามาจัดทำ ซึ่งในแต่ละสารระการเรียนรู้มี 10 องค์ประกอบ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ของสารระการเรียนรู้
2. พันธกิจของสารระการเรียนรู้
3. เป้าหมายของสารระการเรียนรู้
4. คุณภาพตามมาตรฐานและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสารระการเรียนรู้ ...
5. โครงสร้างหลักสูตรของสารระการเรียนรู้
6. รายวิชาของสารระการเรียนรู้
7. การจัดการเรียนรู้
8. การวัดผลและประเมินผล
9. หน่วยการเรียนรู้
10. แผนการจัดการเรียนรู้

4.2 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต มี 9 องค์ประกอบ

1. วิสัยทัศน์
2. พันธกิจ
3. เป้าหมาย

4. หลักการ รูปแบบ และวิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
5. โครงสร้าง
6. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กิจกรรมพัฒนาตนเอง กิจกรรมพัฒนาครอบครัว กิจกรรมพัฒนาชุมชน กิจกรรมพัฒนาสังคม)
7. บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง
8. การวัดผลและประเมินผล
9. รายละเอียดของกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

โดยสรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กศน. จำนวน 19 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย

- ขั้นที่ 1-12 เป็นกระบวนการในระบบร่างหลักสูตรสถานศึกษา
- ขั้นที่ 13-15 เป็นกระบวนการในระบบใช้หลักสูตร
- ขั้นที่ 16-19 เป็นกระบวนการในระบบประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา

สรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ภาพรวม) ได้ดังนี้

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่อยู่ในระบบร่างหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อได้ร่างหลักสูตรสถานศึกษา ผู้จัดทำ/พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องนำหลักสูตรไปใช้ และประเมินผลหลักสูตร ซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพราะเป็นการนำปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เลือกสรรอย่างดีแล้วไปสู่ผู้เรียนและเป็นกระบวนการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร เพื่อการประกันคุณภาพหลักสูตร ดังนั้น บุคคลผู้เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้จะต้องทำความเข้าใจหลักการ เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดสมความมุ่งหมายทุกประการ ตลอดจนการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงคุณภาพของหลักสูตร

5. หลักการสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ มีดังนี้

1. จะต้องมี การวางแผนและเตรียมการในการนำหลักสูตรไปใช้ โดยการศึกษา วิเคราะห์ ทำความเข้าใจ หลักสูตรที่จะนำไปใช้ให้มีความเข้าใจตรงกัน เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในทำนองเดียวกันและสอดคล้องต่อเนื่องกัน
2. จะต้องมีคณะกรรมการดำเนินงานทั้งบุคลากรส่วนกลางและสถานศึกษา ร่วมกันดำเนินการ โดยทำหน้าที่ประสานงานกันเป็นอย่างดี ในแต่ละขั้นตอนในการนำหลักสูตรไปใช้ นับแต่การเตรียมหลักสูตรไปใช้ในด้านต่าง ๆ ทั้งวิธีการ สื่อ การประเมินผล การจัดการอบรมผู้จะไปพัฒนาครู การอบรมผู้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ของครู และการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรของครู
3. จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เป็นไปตามขั้นตอนที่วางแผนและเตรียมการไว้
4. จะต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ คือ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เอกสารหลักสูตร ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ ที่จะช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบความสำเร็จได้ โดยจะต้องจัดเตรียมไว้เป็นอย่างดี เพียงพอ และพร้อมที่จะให้การสนับสนุน
5. จะต้องพัฒนาครูอย่างเต็มที่และจริงจัง ด้วยการอบรมความรู้ ความเข้าใจ ฝึกทักษะ ประสบการณ์ และสร้างเจตคติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรอย่างเข้มข้น การให้การสนับสนุนด้านปัจจัยต่าง ๆ แก่ครู ได้แก่ การติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นระบบ และการพัฒนาครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ

เรียนรู้ เช่น การจัดอบรม สัมมนาเชิงวิชาการเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง การเผยแพร่เอกสารที่เป็นประโยชน์ และการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ฯลฯ เนื่องจากครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้

6. ควรจัดหรือมอบหมายหน่วยงานที่มีผู้ชำนาญการพิเศษ เพื่อให้การสนับสนุนและพัฒนาครู โดยการทำหน้าที่นิเทศ ติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้ และควรปฏิบัติงานร่วมกับครูอย่างใกล้ชิด

7. หน่วยงานและบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งส่วนกลางและสถานศึกษาต้องปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ และเพิ่มความสามารภในส่วนที่รับผิดชอบ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การนำหลักสูตรไปใช้ของครู

8. จะต้องมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ ซึ่งจะต้องกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ เพื่อจะได้นำข้อมูล ที่รวบรวมมาประเมิน วิเคราะห์ แล้วนำมาปรับปรุง และวางแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

6. การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาเป็นส่วนที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของหลักสูตร ทั้งนี้เพราะว่า การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจะทำให้รู้คุณภาพของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร สามารถใช้ได้ดีเพียงใด และข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ สูงขึ้น อันจะเป็นผลในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จต่อไป และสังกัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรควรทำให้ครอบคลุมระบบของหลักสูตร และควรประเมินให้ต่อเนื่องกัน ดังนั้น การประเมิน หลักสูตรจึงควรมีการประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร และการประเมินระบบหลักสูตร ซึ่งเมื่อแบ่งการประเมินหลักสูตรตามช่วงเวลา สามารถแบ่งเป็น 3 ระยะเวลา คือ การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร และหลังการใช้หลักสูตรเพื่อนำเสนอ ผลการประเมิน รวมทั้งความคิดเห็นต่อผู้บริหาร สำหรับพิจารณาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรต่อไป

แนวทางการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนหรือวิธีการประเมินซึ่งมีความสำคัญ (สุนีย์ ภูพันธ์ . 2546 อ้างถึง ทาบา) ได้ให้แนวทางในการประเมินผลหลักสูตร ดังนี้

1. วิเคราะห์และตีความวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้มองเห็นกระ้างชัดในเชิงพฤติกรรม คือ ปฏิบัติได้จริง (Formulation and clarification for objective)
2. คัดเลือกและสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับค้นหาหลักสูตร (Selection and construction of the appropriate instruments for getting evidences)
3. ใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นประเมินผลหลักสูตรตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (Application of evaluative criteria)
4. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้เรียนและลักษณะการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาประกอบในการแปลผลการประเมิน (Information on the background of students and the nature of instruction in the light of which to interpret the evidences)
5. แปลผลการประเมิน เพื่อนำไปปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ต่อไป (Translation of evaluation findings into improvement of the curriculum and instruction)

จากแนวทางการประเมินหลักสูตรที่กล่าวมา สามารถสรุปขั้นตอนการประเมินได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน การกำหนดจุดมุ่งหมายในการประเมินเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการในการดำเนินการประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนว่า จะประเมินอะไรในส่วนใด ด้วยวัตถุประสงค์อย่างไร เช่น ต้องการประเมินเอกสารหลักสูตรเพื่อดูว่าเอกสารหลักสูตรถูกต้อง สมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแค่ไหน หรือจะประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ในเรื่องอะไร แคไหน หรือการนำหลักสูตรไปใช้ทั้งหมด หรือจะประเมินหลักสูตรทั้งระบบ การกำหนดวัตถุประสงค์ ในการประเมินที่ชัดเจนทำให้เราสามารถกำหนดวิธีการ เครื่องมือและขั้นตอนในการประเมินได้อย่างถูกต้อง และทำให้การประเมินหลักสูตรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลถูกต้องเป็นที่เชื่อถือได้

2. การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะใช้ในการประเมินผล การกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน เกณฑ์การประเมินจะเป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพในส่วนของหลักสูตรที่ถูกประเมิน การกำหนดวิธีการที่จะใช้ในการประเมินผลทำให้เราสามารถดำเนินงานไปตามขั้นตอนได้อย่างราบรื่น

3. การสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ดังตัวอย่างในภาคผนวก) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะมีผลทำให้การประเมินนั้นน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน หรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายชนิด ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และสร้างอย่างมีคุณภาพ มีความเชื่อถือได้ และมีความเที่ยงตรงสูง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ประเมินต้องเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ในบางครั้งถ้าจำเป็นต้องอาศัยผู้อื่นในการรวบรวมข้อมูล ควรพิจารณาผู้ที่จะมาทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเหมาะสม เพราะผู้เก็บรวบรวมข้อมูลมีส่วนช่วยให้ข้อมูลที่รวบรวมได้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ประเมินจะต้องกำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล พิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

6. การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน ผู้ประเมินจะสรุป และรายงานผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต้น ผู้ประเมินจะต้องพิจารณารูปแบบของการรายงานผลว่าควรจะเป็นรูปแบบใดและการรายงานผลจะมุ่งเสนอข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นว่า หลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่ เพียงใด มีส่วนใดบ้างที่ควรแก้ไขปรับปรุงหรือยกเลิก

7. การนำไปใช้ โดยนำผลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร และนำหลักสูตรไปใช้ รวมทั้งมีการประเมินหลักสูตร ตามวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อการประกันคุณภาพหลักสูตร

องค์ประกอบการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

การประเมินหลักสูตรได้ตรงและครอบคลุมหลักสูตรมากน้อยแค่ไหนนั้น ผู้ประเมินต้องพิจารณาว่าหลักสูตรนั้น มีองค์ประกอบอะไรและการประเมินควรที่จะประเมินให้ครบถ้วน ดังตัวอย่างแบบประเมินในภาคผนวก ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการประเมิน แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านปัจจัย ได้แก่

1.1 ด้านผู้เรียน ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความรู้เดิมหรือพื้นฐานของผู้เรียน เจตคติของผู้เรียน ความถนัดทางการเรียนของผู้เรียน ทักษะความสามารถในการปฏิบัติงาน

1.2 ด้านครู ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานของครู วุฒิการศึกษา/สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน แรงจูงใจ/ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน สมรรถภาพการใช้สื่อจัดการเรียนรู้

1.3 ด้านผู้บริหาร ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานด้านการบริหารจัดการหลักสูตร วุฒิการศึกษา/สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหาร แรงจูงใจ/ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ความเป็นผู้นำทางวิชาการ

1.4 ด้านปัจจัยสนับสนุน ตัวบ่งชี้ ได้แก่ อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณที่ได้รับความร่วมมือจากชุมชน

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการ ได้แก่

2.1 ด้านการบริหาร ตัวบ่งชี้ ได้แก่ เทคนิคและลักษณะการบริหาร การนิเทศภายในและภายนอกสถานศึกษา การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับคณะครู ฯลฯ

2.2 ด้านครู ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดและปฏิบัติ การใช้เทคนิควิธีสอนต่าง ๆ มีกิจกรรมหลักในแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญ การวัดและประเมินผล การสอนซ่อมเสริม การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การวิจัยชั้นเรียน

2.3 ด้านผู้เรียน ตัวบ่งชี้ ได้แก่ อัตราการมาเรียน อัตราการมาเข้าสอบ ความสนใจและตั้งใจ การมีโอกาส
ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การได้ฝึกปฏิบัติและประเมินตนเอง

2.4 ด้านปัจจัยสนับสนุน ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การใช้อาคารสถานที่และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ การใช้งบประมาณ
กิจกรรมการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

3. องค์ประกอบด้านผลผลิต ได้แก่

3.1 ด้านความรู้ ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

3.2 ด้านทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความสามารถทางการปฏิบัติของผู้เรียน

3.3 ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ตัวบ่งชี้ ได้แก่ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของผู้เรียน

3.4 ด้านผลที่เกิดขึ้นกับครู ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ประสิทธิภาพ ทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครู เจตคติ

ของครู

3.5 ด้านผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การเป็นสถานศึกษาตัวอย่าง

จากแนวทางและองค์ประกอบการประเมินหลักสูตร สามารถนำมาวิเคราะห์ลงในตารางการประเมิน
หลักสูตร ดังนี้

ตัวอย่าง การวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

รายการประเมิน	วัตถุประสงค์การประเมิน	เครื่องมือ	กลุ่มตัวอย่าง	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. องค์ประกอบของ หลักสูตร ได้แก่ ปรัชญา วิสัยทัศน์ เป็นต้น	- วิเคราะห์ความสอดคล้องของ องค์ประกอบสภาพสังคม ชุมชน และความต้องการของ ท้องถิ่น	- แบบตรวจสอบ รายการ - แบบสอบถาม	- ผู้เชี่ยวชาญ - คณะกรรมการ พัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	- หาค่าความถี่ - หาค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

รายการประเมิน	วัตถุประสงค์การประเมิน	เครื่องมือ	กลุ่มตัวอย่าง	การวิเคราะห์ข้อมูล
2. ปัจจัย				
2.1 ผู้เรียน	- วิเคราะห์ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน	- แบบทดสอบ	- ผู้เรียน	- หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2.2 ครู	- วิเคราะห์คุณลักษณะของครู - ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร	- แบบสำรวจ - แบบสอบถาม	- ครู - ครู	- หาค่าร้อยละ - หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2.3 ผู้บริหาร	- ศึกษาความพร้อมในการบริหารจัดการหลักสูตรของผู้บริหาร	- แบบสอบถาม	- ผู้บริหาร	- หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2.4 ปัจจัยสนับสนุน	- ศึกษาความพร้อมของปัจจัยสนับสนุน	- แบบสำรวจรายการ	- ผู้บริหาร - ครู	- หาค่าความถี่
3. กระบวนการ				
3.1 การบริหาร	- ศึกษากระบวนการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา	- แบบสอบถาม	- ผู้บริหาร - ครู	- หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3.2 ครู	- ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูตามแผนการจัดการเรียนรู้	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์ - แบบบันทึกการสังเกต - แบบบันทึกหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้	- ครู - ผู้สังเกต	- หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3.3 ผู้เรียน	- ศึกษาวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน	- แบบบันทึกการสังเกต - แบบสอบถาม	- ครู - ผู้เรียน	- หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3.4 ปัจจัยสนับสนุน	- ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	- แบบสอบถาม - แบบสำรวจ - แบบบันทึกหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้	- ผู้เรียน - ครู	- หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

รายการประเมิน	วัตถุประสงค์การประเมิน	เครื่องมือ	กลุ่มตัวอย่าง	การวิเคราะห์ข้อมูล
4. ผลผลิต				
4.1 ความรู้ของผู้เรียน	- ศึกษาพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	- แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน	- ผู้เรียน	- หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน - หาคะแนนพัฒนาการ
4.2 ทักษะของผู้เรียน	- ศึกษาพัฒนาการด้านความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้เรียนตามผลการเรียนที่คาดหวัง	- แบบทดสอบภาคปฏิบัติ ก่อน-หลังเรียน	- ผู้เรียน	- หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน - หาคะแนนพัฒนาการ
4.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	- ศึกษาพัฒนาการด้านเจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของผู้เรียน	- แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	- ผู้เรียน - ครู	- หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน - สรุปผลการบันทึกหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4.4 ครู	- ศึกษาผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรด้านประสพการณ์ ทักษะ เจตคติของครู	- แบบสอบถาม	- ครู	- หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4.5 สถานศึกษา	- ศึกษาผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตร	- แบบสัมภาษณ์	- ประชาชน - ผู้บริหาร - ครู - ผู้เรียน	- สรุปผลการสัมภาษณ์โดยหาความถี่

บทสรุป

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการสำคัญในการศึกษา ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญและถือเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องร่วมมือ ร่วมใจในการพัฒนาหลักสูตรอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแผนหรือแนวทางที่ดีได้ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศตามจุดมุ่งหมาย ในการพัฒนาหลักสูตรนั้นจะต้องมีการวางแผนเพื่อการพัฒนาให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สังคมและประเทศชาติตลอดจนสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความรู้ ความคิด สติปัญญา และสามารถรับผิดชอบตนเองและสังคมได้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งภารกิจในการบริหารจัดการหลักสูตร ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการสรุปผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนา

ตอนที่ 4

การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน

การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน หรือห้องเรียน ครู กศน. แต่ละคนจะต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาและแปลงหลักสูตรไปเป็นหน่วยการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการลงทะเบียเรียน เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนดังกล่าว

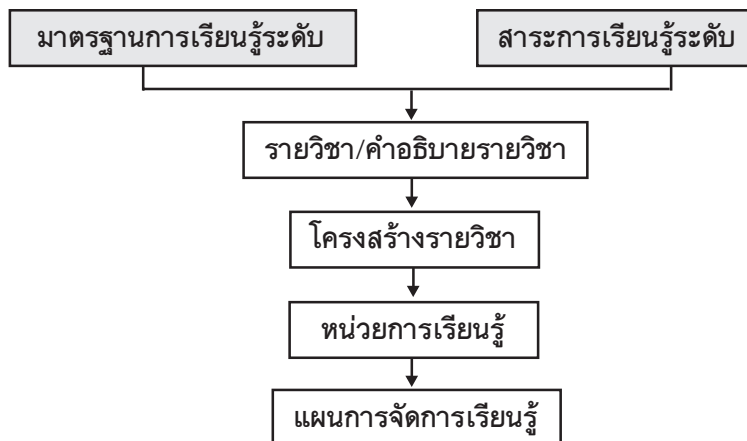
ในการจัดกิจกรรม กศน. ต้องจัดทำ/พัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนหรือระดับห้องเรียน ใน 2 กิจกรรม คือ 1) หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

1. การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

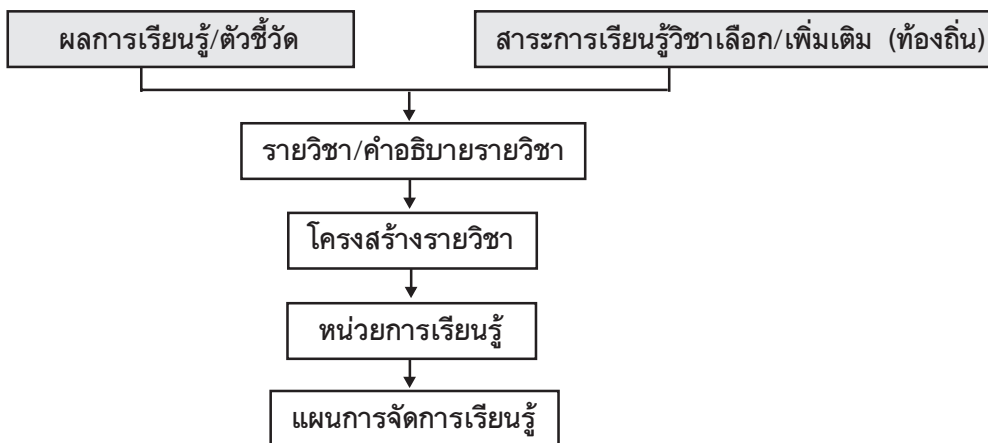
การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการแปลงหลักสูตรรายวิชาไปเป็นหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนดังกล่าว แม้ว่าหลักสูตรแกนกลางจะเป็นหลักสูตรแม่บท ที่กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่จำเป็น แต่ยังมีข้อบกพร่องบางประการ เช่น ไม่สัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่กับผู้เรียน ละเลยมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งอันพึงอนุรักษ์ของท้องถิ่น เป็นต้น

การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรระดับชั้นเรียน ต้องศึกษาจากคำอธิบายรายวิชา เพื่อจัดทำโครงสร้างรายวิชา ซึ่งประกอบด้วย การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ตัวอย่าง : การจัดทำโครงสร้างวิชาบังคับ

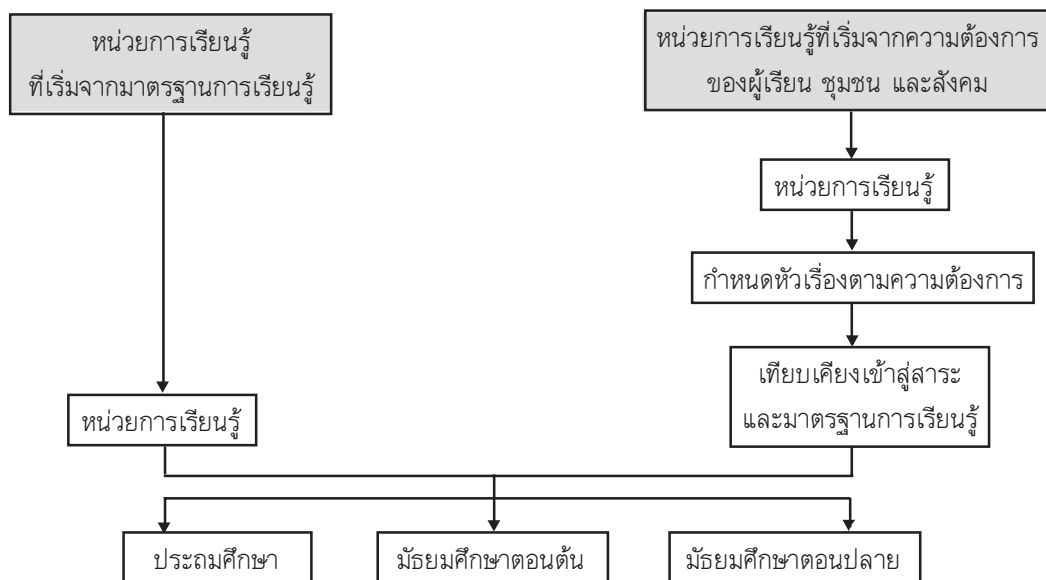
ตัวอย่าง : การจัดทำโครงสร้างวิชาเลือก/เพิ่มเติม

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยการนำสาระการเรียนรู้ระดับที่กำหนดไว้มาบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อย เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบทุกหน่วยการเรียนรู้ย่อยแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามผลเรียนรู้ที่คาดหวังระดับของทุกรายวิชา

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้สำหรับหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษา สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติโครงงานอย่างน้อย 1 โครงงาน โดยมีกระบวนการจัดทำ 2 ลักษณะ ดังนี้ (กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน, 2552)

แผนภูมิ 18 แสดงขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้

1. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่เริ่มจากมาตรฐานการเรียนรู้ มีกระบวนการจัดทำ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา องค์ประกอบ โครงสร้างหลักสูตร กลุ่มเป้าหมาย เน้นสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้

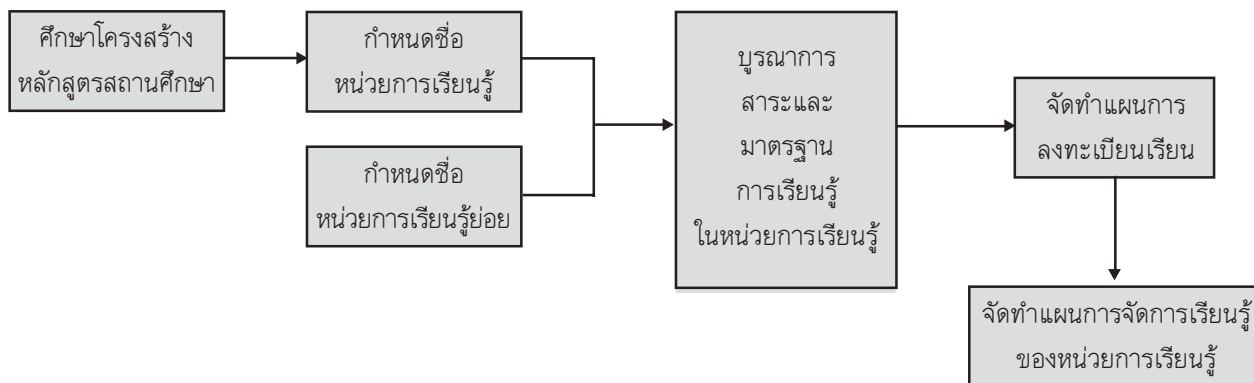
1.2 กำหนดจะใช้สาระใดเป็นแกนในการจัดทำ

1.3 กำหนดหน่วยการเรียนรู้ ตั้งชื่อให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้แกน วิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

1.4 กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ย่อยตามลำดับก่อนหลัง วิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับแต่ละหน่วยการเรียนรู้ย่อย

1.5 บูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ย่อย (ตามข้อ 1.4) กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในข้อ 1.3

1.6 จัดทำตารางสรุปหน่วยการเรียนรู้ เพื่อจัดทำแผนการลงทะเบียเรียนของผู้เรียน และแผนการจัดการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น

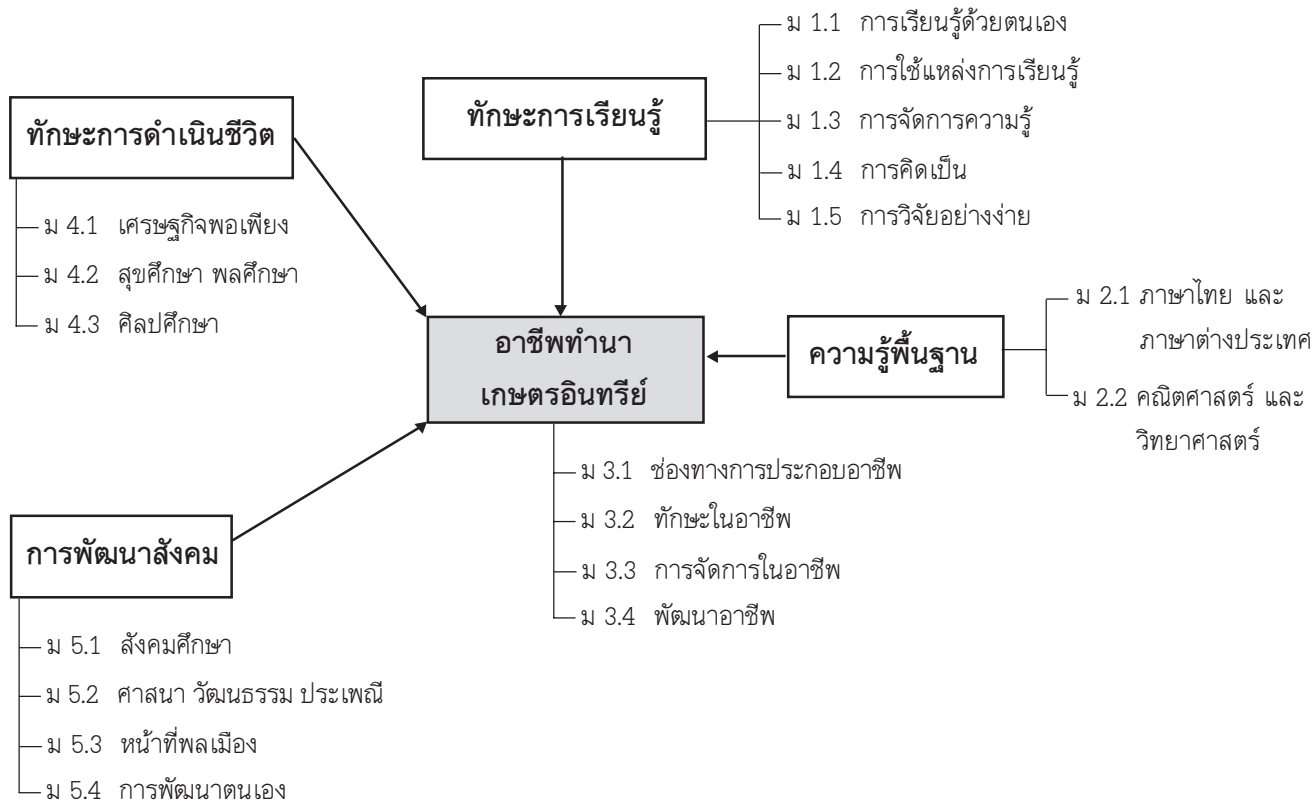
แผนภูมิ 19 แสดงการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่เริ่มจากมาตรฐานการเรียนรู้

ตัวอย่างการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ : อาชีพทำนาเกษตรอินทรีย์

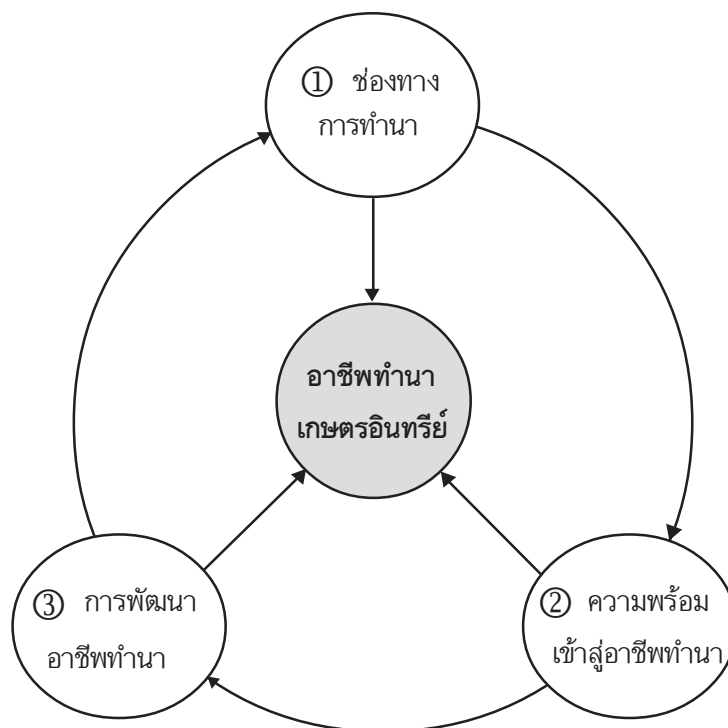
1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา องค์กรประกอบ โครงสร้างหลักสูตร กลุ่มเป้าหมาย เน้นสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 5 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

2. กำหนดสาระการประกอบอาชีพเป็นแกนในการจัดทำ

3. กำหนดหน่วยการเรียนรู้ ตั้งชื่อ **“อาชีพทำนาเกษตรอินทรีย์”** ซึ่งสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้แกน คือ สาระการประกอบอาชีพ วิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถบูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้ **“อาชีพทำนาเกษตรอินทรีย์”** บ้าง

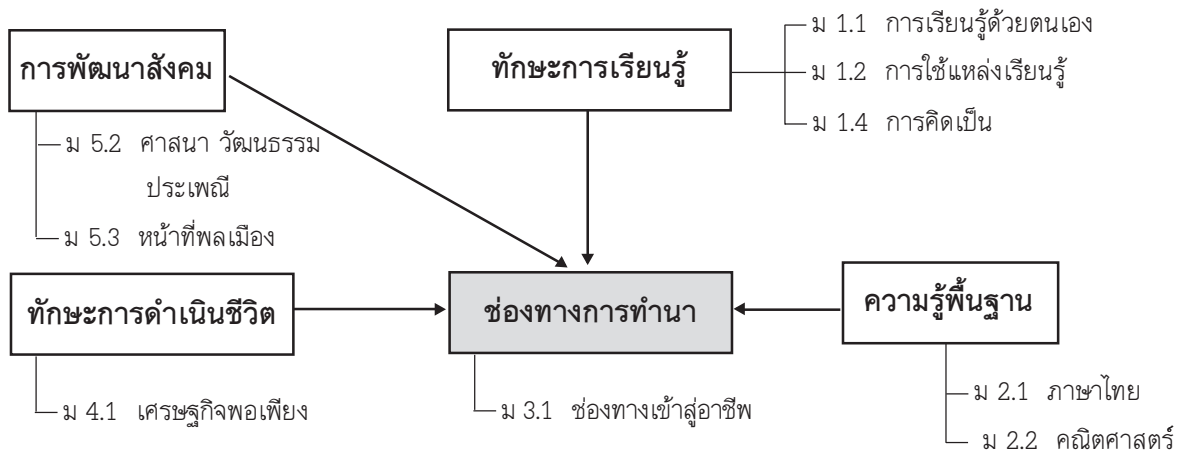

4. กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ย่อยตามลำดับก่อนหลัง การวิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ “อาชีพทำนาเกษตรอินทรีย์” ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ย่อย 3 หน่วย คือ ช่องทางการทำนา ความพร้อมเข้าสู่อาชีพทำนา และการพัฒนาอาชีพทำนา

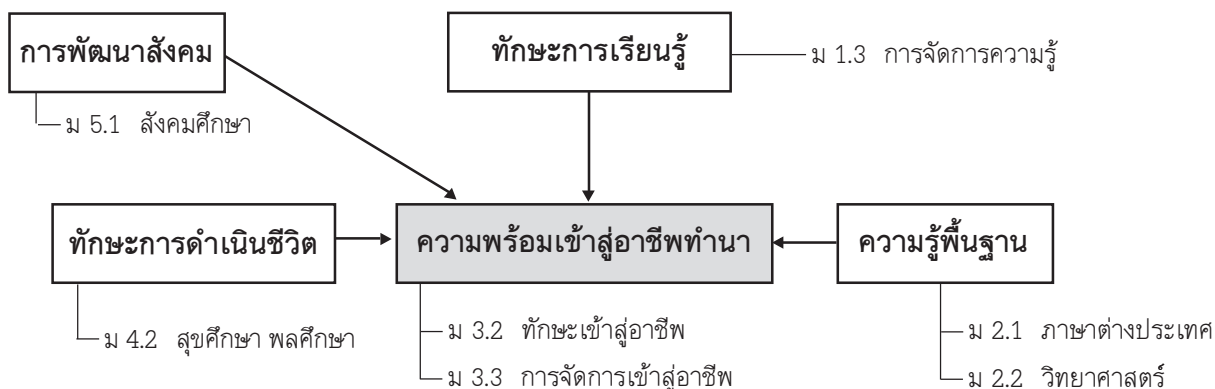

5. บูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ย่อยกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เพื่อพิจารณาว่ามีสาระมาตรฐานการเรียนรู้ใดที่นำมาบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ย่อยนั้นได้

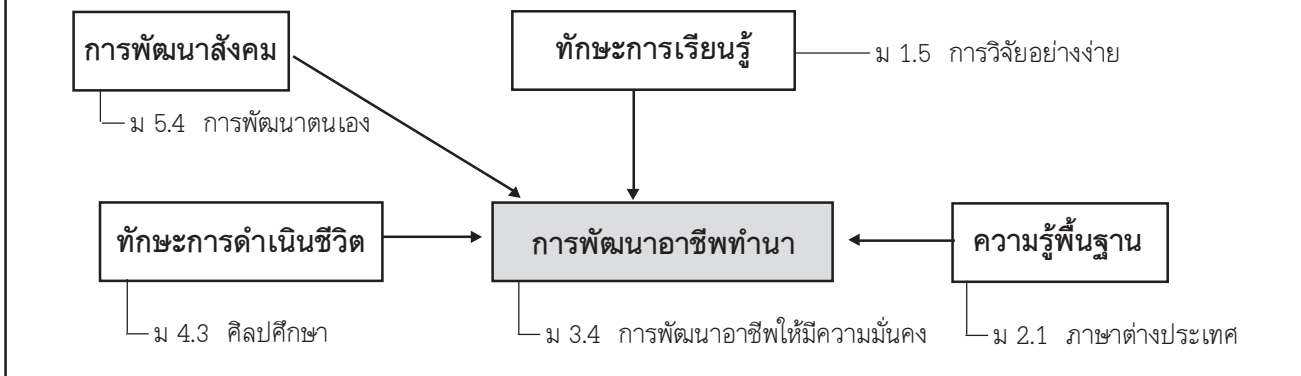
ตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ย่อย 1 “ช่องทางการทำนา”

ตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ย่อย 2 “ความพร้อมเข้าสู่อาชีพทำนา”

ตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ย่อย 3 “การพัฒนาอาชีพทำนา”

6. จัดทำตารางสรุปหน่วยการเรียนรู้ เพื่อจัดทำแผนการลงทะเบียนเรียนของผู้เรียน และแผนการจัดการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น

ตัวอย่าง ตารางสรุปหน่วยการเรียนรู้อาชีพทำนาเกษตรอินทรีย์

ที่	หน่วยการเรียนรู้ย่อย	สาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	รายวิชา	จำนวนหน่วยกิต	
1	ช่องทางการทำนา	ทักษะการเรียนรู้	1.1	การเรียนรู้ด้วยตนเอง	1	
			1.2	การใช้แหล่งเรียนรู้	1	
			1.4	การคิดเป็น	1	
		ความรู้พื้นฐาน	2.1 (ท)	ภาษาไทย	3	
			2.2 (ค)	คณิตศาสตร์	3	
			การประกอบอาชีพ	3.1	ช่องทางเข้าสู่อาชีพ	2
				4.1	เศรษฐกิจพอเพียง	1
2	ความพร้อมเข้าสู่อาชีพอาชีพทำนา	ทักษะการเรียนรู้	1.3	การจัดการความรู้	1	
			ความรู้พื้นฐาน	2.1 (ต)	ภาษาอังกฤษ 1	1
				2.2 (ว)	วิทยาศาสตร์	3
		การประกอบอาชีพ	3.2	ทักษะเข้าสู่อาชีพ	2	
			3.3	การจัดการเข้าสู่อาชีพ	2	
			ทักษะการดำเนินชีวิต	4.2	สุขศึกษา พลศึกษา	2
				5.1	สังคมศึกษา	3
3	การพัฒนาอาชีพทำนา	ทักษะการเรียนรู้	1.5	การวิจัยอย่างง่าย	1	
			ความรู้พื้นฐาน	2.1 (ต)	ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2	3
				การประกอบอาชีพ	3.4	การพัฒนาอาชีพให้มี ความมั่นคง
		ทักษะการดำเนินชีวิต	4.3		ศิลปศึกษา	1
			การพัฒนาสังคม	5.4	การพัฒนาตนเอง	1

ตัวอย่าง แผนการลงทะเบียนเรียน ระดับประถมศึกษา

ที่	สาระการเรียนรู้	ภาคเรียนที่ 1 (14)			ภาคเรียนที่ 2 (14)			ภาคเรียนที่ 3 (13)			ภาคเรียนที่ 4 (7)		
		รหัส	รายวิชา	นก	รหัส	รายวิชา	นก	รหัส	รายวิชา	นก	รหัส	รายวิชา	นก
วิชาบังคับ													
1	ทักษะการเรียนรู้	ทร 1101	การเรียนรู้ด้วยตนเอง	1	ทร 1103	การจัดการความรู้	1	ทร 1105	การวิจัยอย่างง่าย	1			
		ทร 1102	การใช้แหล่งเรียนรู้	1									
		ทร 1104	การคิดเป็น	1									
2	ความรู้พื้นฐาน	พท 1101	ภาษาไทย	3	พต 1101	ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1	1	พต 1102	ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2	3	พต 1103	ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 3	1
		พค 1101	คณิตศาสตร์	3	พว 1101	วิทยาศาสตร์	3						
3	การประกอบอาชีพ	อช 1101	ช่องทางเข้าสู่อาชีพ	2	อช 1102	ทักษะเข้าสู่อาชีพ	2	อช 1104	การพัฒนาอาชีพใหม่มีความมั่นคง	2			
					อช 1103	การจัดการเข้าสู่อาชีพ	2						
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	ทช 1101	เศรษฐกิจพอเพียง	1	ทช 1102	สุขศึกษา พลศึกษา	2	ทช 1103	ศิลปะศึกษา	2			
5	การพัฒนาสังคม	สค 1102	ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี	1	สค 1101	สังคมศึกษา	3	สค 1104	การพัฒนาตนเอง	1			
		สค 1103	หน้าที่พลเมือง	1									
วิชาเลือก													
1	การประกอบอาชีพ								การประกอบอาชีพ	6		การประกอบอาชีพ	6

- หมายเหตุ**
1. ในแต่ละภาคเรียน จัดรายวิชาตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ก่อน
 2. จัดรายวิชาเพิ่มตามความต้องการของผู้เรียน แต่ต้องเป็นไปตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในแต่ละภาคเรียน
 3. เป็นตัวอย่างที่ไม่มีการเทียบโอนผลการเรียน

ตัวอย่าง แผนการลงทะเบียนเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ที่	สาระการเรียนรู้	ภาคเรียนที่ 1 (14)			ภาคเรียนที่ 2 (16)			ภาคเรียนที่ 3 (15)			ภาคเรียนที่ 4 (11)		
		รหัส	รายวิชา	นก	รหัส	รายวิชา	นก	รหัส	รายวิชา	นก	รหัส	รายวิชา	นก
วิชาบังคับ													
1	ทักษะการเรียนรู้	ทร 2101	การเรียนรู้ด้วยตนเอง	1	ทร 2103	การจัดการความรู้	1	ทร 2105	การวิจัยอย่างง่าย	1			
		ทร 2102	การใช้แหล่งเรียนรู้	1									
		ทร 2104	การคิดเป็น	1									
2	ความรู้พื้นฐาน	พท 2101	ภาษาไทย	4	พต 2101	ภาษาอังกฤษ ในชีวิตประจำวัน 1	2	พต 2102	คณิตศาสตร์ 2	3	พต 2103	ภาษาอังกฤษ ในชีวิตประจำวัน 2	2
		พค 2101	คณิตศาสตร์ 1	2	พว 2101	วิทยาศาสตร์	4						
3	การประกอบอาชีพ	อช 2101	ช่องทางพัฒนาอาชีพ	2	อช 2102	ทักษะพัฒนาอาชีพ	2	อช 2104	การพัฒนาอาชีพให้มี ความเข้มแข็ง	2			
					อช 2103	การจัดการพัฒนาอาชีพ	2						
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	ทช 2101	เศรษฐกิจพอเพียง	1	ทช 2102	สุขศึกษา พลศึกษา	2	ทช 2103	ศิลปะศึกษา	2			
5	การพัฒนาสังคม	สค 2102	ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี	1	สค 2101	สังคมศึกษา	3						
		สค 2103	หน้าที่พลเมือง	1				สค 2104	การพัฒนาตนเอง	1			
วิชาเลือก													
1	ทักษะการเรียนรู้								เลือก	2			
2	ความรู้พื้นฐาน								เลือก	3			
3	การประกอบอาชีพ										เลือก		6
4	ทักษะการดำเนินชีวิต										เลือก		3
5	การพัฒนาสังคม								เลือก	2			

ตัวอย่าง แผนการลงทะเบียนเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่	สาระการเรียนรู้	ภาคเรียนที่ 1 (19)			ภาคเรียนที่ 2 (20)			ภาคเรียนที่ 3 (20)			ภาคเรียนที่ 4 (17)		
		รหัส	รายวิชา	นก	รหัส	รายวิชา	นก	รหัส	รายวิชา	นก	รหัส	รายวิชา	นก
วิชาบังคับ													
1	ทักษะการเรียนรู้	ทร 3101	การเรียนรู้ด้วยตนเอง	1	ทร 3103	การจัดการความรู้	1						
		ทร 3102	การใช้แหล่งเรียนรู้	1	ทร 3105	การวิจัยอย่างง่าย	1						
		ทร 3104	การคิดเป็น	1									
2	ความรู้พื้นฐาน	พท 3101	ภาษาไทย	5	พต 3101	ภาษาอังกฤษ เพื่อชีวิตและสังคม 1	2	พต 3102	ภาษาอังกฤษ เพื่อชีวิตและสังคม 2	3			
		พค 3101	คณิตศาสตร์ 1	2	พค 3102	คณิตศาสตร์ 2	3						
				พว 3101	วิทยาศาสตร์	5							
3	การประกอบอาชีพ	อช 3101	ช่องทางขยายอาชีพ	2	อช 3102	การจัดการขยายอาชีพ	2						
		อช 3102	ทักษะขยายอาชีพ	2	อช 3103	พัฒนาอาชีพ ให้มีความมั่นคง	2						
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	ทช 3101	เศรษฐกิจพอเพียง	1				ทช 2103	ศิลปะศึกษา	2			
		ทช 3102	สุขศึกษา พลศึกษา	2									
5	การพัฒนาสังคม	สค 3102	ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี	1	สค 3104	สังคมศึกษา	3						
		สค 3103	หน้าที่พลเมือง	1	สค 3104	การพัฒนาตนเอง	1						
วิชาเลือก													
1	การประกอบอาชีพ								เลือก	15		เลือก	17

2. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม มีกระบวนการจัดทำ ดังนี้

2.1 ศึกษาประเมินความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

2.2 กำหนดหน่วยการเรียนรู้

2.3 กำหนดหัวเรื่องการเรียนรู้

2.4 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

2.5 ประเมินเทียบเคียงเข้าสู่สาระ/มาตรฐานการเรียนรู้/รายวิชา/จำนวนหน่วยกิต

2.6 จัดทำตารางสรุปหน่วยการเรียนรู้ เพื่อจัดทำแผนการลงทะเบียน และแผนการจัดการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น

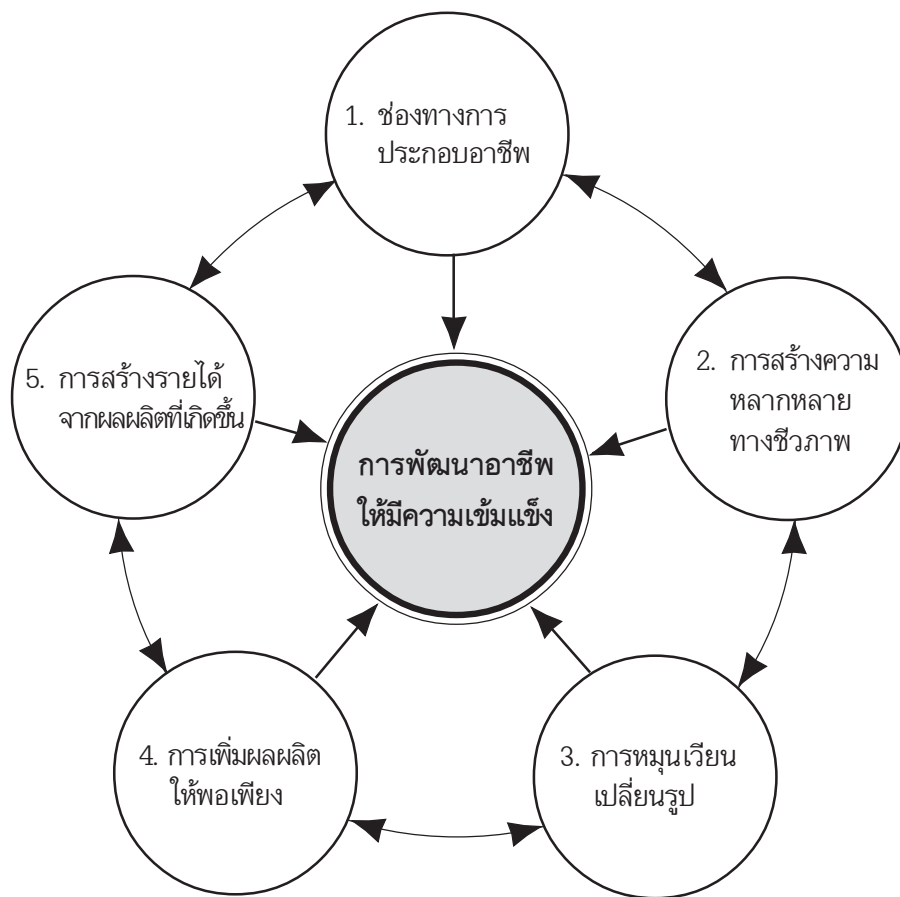

ตัวอย่างการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ : การพัฒนาอาชีพให้มีความเข้มแข็ง

1. ศึกษาประเมินความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน ชุมชน และสังคม แล้วนำมาจัดเรียงลำดับความสำคัญตามความต้องการและจำเป็นเร่งด่วน เช่น 1) การพัฒนาอาชีพให้มีความเข้มแข็ง 2) ชุมชนสะอาด 3) ชุมชนสันติสุข

2. กำหนดหน่วยการเรียนรู้ ในที่นี้พิจารณาเลือกผลการประเมินความต้องการจากข้อ 1 คือ การพัฒนาอาชีพให้มีความเข้มแข็ง

3. กำหนดหัวเรื่องการเรียนรู้ จากหน่วยการเรียนรู้ คือ การพัฒนาอาชีพให้มีความเข้มแข็ง ประกอบด้วย 5 หัวเรื่อง คือ 1) ช่องทางการประกอบอาชีพ 2) การสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ 3) การหมุนเวียนเปลี่ยนรูป 4) การเพิ่มผลผลิตให้พอเพียง และ 5) การสร้างรายได้จากผลผลิตที่เกิดขึ้น

4. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ เช่น เมื่อเรียนเรื่องการใช้แหล่งเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนต้องใช้อินเทอร์เน็ตในการแสวงหาความรู้ และให้ค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดได้

5. ประเมินเทียบโอนเข้าสู่สาระ/มาตรฐานการเรียนรู้/รายวิชา/จำนวนหน่วยกิตของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง การประเมินเทียบโอน
หน่วยการเรียนรู้ “การพัฒนาอาชีพให้มีความเข้มแข็ง”
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 31 หน่วยกิต

ที่	หัวข้อเรื่อง	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	รายวิชา	จำนวน หน่วยกิต
1	ช่องทางการประกอบอาชีพ	1.1 สํารวจสภาพชุมชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ในชุมชน	3	3.1	ช่องทางการพัฒนาอาชีพ	2
		1.2 มีช่องทางการประกอบอาชีพ เพื่อให้ความเข้มแข็ง				
		1.3 ตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ ด้วยกระบวนการคิดเป็น	1	1.4	การคิดเป็น	1
			3	3.4	ช่องทางการพัฒนาอาชีพ	2 (ซ้ำ)
		1.4 สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการ แสวงหาความรู้ได้	1	1.2	การใช้แหล่งเรียนรู้	1
		1.5 สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยที่เกี่ยวข้อง ได้ถูกต้อง ตามหลักการใช้ภาษา	2	2.1 (ท)	ภาษาไทย	4
	1.6 สามารถอธิบายคำศัพท์และแต่ง ประโยคภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องได้ อย่างถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา	2	2.1 (ต)	ภาษาอังกฤษ ในชีวิตประจำวัน 1	2	
2	การสร้างความปลอดภัย ทางชีวภาพ	2.1 ระบบนิเวศน์ชุมชน	2	2.2 (ว)	วิทยาศาสตร์	4
		2.2 มีทักษะในการทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ปลูกไม้เชื้อเพลิง และปลูกไม้ใช้งาน	3	3.2	ทักษะพัฒนาอาชีพ	2

ที่	หัวข้อเรื่อง	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	รายวิชา	จำนวน หน่วยกิต
		2.3 ปลุกผักหมუნเวียน	2	2.2 (ว)	วิทยาศาสตร์	4 (ชั่วโมง)
			3	3.3	การจัดการพัฒนาอาชีพ	2
		2.4 สามารถกำหนดผังการปลูกพืช ในพื้นที่ได้	2	2.2 (ค)	คณิตศาสตร์ 1	2
			4	4.3	ศิลปศึกษา	2
		2.5 มีความสามารถในการประกอบ อาชีพให้หลากหลายทางชีวภาพได้	3	3.3	การจัดการพัฒนาอาชีพ	2 (ชั่วโมง)
		2.6 สามารถไปศึกษาหาความรู้จาก ผู้รู้แล้วจดบันทึกได้	1	1.1	การเรียนรู้ด้วยตนเอง	1
		2.7 สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยที่เกี่ยวข้อง ได้ถูกต้อง ตามหลักการใช้ภาษาไทย	2	2.1 (ท)	ภาษาไทย	4 (ชั่วโมง)
		2.8 สามารถอธิบายคำศัพท์และแต่ง ประโยคภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องได้ อย่างถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา	2	2.1 (ต)	ภาษาอังกฤษ ในชีวิตประจำวัน 1	2 (ชั่วโมง)
		2.9 จัดทำโครงการประกอบอาชีพ	3	3.3	การจัดการพัฒนาอาชีพ	2 (ชั่วโมง)
3	การหมუნเวียนเปลี่ยนรูป	3.1 สามารถหมუნเวียนพืชผักสวนครัว กับการเลี้ยงสัตว์ได้	2	2.2 (ว)	วิทยาศาสตร์	4 (ชั่วโมง)
			3	3.3	ทักษะพัฒนาอาชีพ	1 (ชั่วโมง)
			4	4.1	เศรษฐกิจพอเพียง	1
		3.2 แปรรูปไม้เชื้อเพลิงได้	2	2.2 (ว)	วิทยาศาสตร์	4 (ชั่วโมง)
			2	2.2 (ค)	คณิตศาสตร์ 1	2 (ชั่วโมง)
			3	3.2	ทักษะพัฒนาอาชีพ	2 (ชั่วโมง)
			4	4.1	เศรษฐกิจพอเพียง	2 (ชั่วโมง)

ที่	หัวข้อเรื่อง	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	รายวิชา	จำนวน หน่วยกิต
		3.3 ถนอมอาหารจากพืชได้	1	1.2	การใช้แหล่งเรียนรู้	1 (ชั่วโมง)
		ถนอมอาหารจากสัตว์ได้	2	2.2 (ว)	วิทยาศาสตร์	4 (ชั่วโมง)
		ใช้ประโยชน์จากไม้ได้	2	2.2 (ค)	คณิตศาสตร์ 1	2 (ชั่วโมง)
		ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ	3	3.2	ทักษะพัฒนาอาชีพ	2 (ชั่วโมง)
		การหมუნเวียนเปลี่ยนรูปได้	4	4.1	เศรษฐกิจพอเพียง	2 (ชั่วโมง)
		3.4 สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยที่เกี่ยวข้องได้ถูกต้อง ตามหลักการใช้ภาษาไทย	2	2.1 (ท)	ภาษาไทย	4 (ชั่วโมง)
3.5 สามารถอธิบายศัพท์และแต่งประโยค ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องได้อย่าง ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา	2	2.1 (ด)	ภาษาอังกฤษ ในชีวิตประจำวัน 1	2 (ชั่วโมง)		
4	การเพิ่มผลผลิต ให้พอเพียง	4.1 เศรษฐกิจพอเพียง	4	4.1	เศรษฐกิจพอเพียง	1 (ชั่วโมง)
4.2 เกษตรทฤษฎีใหม่	4.3 วางแผนใช้ที่ดินเพิ่มผลผลิต พืชผักสวนครัวได้	2				
		4.4 พัฒนาระบบเลี้ยงสัตว์เพื่อเพิ่มผลผลิต	3	3.4	พัฒนาอาชีพให้มี ความเข้มแข็ง	2
		4.5 การจัดการระบบเพิ่มไม้เชื้อเพลิง และจากพืชอื่นๆ ได้	2	2.2 (ค)	คณิตศาสตร์	2 (ชั่วโมง)
		4.6 คิดค่าใช้จ่ายในการเพิ่มผลผลิต ให้พอเพียง	1	1.3	การจัดการความรู้	1
		4.7 สามารถนำเสนอและแลกเปลี่ยน เรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินได้				

ที่	หัวเรื่อง	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	รายวิชา	จำนวน หน่วยกิต
		4.8 สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยที่เกี่ยวข้องได้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทย	1	2.1 (ท)	ภาษาไทย	4 (ซ้ำ)
		4.9 สามารถอธิบายศัพท์และแต่งประโยคภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา	2	2.1 (ต)	ภาษาอังกฤษ ในชีวิตประจำวัน 1	2 (ซ้ำ)
5	การสร้างรายได้จากผลผลิตที่เกิดขึ้น	5.1 แลกเปลี่ยนผลผลิตกันภายในและภายนอกชุมชน	4	4.1	เศรษฐกิจพอเพียง	1 (ซ้ำ)
			5	5.2	ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี	1
		5.2 หาดตลาดขายผลผลิตได้	3	3.3	การจัดการพัฒนาอาชีพ	2 (ซ้ำ)
			5	5.1	สังคมศึกษา	3
		5.3 วางแผนการขายและกำหนดราคาขายได้	2	2.2 (ค)	คณิตศาสตร์ 1	2 (ซ้ำ)
			5	5.1	สังคมศึกษา	3 (ซ้ำ)
		5.4 ทำบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับสินค้าได้	3	3.3	การจัดการพัฒนาอาชีพ	2 (ซ้ำ)
			2	2.2 (ค)	คณิตศาสตร์ 1	2 (ซ้ำ)
			4	4.3	ศิลปศึกษา	2 (ซ้ำ)
		5.5 ทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการประกอบอาชีพได้	2	2.2 (ค)	คณิตศาสตร์ 1	2 (ซ้ำ)
			3	3.3	การจัดการพัฒนาอาชีพ	2 (ซ้ำ)
		5.6 สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยที่เกี่ยวข้องได้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย	2	2.1 (ท)	ภาษาไทย	4 (ซ้ำ)
		5.7 สามารถอธิบายคำศัพท์และแต่งประโยคภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา	2	2.1 (อ)	ภาษาอังกฤษ ในชีวิตประจำวัน 1	2 (ซ้ำ)

6. จัดทำตารางสรุปหน่วยการเรียนรู้ เพื่อจัดทำแผนการลงทะเบียน และแผนการจัดการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น

ตัวอย่าง สรุปผลการประเมินเทียบโอน

ที่	สาระการเรียนรู้	รายวิชา						
		ผ่านการประเมินเทียบโอน			ลงทะเบียน			
		รหัส	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัส	รายวิชา	หน่วยกิต	
1	ทักษะการเรียนรู้	ทร 2101	การเรียนรู้ด้วยตนเอง	1	ทร 2105	การวิจัยอย่างง่าย	1	
		ทร 2102	การใช้แหล่งเรียนรู้	1				
		ทร 2103	การจัดการความรู้	1				
		ทร 2104	การคิดเป็น	1				
2	ความรู้พื้นฐาน	พท 2101	ภาษาไทย	4				
		พต 2102	ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน	2	พต 2102	ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน 2		2
		พค 2103	คณิตศาสตร์ 1	2	พค 2102	คณิตศาสตร์ 2		2
		พว 2104	วิทยาศาสตร์	4				
3	การประกอบอาชีพ	อช 2101	ช่องทางการพัฒนาอาชีพ	2				
		อช 2102	ทักษะการพัฒนาอาชีพ	2				
		อช 2103	การจัดการพัฒนาอาชีพ	2				
		อช 2104	พัฒนาอาชีพให้มีความเข้มแข็ง	2				
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	ทช 2101	เศรษฐกิจพอเพียง	1	ทช 2102	สุขศึกษา พลศึกษา	2	
		ทช 2102	ศิลปศึกษา	2				
5	การพัฒนาสังคม	สค 2103	สังคมศึกษา	3	สค 2103	หน้าที่พลเมือง	1	
		สค 2104	ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี	1	สค 2104	การพัฒนาตนเอง	1	
						รายวิชาเลือก	16	
รวม				31		รวม	25	

การจัดทำแผนการเรียนรู้ (แผนการจัดการเรียนรู้) โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา แต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำ กำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและครูผู้สอน ซึ่งครู กคน. ต้องดำเนินการจัดทำแผนรายภาคเรียน และแผนรายสัปดาห์ ดังนี้

1. ศึกษาองค์ประกอบแผนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย รายวิชา/หัวเรื่อง ตัวชี้วัด เนื้อหา การจัดกระบวนการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
2. ศึกษาขั้นตอนการกำหนดองค์ประกอบแผนการเรียนรู้ ดังนี้
 - 2.1 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา ที่ระบุในหน่วยการเรียนรู้
 - 2.2 นำผลที่ได้จากการศึกษาข้อ 2.1 มากำหนดเป็นรายวิชา/หัวเรื่อง ตัวชี้วัด และเนื้อหา
 - 2.3 กำหนดการจัดการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการกำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้ แสวงหาข้อมูลในการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลการจัดการเรียนรู้
 - 2.4 กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้
 - 2.5 กำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล

การจัดทำตารางการเรียนรู้ (แผนการลงทะเบียนเรียน)

1. นำแผนการเรียนรู้ไปสู่วิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยการจัดทำเป็นตารางการเรียนรู้ หรือแผนการลงทะเบียนเรียน
2. ศึกษาองค์ประกอบของตารางการเรียนรู้ หรือแผนการลงทะเบียนเรียน
3. จัดทำตารางการเรียนรู้ หรือแผนการลงทะเบียนเรียน ดังตัวอย่าง

**ตัวอย่าง แผนการลงทะเบียนเรียน (รายวิชาที่เลือกจากการเทียบโอน)
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**

ที่	สาระการเรียนรู้	ภาคเรียนที่ 1 (13)			ภาคเรียนที่ 2 (12)			ภาคเรียนที่ 3			ภาคเรียนที่ 4		
		รหัส	รายวิชา	นก	รหัส	รายวิชา	นก	รหัส	รายวิชา	นก	รหัส	รายวิชา	นก
วิชาบังคับ													
1	ทักษะการเรียนรู้	ทร 2105	วิจัยอย่างง่าย	1									
2	ความรู้พื้นฐาน	พต 2102	ภาษาอังกฤษ ในชีวิตประจำวัน 2	2	พค 2102	คณิตศาสตร์	2						
3	ทักษะการดำเนินชีวิต	ทช 2102	สุขศึกษา พลศึกษา	2									
4	การพัฒนาสังคม	สค 2103	หน้าที่พลเมือง	1									
		สค 2104	การพัฒนาตนเอง	1									
รายวิชาเลือก		-	-	6	-	-	10						

หมายเหตุ จากตัวอย่าง ผู้เรียนเทียบโอนได้ 31 หน่วยกิต จะต้องเรียนอีก 25 หน่วยกิต (วิชาบังคับ 9 หน่วยกิต วิชาเลือก 16 หน่วยกิต) 2 ภาคเรียน จึงจะจบหลักสูตร

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน เป็นการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และแผนการลงทะเบียนเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

การศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง การศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการ และความจำเป็นของบุคคล ต่อเนื่องไปจากการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา เป็นการศึกษาเพื่อการอ่านออก เขียนได้ขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็น การศึกษาที่ให้โอกาสทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับบุคคล มีหลายรูปแบบ เช่น การจัด การศึกษาหลังการรู้หนังสือ การศึกษาเพื่อการเทียบโอน การศึกษาเพื่อการมีรายได้ การศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิต การศึกษาเพื่อส่งเสริมความสนใจส่วนบุคคล การศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับอนาคต

สถานศึกษา กศน. มีภารกิจในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของ สังคมแต่ละท้องถิ่น รูปแบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันของบุคคลและชุมชน อันจะนำไปสู่คนที่มีความสุข มีการปรับตัวที่ดี เป็นกำลังสำคัญของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ รู้จักเลือกรับข่าวสารข้อมูลที่มี อยู่หลากหลาย นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการเตรียมคนเข้าสู่สังคมโลกาภิวัตน์ เป็นภารกิจ ที่จำเป็นยิ่งของกระบวนการจัดการศึกษา ให้ผู้เรียนมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี มีวินัย และตอบสนองความต้องการ ที่แท้จริงของผู้เรียน จึงจำเป็นต้องมีการปรับกระบวนการและวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานะที่มี การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ซึ่งจุดหมายปลายทางของคนในยุคโลกาภิวัตน์ คือ การอยู่ในสังคมอย่างรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง ท่ามกลางการแข่งขัน ภายใต้ความร่วมมือกัน และรู้จักใช้เทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการ ในชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง

ลักษณะของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาจากปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ทั้งด้านอาชีพหรือสามัญ มีความใหม่ ทันสมัย และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ซึ่งครูและผู้เรียนจะเป็นผู้ร่วมกันพัฒนา หรือสร้างหลักสูตรขึ้นมาตามสภาพเหตุการณ์หรือปัญหาในขณะนั้น ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องจึงมีลักษณะ ที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การเตรียมอนาคต รวมทั้งมีความเข้าใจในเรื่องของความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์
2. เป็นหลักสูตรที่พัฒนาจากความต้องการหรือสิ่งที่เป็นปัญหา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะ เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริง จนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม
3. เป็นหลักสูตรระยะสั้นที่เป็นปัจจุบันและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
4. เป็นหลักสูตรที่บูรณาการกับวิชาต่างๆ และบูรณาการกับชีวิตจริงได้
5. เป็นหลักสูตรที่ได้มาจากสภาพปัญหาหรือความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง
6. เป็นหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามระดับความสามารถและตรงกับสภาพปัญหาของตนเอง โดยครูเป็นเพียงผู้ร่วมวางแผนให้คำแนะนำชี้แนะ และอำนวยความสะดวกเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างสูงสุด

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องสามารถดำเนินการได้เช่นเดียวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. จัดตั้งคณะทำงานประมาณ 5-8 คน และคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านเนื้อหาวิชา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสภาพของท้องถิ่น และด้านการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งได้แก่ ครู กศน. ผู้บริหารสถานศึกษาศึกษานิเทศก์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ดังต่อไปนี้
 - 2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่น เช่น การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี การประกอบอาชีพทั้งในปัจจุบันและอนาคต ความคาดหวังของชุมชน เป็นต้น
 - 2.2 สสำรวจสภาพและความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน ซึ่งอาจใช้วิธีการพูดคุยกับผู้เรียนและการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน

2.3 วิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา เป็นการศึกษาสภาพโดยทั่วไปของสถานศึกษาในด้านต่างๆ เช่น ด้านบุคลากร การบริหาร วัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนหรือท้องถิ่น ฯลฯ ผลจากการวิเคราะห์จะทำให้ทราบว่าสถานศึกษามีความพร้อมในเรื่องใดมากที่สุด และขาดแคลนในเรื่องใดบ้าง จะได้ใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ต่อเนื่อง เพราะหากสถานศึกษามีความพร้อมมากเพียงใด ก็ส่งผลให้สถานศึกษาดำเนินการนำหลักสูตรไปปฏิบัติได้เพียงนั้น ข้อมูลเหล่านี้สามารถรวบรวมได้จากการสำรวจภายในสถานศึกษา ศึกษาจากครู ผู้บริหาร และสถิติของสถานศึกษา

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากข้อ 2 (2.1-2.2) และจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการเร่งด่วน และวิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา (ข้อ 2.3) เพื่อสรุปเป็นความต้องการจำเป็นที่เป็นไปได้และสนองตอบต่อความต้องการของชุมชน แล้วจึงกำหนดเรื่องที่จะจัดทำเป็นหลักสูตรต่อไป

4. กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งจุดประสงค์ หมายถึง สิ่งที่มีหวังจะให้ผู้เรียนได้บรรลุผล หลังจากเรียนรายวิชานั้นแล้ว โดยครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ

5. กำหนดเนื้อหา และเวลา เป็นการกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น เหมาะสมกับวัย และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน มีความถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจ และเหมาะสมกับระยะเวลา

6. กำหนดการจัดการเรียนรู้ เมื่อได้เนื้อหาวิชาแล้ว ต้องกำหนดการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์แต่ละข้ออย่างละเอียด การจัดการเรียนรู้ที่กำหนดควรเน้นทักษะกระบวนการ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมโดยครู กคนเป็นผู้ประสานกิจกรรมและชี้แนะ

7. กำหนดเกณฑ์การวัดผลและประเมินผล การวัดผลและประเมินผลประเภทใด ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเมื่อจบหลักสูตร วิธีการวัดผลหรือเครื่องมือที่ใช้วัดผลในแต่ละประเภทมีอะไรบ้าง เช่น การสังเกต การสอบถาม หรือการทดสอบ เป็นต้น และมีเกณฑ์ในการประเมินอย่างไร รวมทั้งมีการตัดสินผลว่าผู้เรียนผ่านหรือไม่ผ่าน หรืออยู่ในระดับคุณภาพ/เกรดใด

8. จัดทำเอกสารหลักสูตร ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือครู หนังสืออ่านเพิ่มเติม และสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรหรือครู กคน. สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละเรื่องควรประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้ 1) ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ และระยะเวลาเรียนในแผนการจัดการเรียนรู้ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) เนื้อหาสาระที่สำคัญ 4) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 5) สื่อและวัสดุอุปกรณ์ 6) การวัดและประเมินผล

9. ตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร เพื่อนำมาปรับปรุงข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้จริง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร เช่น จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เวลาเรียน วิธีการวัดและประเมินผล ตลอดจนตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ต่างๆ กับหลักสูตร ภาษาที่ใช้มีความแจ่มชัดเพียงใด ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำหลักสูตรไปทดลองใช้โดยคัดเลือกกลุ่มทดลองและกำหนดวิธีการประเมินผล เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่ วัสดุ และสื่อการเรียนรู้ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำหลักสูตรไปใช้จริง

10. เสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร ต้องนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่มาจัดทำเป็นเอกสาร แล้วเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามลำดับชั้นเพื่อขออนุมัติการใช้หลักสูตร โดยผ่านการเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

11. นำหลักสูตรไปใช้ ต้องวางแผนการใช้หลักสูตรไว้ล่วงหน้า และดำเนินการใช้หลักสูตรตามที่วางแผนไว้ โดยต้องเตรียมจัดการอบรมครูเกี่ยวกับวิธีการใช้หลักสูตร เพื่อให้ครูมีความเข้าใจตรงกัน ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจะต้องนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรของครูด้วย เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ เป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

12. ประเมินผลหลักสูตร ต้องมีการวางแผนว่าจะประเมินอะไรของหลักสูตร เช่น ประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินการใช้หลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หรือประเมินหลักสูตรทั้งระบบ โดยต้องมีการวางแผนเลือกรูปแบบการประเมิน กำหนดระยะเวลาดำเนินการ กำหนดวิธีการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ต่อจากนั้นจัดทำรายงานผลเพื่อพิจารณาประกอบการตัดสินใจว่าหลักสูตรนี้มีคุณค่าตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ต้องปรับปรุงแก้ไขส่วนใด เพื่อให้หลักสูตรมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

บทสรุป

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นหลักสูตรต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของท้องถิ่นให้มากที่สุด รวมทั้งเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา/ปรับปรุง/แก้ไข ได้แสดงความคิดเห็นด้วย ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีผลกระทบโดยตรงต่อทรรคนะและการดำเนินชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิสำเนาของตน อีกทั้งช่วยปลูกฝังให้เกิดความรักและความผูกพันในท้องถิ่นอีกด้วย แสดงให้เห็นว่า ชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนรู้อันหนึ่งของแต่ละท้องถิ่น หลักสูตรเฉพาะแต่ละท้องถิ่นจะมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อสนองตอบความต้องการของแต่ละชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 5

แนวทางการนิเทศการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กศน.

กระบวนการนิเทศการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กศน. มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครู กศน. ใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดเน้นที่การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การนิเทศภายในสถานศึกษาถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการช่วยให้ครูพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรระดับชั้นเรียนได้ดี รวมทั้งจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศหลักสูตรสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งต้องมีการวางแผนการนิเทศหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลาง
2. วางแผนการนิเทศ
3. สร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ
4. ปฏิบัติการนิเทศ
5. สรุปผลการนิเทศ

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลาง (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551) หลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรระดับชั้นเรียนหรือหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง รวมทั้งศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้นิเทศควรมีแนวทางการตรวจสอบเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาในเรื่อง โครงสร้าง หลักการ องค์ประกอบ ลักษณะของหลักสูตร รวมทั้งการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ของครู กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต การวัดผลและประเมินผล และการบริหารจัดการ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและจำเป็นสำหรับวางแผนการนิเทศต่อไป

2. วางแผนการนิเทศ ด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาวางแผนจัดการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยจัดลำดับความสำคัญและเร่งด่วนของปัญหา วางแผนพัฒนานวัตกรรมการนิเทศเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงประเด็น กิจกรรมการนิเทศภายในควรหลากหลาย ให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สร้างข้อตกลงร่วมกัน ในประเด็นดังต่อไปนี้

- 2.1 กำหนดประเด็น เนื้อหาสาระ และวัตถุประสงค์การนิเทศ
- 2.2 กำหนดรูปแบบการนิเทศ
- 2.3 เลือกกิจกรรมหรือวิธีที่เหมาะสมสำหรับการนิเทศ
- 2.4 เลือกสื่อและเครื่องมือนิเทศที่เหมาะสม
- 2.5 ประเมินผลการนิเทศและจัดทำรายงานผลการนิเทศ

ตัวอย่าง การวางแผนการนิเทศ

ประเด็นการนิเทศ	วัตถุประสงค์การนิเทศ	รูปแบบการนิเทศ	กิจกรรม/วิธีการนิเทศ	สื่อนิเทศ	ประเมินผลการนิเทศ
การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	เพื่อให้ครู กศน. สามารถวิเคราะห์ความยากง่ายของสาระการเรียนรู้	- ประชุมชี้แจง/บรรยาย - ประชุมเชิงปฏิบัติการ - ฝึกปฏิบัติ	1. วางแผนการประชุมชี้แจง/ประชุมปฏิบัติการ โดยกำหนดเนื้อหา/สื่อสำหรับการประชุม 2. ประชุมปฏิบัติการร่วมกับครู กศน. โดยแบ่งวิเคราะห์เนื้อหาความยากง่ายของสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร 3. ประเมินผลการนิเทศ 4. จัดทำรายงานผลการนิเทศ	- เอกสารการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ - แบบบันทึกการเรียนรู้	- ตรวจสอบจากบันทึกการนิเทศ - สังเกตพฤติกรรมครู กศน. ในขณะที่ประชุมปฏิบัติการ - ประเมินความเข้าใจจากการฝึกปฏิบัติของครู กศน.

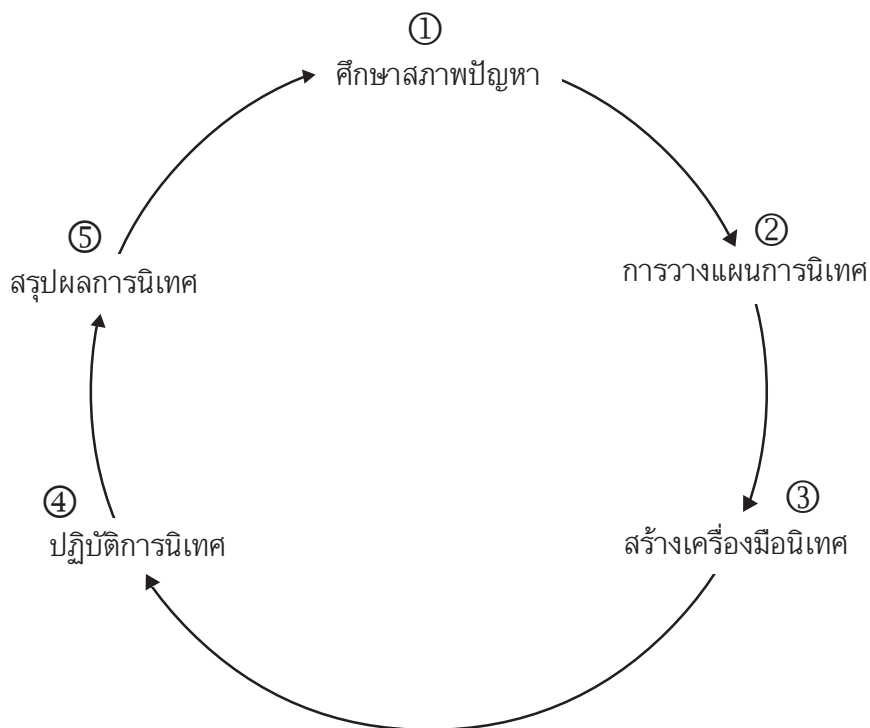
ประเด็น การนิเทศ	วัตถุประสงค์ การนิเทศ	รูปแบบ การนิเทศ	กิจกรรม/วิธีการนิเทศ	สื่อนิเทศ	ประเมินผล การนิเทศ
การใช้ หลักสูตร ของครู กคน.	1. เพื่อนิเทศ ติดตามการ ใช้หลักสูตร ของครู กคน. 2. เพื่อช่วยแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับ การวิเคราะห์/ การใช้ หลักสูตรของ ครู กคน.	- ติดตาม - ตรวจสอบ	1. นิเทศติดตามการปฏิบัติงาน วิเคราะห์หลักสูตรของครู กคน. โดยใช้แบบนิเทศติดตามผล ที่สร้างขึ้น 2. ตรวจสอบครู กคน. โดยให้ กำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร รวมถึงการวิเคราะห์หลักสูตร 3. ร่วมแก้ไขปัญหากับครู กคน. หากพบว่าการดำเนินงาน วิเคราะห์หลักสูตรยังไม่ถูกต้อง มีปัญหากการใช้หลักสูตร	- ตัวอย่าง แบบนิเทศ ติดตาม	- ตรวจสอบจาก บันทึกการนิเทศ

3. **สร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ** ขั้นตอนนี้เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากขั้นตอนที่ 2 ผู้นิเทศภายในสถานศึกษา ควรเน้นการเลือกใช้สื่อนิเทศประเภทส่งเสริมให้ครู กคน. มีความรู้ มีเทคนิคใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้

4. **ปฏิบัติการณ์นิเทศ** ดำเนินการนิเทศตามที่วางแผนไว้ในขั้นตอนที่ 2 ที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นสำคัญ และควรมีการจัดทำสรุปผลกิจกรรมย่อย ๆ ในการนิเทศแต่ละครั้ง

5. **สรุปผลการนิเทศ** ขั้นตอนนี้ควรจัดทำเป็นภาคเรียน คือ ให้ผู้สรุปผลการนิเทศกิจกรรมย่อย ๆ ในขั้นตอน ที่ 4 นำผลการนิเทศมาสรุปเป็นผลรวมของโครงการนิเทศภายใน เพื่อจะได้นำไปวางแผนการนิเทศภายใน สถานศึกษาในภาคเรียนต่อไป

การวางแผนจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 5 ขั้นตอน ควรปรากฏในแผนพัฒนาสถานศึกษา 3 - 5 ปี และแผนปฏิบัติงานประจำปีด้วย และกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาควรดำเนินการต่อเนื่องตลอดทุกภาคเรียน (PDCA) เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ตัวอย่าง : แบบรายงานผลการนิเทศ

กศน.อำเภอ/เขต.....สำนักงาน กศน.จังหวัด.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สถานที่นิเทศ

.....

กิจกรรมที่นิเทศ

.....

วัตถุประสงค์การนิเทศ

.....

วิธีการนิเทศ

.....

สื่อ/เครื่องมือการนิเทศ

.....

สภาพการดำเนินงานของกิจกรรมที่นิเทศ

.....

จุดเด่น/ข้อดีของการดำเนินงาน

.....

สภาพปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

.....

ข้อที่ควรปรับปรุง

.....

เรื่องที่น่าเสนอเพื่อพิจารณาสั่งการ

.....

.....
(.....) ผู้รายงาน

วัน.....เดือน.....พ.ศ.....

บทสรุป

การนิเทศการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนกลยุทธ์การจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้กำหนดหลักการการจัดการเรียนรู้ไว้ในมาตรา 8 ว่าด้วยเรื่อง การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการนิเทศเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจึงควรครอบคลุม 3 ส่วน คือ เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้นิเทศต้องมีการเตรียมการนิเทศ ดำเนินการนิเทศ และสรุปผลการนิเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กิติมา ปรีดีดีลก. (2532). **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ อักษรพิพัฒน์.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทธนรัชการพิมพ์ จำกัด.
- นิพนธ์ ไทยพานิช. (2535). **เทคนิคการนิเทศการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรี ศรีสังข์. (2552). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา**. เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศภายในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปีงบประมาณ 2552 ณ โรงแรมศรีอุทอง แกรนด์ จังหวัดสุพรรณบุรี วันที่ 2-4 มิถุนายน 2552. (สำเนา)
- _____. (2552). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา**. เอกสารประกอบการบรรยายในการประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศภายในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปีงบประมาณ 2552 ณ โรงแรมศรีอุทอง แกรนด์ จังหวัดสุพรรณบุรี วันที่ 2-4 มิถุนายน 2552. (สำเนา)
- _____. (2552). **แนวทางการนิเทศการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. เอกสารประกอบการบรรยายในการประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศภายในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปีงบประมาณ 2552 ณ โรงแรมศรีอุทอง แกรนด์ จังหวัดสุพรรณบุรี วันที่ 2-4 มิถุนายน 2552. (สำเนา)
- พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน, กลุ่ม. สำนักงาน กศน. (2552). **แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ฉบับทดลอง) หลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2552). **หลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2552). **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

วัฒนาพร ระวังทุกข์. (2545). **การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช**

2544. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.

ศึกษานิเทศก์, หน่วย. สำนักงาน กศน. (2542). **เอกสารประกอบการนิเทศการพัฒนาระบบนิเทศการศึกษา**

นอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2546). **การนิเทศการวัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

_____. (2552). **คัมภีร์ กศน.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตตั้ง.

ศึกษาธิการ กระทรวง. (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.** กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว).

สงัด อุทรานันท์. (2530). **การนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.

_____. (2532). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.

สุชิน สวนศรี. (2543). **คู่มือนิเทศเพื่อพัฒนาการวัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.**

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร.** เชียงใหม่ : The Knowledge Center.

อารียา สุทธิวิสัย. **”ครูใหญ่ฝ่ายนิเทศภายในโรงเรียน”** ผู้เชี่ยวชาญ ปีที่ 21 ฉบับที่ 12 กันยายน 2552. หน้า 16.

เอกรินทร์ สิมหาศาล. (2545). **กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแนวคิดสู่ปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : บั๊ค พอยท์.

Glickman, Carl D. (1990). **Developmental Supervision: Alternative Pratices for Helping Teachers**

Improve Instruction. Washing D.C. : Associstion for Supervision and Curriculum Development.

Serqiovanni .

Hilda, Taba. (1962). **Curriculum Development, Theory and Practice.** New York : Harcourt, Brace.

John, S.Kendall ; & Rober, J. Mazano. (2001). **Designing A New Taxonomy of Education Objectives.**

California. Corwin Press, Inc.

<http://school . bee go th / mthai / nitedschool. htm>

<http:www.lib.buu.ac.th/acms/01965/chaper 2. pdf>

ภาคผนวก

ตัวอย่าง
เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา กศน.

(ปกนอก)

หลักสูตรสถานศึกษา

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต.....
ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงาน กศน. จังหวัด.....
สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

(ปกใน)

หลักสูตรสถานศึกษา

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต.....
ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงาน กศน. จังหวัด.....
สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต.....

เรื่อง การอนุมัติใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษา นอกระบบ

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

.....
.....
.....

กศน.อำเภอ/เขต.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำนำ

.....
.....
.....

กศน.อำเภอ/เขต.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง

.....(บอกที่มา ความสำคัญ และความจำเป็น ที่ กศน.อำเภอ/เขต ต้องจัดทำหรือปรับปรุง หลักสูตรสถานศึกษา.....)

.....(บอกกระบวนการจัดทำหลักสูตรโดยสรุป).....)

.....(บอกแนวทางการบริหารจัดการ/การใช้หลักสูตรโดยสรุป).....)

.....(บอกความคาดหวังในความสำเร็จและโอกาสในการปรับปรุงหลักสูตรครั้งต่อไป)

.....

.....

.....

(ผู้อำนวยการสถานศึกษา)

สารบัญ

.....

.....

.....

ตัวอย่าง หลักสูตรสถานศึกษา
ศูนย์การศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต.....
สำนักงาน กศน.จังหวัด.....

ที่มา ความสำคัญ และความจำเป็น (บอกสาเหตุของการจัดทำ/พัฒนาหลักสูตร)

1. สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงทั่วไป การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างต่อเนื่องในทุกด้าน ซึ่งส่งผลให้หลักสูตรที่ใช้อยู่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่ทันสมัย ทำให้ต้องมีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่

- 1.1 สภาพการดำรงชีวิตอันเนื่องมาจากความสมบูรณ์ของทรัพยากรลดลง
- 1.2 สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง
- 1.3 สภาพความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์
- 1.4 สภาพเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
- 1.5 นโยบายในการพัฒนาประเทศ
- 1.6 สภาพของการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างชาติ
- 1.7 นโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจ

2. สาเหตุแห่งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากความบกพร่องหลักสูตรฉบับเดิม

- 2.1 รายงานผลการวิเคราะห์หลักสูตร
- 2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความบกพร่องของหลักสูตร
- 2.3 ข้อบกพร่องของหลักสูตรที่ใช้ปฏิบัติในสถานศึกษา

3. สาเหตุอันเนื่องจากการจัดการเรียนรู้
 - 3.1 พื้นฐานของผู้เรียนไม่ดีพอสำหรับการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้นั้น
 - 3.2 จุดประสงค์ที่ตั้งไว้สูงเกินไป
 - 3.3 เนื้อหาสาระไม่เหมาะสมกับผู้เรียน
 - 3.4 การเร้าความสนใจไม่ดีพอ และผู้เรียนไม่ทราบผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
 - 3.5 กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นไม่เป็นที่น่าสนใจของผู้เรียน
 - 3.6 กิจกรรมการสร้างเสริมทักษะไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมกับผู้เรียน
 - 3.7 เครื่องมือการวัดและการประเมินผลไม่สัมพันธ์ หรือไม่เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
 - 3.8 ขาดการกำกับ ติดตามการจัดการเรียนรู้ที่ดี

วิสัยทัศน์

.....

พันธกิจ

.....
.....

เป้าหมาย

.....
.....

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

.....
.....

สมรรถนะผู้เรียน

โครงสร้างหลักสูตร (ควรแยกเล่มตามสาระการเรียนรู้)

- สาระการเรียนรู้/มาตรฐาน.....
- คำอธิบายรายวิชา.....
- กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต.....
- การจัดการเรียนรู้.....
- การเทียบโอน.....
- การวัดผลและประเมินผล.....
- การจบหลักสูตร.....
- การบริหารจัดการ.....

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

- คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (ผอ. กศน.อำเภอ/เขต/ผู้มีอำนาจลงนามแต่งตั้ง)
- คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (ผอ.กศน.อำเภอ/เขตลงนามแต่งตั้ง)
- คณะผู้จัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา

ตัวอย่าง

หลักสูตรสถานศึกษา กศน. ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
สำหรับกลุ่มผู้นำท้องถิ่น

1. ปรัชญา

ปรัชญา “คิดเป็น” มีแนวคิดภายใต้ความเชื่อที่ว่า “คนเราสามารถพัฒนาการคิด การตัดสินใจให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นได้ ด้วยการฝึกทักษะการใช้ข้อมูลที่หลากหลายทั้งด้านตนเอง ลังคม สิ่งแวดล้อม และวิธีการ มาวิเคราะห์ เชื่อมโยง สัมพันธ์ สร้างสรรค์เป็นแนวทาง วิธีการสำหรับตนเอง แล้วประเมินตีค่า ตัดสินใจ เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน ลังคม ซึ่งเป็นลักษณะของคน “คิดเป็น”

2. วิสัยทัศน์

พ.ศ. 2552 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ..... จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิด ให้ผู้เรียนสามารถชี้นำตนเอง ในการเรียนรู้ เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงได้

3. พันธกิจ

เพื่อให้การดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปตามวิสัยทัศน์ และสอดคล้องกับปรัชญา “คิดเป็น” มีพันธกิจ ดังนี้

1. จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้เรียนสามารถชี้นำตนเองในการเรียนรู้ เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงได้ ด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพ การคิด ตัดสินใจ
2. จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการคิด ตัดสินใจ ของผู้เรียน ด้วยการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ร่วมกันของชุมชน

3. สนับสนุน ส่งเสริม ให้ภาคีเครือข่ายร่วมมือ จัดการศึกษานอกระบบ เพื่อตอบสนองความต้องการ พัฒนาการเรียนรู้ของภาคีเครือข่าย ด้วยการใช้องค์ความรู้และปัจจัย ดำเนินการของตนเอง ให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้

4. พัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษา ให้สามารถจัดการศึกษาได้ตามปรัชญาและวิสัยทัศน์ของ สถานศึกษาด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา

4. หลักการ

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดหลักการไว้ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้ โดยเป็น การบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล ชุมชนและสังคม

2. ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากสถานศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

4. ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

5. จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ จึงกำหนดจุดหมายดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

2. มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. มีความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพ ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และตามทัน ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

4. มีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถจัดการกับชีวิต ชุมชน สังคม ได้อย่างมีความสุขตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะทางศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

6. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

7. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ความสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

6. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้นำท้องถิ่น

7. ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คือ

1. ระดับประถมศึกษา
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โครงสร้างหลักสูตร ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ที่	สาระการเรียนรู้	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น		หมายเหตุ
		วิชาบังคับ	วิชาเลือก	
1	ทักษะการเรียนรู้	5	0	
2	ความรู้พื้นฐาน	16	0	
3	การประกอบอาชีพ	8	0	
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	5	2	
5	การพัฒนาสังคม	6	14	
รวม		40	16	
		56 หน่วยกิต		
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต		100 ชั่วโมง		

คำอธิบายรายวิชา สค 2103 หน้าที่พลเมือง
สาระ การพัฒนาสังคม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
จำนวน 1 หน่วยกิต 40 ชั่วโมง

มาตรฐานที่ 5.3 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะ เพื่อความสงบสุขของสังคม
ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ เสรีภาพ
หน้าที่ของประชาชน

2. การปฏิรูปการเมืองและจุดเด่นของรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ของประชาชน

3. หลักการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตยบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม

4. สถานการณ์การเมืองการปกครองในสังคมไทย

5. การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

6. สิทธิมนุษยชนพื้นฐาน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

จัดให้มีกิจกรรมการค้นคว้าหาความรู้จากสื่อเอกสาร ตำรา สื่อเทคโนโลยี ผู้รู้ การร่วมกิจกรรมของชุมชน
การจัดกลุ่มอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิเคราะห์ สถานการณ์จำลอง การสรุปผลการเรียนรู้และนำเสนอ
ในรูปแบบที่หลากหลาย

การวัดและประเมินผล

การประเมินผลงาน การทดสอบและการประเมินการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดทำแผนชุมชน

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม
โดยกำหนดให้ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวนไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง เป็นเงื่อนไขในการจบ

หลักสูตร โดยเน้นให้เป็นกิจกรรมที่มีส่วนช่วยพัฒนาตนเอง ครอบครั้ว ชุมชน และสังคม เพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้กระบวนการกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ โดยฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา และความมีเหตุผล
2. เพื่อปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน และสังคม

แนวปฏิบัติ

1. สถานศึกษาจัดให้มีการลงทะเบียนกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาคเรียนแรก เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ ให้กับผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานของกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
2. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรมีขอบข่ายเนื้อหาที่เป็น การพัฒนาตนเอง ครอบครั้ว ชุมชน และสังคม
3. สถานศึกษาให้ผู้เรียนลงทะเบียนกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และวางแผนการเรียนร่วมกับ ครู และทำกิจกรรมจนครบ 100 ชั่วโมง โดยให้ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนได้ตลอดเวลาในทุกภาคเรียน

ขอบข่ายเนื้อหากิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตของตนเอง และครอบครั้ว
 - ด้านสุขภาพกาย / จิต
 - ด้านคุณธรรม จริยธรรม
 - ด้านเศรษฐกิจพอเพียงฯลฯ
2. กิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชน และสังคม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
 - ด้านการพัฒนาชุมชนและสังคม
 - ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่สถานศึกษาใช้จัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ 5 สาระ คือ ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต และ การพัฒนาสังคม โดยโครงสร้างหลักสูตรได้กำหนดจำนวนหน่วยกิต ในแต่ละระดับทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก ซึ่งผู้เรียนทุกคนต้องเรียนวิชาบังคับตามที่กำหนด สำหรับวิชาเลือกให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ ตามแผนการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและกลุ่ม โดยเลือกเรียนในสาระการเรียนรู้ใดสาระการเรียนรู้หนึ่ง หรือหลายสาระการเรียนรู้ ให้ครบจำนวนหน่วยกิต ตามโครงสร้างหลักสูตรในแต่ละระดับตามความต้องการของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม
3. การเรียนรู้ตามอัธยาศัย
4. การเรียนรู้จากการทำโครงการ
5. การเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ

การวัดผลและประเมินผล

1. การวัดและประเมินผลรายวิชา

สถานศึกษาต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ และต้องมีการประเมินผลรวม เพื่อทราบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้หรือไม่ อย่างไร

2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

เป็นการประเมินสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม โดยพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3. การประเมินคุณธรรม

เป็นการประเมินสิ่งที่ต้องการปลูกฝังในตัวผู้เรียน โดยประเมินจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งทางด้าน การพัฒนาตน การพัฒนางาน การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การพัฒนาคุณภาพชีวิต การเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ และกิจกรรมในลักษณะอื่น ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้น กับผู้เรียน

4. การประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนเข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ ในภาคเรียน สุดท้ายของทุกระดับการศึกษาในสาระการเรียนรู้ ที่สำนักงาน กศน. กำหนด การประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติมีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนสำหรับนำไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุง และ การพัฒนาคุณภาพนอกระบบต่อไป

การจบหลักสูตร

1. ผ่านการประเมินและได้รับการตัดสินผลการเรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดทั้ง 5 สาระการเรียนรู้ และได้ตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดตามโครงสร้างหลักสูตร

2. ผ่านกระบวนการประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง

3. ผ่านกระบวนการประเมินคุณธรรม

4. เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

1. วางแผน

2. อบรมครู

3. ประชาสัมพันธ์

4. ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย

5. รับสมัครและขึ้นทะเบียนผู้เรียน

6. แนะนำการเรียน
7. เทียบโอน
8. วางแผนการเรียน
9. ลงทะเบียนเรียน
10. จัดการเรียนรู้ตามแผนการเรียน
11. วัดผลและประเมินผลการเรียน
12. จบหลักสูตร

ตัวอย่าง

แผนขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา กศน. อำเภอ/เขต.....

หลักการ/เหตุผล

การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นการนำหลักการ จุดหมาย สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับชาติ ไปดำเนินการเพื่อให้เกิดผลในการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา โดยครู กศน.ต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาทั้งระดับสถานศึกษาและระดับชั้นเรียนให้เชื่อมโยงกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แล้ว จะต้องมีการขับเคลื่อนการใช้ หลักสูตรที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนบรรลุผลตามมาตรฐานด้วย

กศน.อำเภอ/เขต.....ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อการพัฒนา ผู้เรียน ซึ่งเป็นการนำสาระมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรระดับชาติไปสู่สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไปกำหนด ในระดับสถานศึกษา และระดับชาติ จึงได้จัดทำแผนขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา กศน.อำเภอ/เขต.....ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดสิ่งสนับสนุนการจัดทำและ การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ให้สามารถจัดทำและใช้หลักสูตร สถานศึกษา ได้อย่างมีคุณภาพ
2. เพื่อกำกับดูแลคุณภาพการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษา ให้บรรลุมาตรฐานการศึกษา ได้อย่าง มีคุณภาพ

เป้าหมาย

1. ด้านสิ่งสนับสนุนการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

1.1 ครู กคน. ร้อยละ 100 ได้รับการพัฒนาความรู้ในการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษาในระดับดี

1.2 จัดสรรงบประมาณร้อยละ 25 ของงบประมาณสถานศึกษาในการจัดสิ่งสนับสนุน จัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับดี

1.3 ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และครู กคน. ร้อยละ 100 นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในระดับดี

1.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการในการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างน้อย 5 กิจกรรม ในระดับดี

2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และสามารถขับเคลื่อนการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในระดับดี

2.2 จัดประชาพิจารณ์หลักสูตรสถานศึกษาและปรับปรุงให้สมบูรณ์อย่างน้อยจำนวน 2 ครั้ง และสามารถจัดประชาพิจารณ์ได้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในระดับดี

2.3 ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ อย่างน้อย จำนวน 1 ครั้ง และมีผลการตรวจสอบคุณภาพผ่านเกณฑ์ในระดับดี

2.4 นำเสนอหลักสูตรสถานศึกษาที่ผ่านการปรับปรุงโดยผู้เชี่ยวชาญต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ข้อเสนอแนะและให้ความเห็นชอบ และมีแนวทางการนำเสนอในระดับดี

2.5 ครู กคน. ร้อยละ 100 นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ปฏิบัติจริงในระดับดี

2.6 ครู กคน. ร้อยละ 100 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับชั้นเรียน โดยจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ในระดับดี

2.7 ตรวจสอบคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้โดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และปรับปรุงให้สมบูรณ์ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และมีผลการตรวจสอบคุณภาพผ่านเกณฑ์ในระดับดี

2.8 ครู กศน. ร้อยละ 100 นำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อสถานศึกษาเพื่อขออนุมัติใช้จัดการเรียนรู้

2.9 มีการวิจัยองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และวิจัยประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างน้อย จำนวน 1 เรื่อง ในระดับดี

3. ด้านกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา

3.1 นิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง ในระดับดี

3.2 จัดระบบประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาทุกปีการศึกษา มีคุณภาพระดับดี

งบประมาณดำเนินการ

กศน.อำเภอ/เขต.....จัดสรรงบประมาณดำเนินการรวมทั้งหมดบาท (.....)
เพื่อขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา กศน.อำเภอ/เขต.....ให้บรรลุผล โดยมีรายละเอียดการใช้
งบประมาณของแต่ละกิจกรรม อยู่ในกิจกรรมการดำเนินการ

กิจกรรมการดำเนินการ

1. ด้านสิ่งสนับสนุนการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1. 1.1	การพัฒนาบุคลากร ประเมินความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาของบุคลากร ในสถานศึกษา	เป้าหมายตัวชี้วัด <ul style="list-style-type: none"> ○ ความต้องการการเรียนรู้ของบุคลากร เกณฑ์ความสำเร็จ <ul style="list-style-type: none"> ○ บุคลากรร้อยละ 100 ได้รับการพัฒนาตามความต้องการการเรียนรู้ระดับดี วิธีการและเครื่องมือ 1. ใช้การสำรวจความต้องการจำเป็น 2. ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บริหารสถานศึกษา ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
1.2	นิเทศรองผู้อำนวยการ หัวหน้า กลุ่มงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา	เป้าหมายตัวชี้วัด <ul style="list-style-type: none"> ○ จำนวนบุคลากรที่ได้รับการนิเทศ เกณฑ์ความสำเร็จ <ul style="list-style-type: none"> ○ บุคลากรที่ได้รับการนิเทศร้อยละ 100 มีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับดี 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บริหารสถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1.3	ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของบุคลากรในสถานศึกษา ฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	วิธีการและเครื่องมือ 1. ตรวจสอบการเข้ารับการนิเทศของบุคลากร 2. ใช้แบบสอบถามความรู้ที่ได้รับจากการนิเทศ เป้าหมายตัวชี้วัด ○ จำนวนบุคลากร เกณฑ์ความสำเร็จ ○ บุคลากรร้อยละ 100 มีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับดี วิธีการและเครื่องมือ 1. ตรวจสอบการเข้ารับการอบรมของบุคลากร 2. ใช้แบบสอบถามความรู้ที่ได้รับจากการอบรม เป้าหมายตัวชี้วัด ○ จำนวนบุคลากร	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บริหารสถานศึกษา ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
1.4	นิเทศ ครู กศน. ในการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน	วิธีการและเครื่องมือ 1. ตรวจสอบการเข้ารับการนิเทศของครู กศน. 2. สอบถามความรู้ที่ได้รับจากการนิเทศ เป้าหมายตัวชี้วัด ○ จำนวนครู กศน. เกณฑ์ความสำเร็จ ○ ครู กศน. ร้อยละ 100 มีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน วิธีการและเครื่องมือ 1. ตรวจสอบการเข้ารับการนิเทศของครู กศน. 2. สอบถามความรู้ที่ได้รับจากการนิเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ● รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ● หัวหน้างานการศึกษาพื้นฐานนอกระบบ

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
2.	การสนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากร				
2.1	จัดสรรงบประมาณการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	<p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ๐ จำนวนเงินงบประมาณ ๐ ตัวหลักสูตรสถานศึกษา <p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ๐ ใช้งบประมาณพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ร้อยละ 100 ๐ หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพระดับดี <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบแผนปฏิบัติการประจำปี 2. ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บริหารสถานศึกษา ● งานแผนงาน ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2.2	จัดสรรงบประมาณซื้อวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้	<p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ๐ จำนวนเงิน งบประมาณ ๐ จำนวนวัสดุ อุปกรณ์ ๐ จำนวนสื่อการเรียนรู้ <p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ๐ ใช้งบประมาณซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ได้ร้อยละ 100 ๐ วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้มีจำนวนเพียงพอต่อการใช้และมีคุณภาพพระระดับดี 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บริหารสถานศึกษา ● กลุ่มอำนวยการงานงบประมาณ ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ● กลุ่มงานการศึกษาพื้นฐานนอกระบบ

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
2.3	จัดสรรงบประมาณซื้อวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้	วิธีการและเครื่องมือ 1. ตรวจสอบแผนปฏิบัติการประจำปี 2. ตรวจสอบคุณภาพวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ โดยใช้ แบบสอบถาม เป้าหมายตัวชี้วัด ● จำนวนเงินงบประมาณ ● จำนวนแหล่งการเรียนรู้ เกณฑ์ความสำเร็จ ● ใช้งบประมาณพัฒนาได้ร้อยละ 100 ● ห้องสมุด และแหล่งการเรียนรู้ เพียงพอและมีคุณภาพระดับดี วิธีการและเครื่องมือ 1. ตรวจสอบแผนปฏิบัติการประจำปี 2. ตรวจสอบคุณภาพห้องสมุด และ แหล่งการเรียนรู้โดยใช้ แบบสอบถาม	● ผู้บริหาร สถานศึกษา ● กลุ่มอำนวยการ งานงบประมาณ ● คณะกรรมการ พัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา ● กลุ่มงาน การศึกษา พื้นฐานนอกระบบ
2.4	จัดสรรงบประมาณพัฒนาครู ให้สามารถใช้หลักสูตร สถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ	เป้าหมายตัวชี้วัด ● จำนวนเงินงบประมาณ ● จำนวนครูใช้หลักสูตรสถานศึกษา เกณฑ์ความสำเร็จ ● ใช้งบประมาณพัฒนาได้ร้อยละ 100 ● จำนวนครูสามารถใช้หลักสูตร สถานศึกษาระดับดี	● ผู้บริหาร สถานศึกษา ● คณะกรรมการ พัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา ● กลุ่มบริหาร งานงบประมาณ

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
3. 3.1	การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม จัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย วางแผนจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา	วิธีการและเครื่องมือ 1. ตรวจสอบแผนปฏิบัติการประจำปี 2. ตรวจสอบความสามารถของครู ในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม เป้าหมายตัวชี้วัด ● มีการประชุม ● จำนวนผู้มีส่วนได้เสีย เกณฑ์ความสำเร็จ 1. มีการประชุมอย่างน้อย จำนวน 2 ครั้ง 2. มีผู้มีส่วนได้เสียเข้าร่วมประชุม ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 100 วิธีการและเครื่องมือ 1. ตรวจสอบรายงานการประชุม 2. ตรวจสอบผู้มีส่วนได้เสียเข้าร่วม ประชุม 3. ใช้วิธีการตรวจสอบเอกสารเชิงประจักษ์	● ผู้บริหาร สถานศึกษา ● คณะกรรมการ พัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา
3.2	จัดสรรเวลาที่แน่นอนในการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ร่วมกับบุคลากรทั้งระดับ สถานศึกษาและระดับชั้นเรียน	วิธีการและเครื่องมือ 1. ตรวจสอบรายงานการประชุม 2. ตรวจสอบผู้มีส่วนได้เสียเข้าร่วม ประชุม 3. ใช้วิธีการตรวจสอบเอกสารเชิงประจักษ์ เป้าหมายตัวชี้วัด ● ปฏิทินการดำเนินการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา	● ผู้บริหาร สถานศึกษา ● คณะกรรมการ พัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
3.3	จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนครู กศน. ผู้แทนศิษย์เก่า กศน. ผู้แทนผู้เรียน ผู้แทนชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน และ คณะกรรมการสถานศึกษา	วิธีการและเครื่องมือ 1. ตรวจสอบปฏิทินการดำเนินการ จัดทำหลักสูตร 2. ใช้วิธีการตรวจสอบเอกสารเชิงประจักษ์ และวิธีการสัมภาษณ์บุคลากร เป้าหมายตัวชี้วัด ● ตัวแทนทุกภาคส่วน ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา เกณฑ์ความสำเร็จ ● มีคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา ● มีตัวแทนทุกภาคส่วนครอบคลุม ทุกกลุ่มเป้าหมาย วิธีการและเครื่องมือ 1. ตรวจสอบคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา 2. ใช้วิธีการตรวจสอบเอกสารเชิง ประจักษ์และสัมภาษณ์ คณะกรรมการพัฒนา	● ผู้บริหาร สถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
3.4	ประสานเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอำเภอ/เขตในการระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน	<p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ทรัพยากรในท้องถิ่น ○ จำนวนครั้งการประสานเครือข่าย <p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ มีการประสานเครือข่ายในท้องถิ่นอย่างน้อย 2 ครั้ง ○ นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนรู้ได้ระดับดี <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบหนังสือราชการถึงเครือข่าย 2. ใช้วิธีการสัมภาษณ์เครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บริหารสถานศึกษา ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
4.	การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ				
4.1	จัดระบบการบริหารทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ	<p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ โครงสร้างการดำเนินงานบริหารวิชาการ ○ บทบาทหน้าที่ ○ ขั้นตอนการดำเนินงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บริหารสถานศึกษา ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
4.2	สร้างบรรยากาศสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	<p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ มีโครงสร้างการดำเนินงานบริหารวิชาการ บทบาทหน้าที่ของบุคลากรและขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ○ มีระบบบริหารทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพระดับดี <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบเอกสารโครงสร้างการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ของบุคลากร และขั้นตอนการดำเนินงาน 2. ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น <p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ มีระบบฐานข้อมูลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ○ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ○ บอร์ดประชาสัมพันธ์เผยแพร่นวัตกรรมการเรียนรู้ และผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ระดับชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บริหารสถานศึกษา ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ● กลุ่มงานการศึกษาพื้นฐานนอกระบบ

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
			<p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● บุคลากรสามารถสืบค้นข้อมูลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้โดยผ่านระบบเครือข่ายของสถานศึกษาระดับดี ● จัดเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ระดับดี ● มีบอร์ดประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา และมีข้อมูล นวัตกรรมการเรียนรู้ และบทความวิจัย เผยแพร่อย่างต่อเนื่อง ทันสมัยระดับดี <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบระบบฐานข้อมูลด้วยการสืบค้นผ่านระบบเครือข่ายของสถานศึกษาและใช้แบบสอบถาม 2. ใช้การสังเกตและสัมภาษณ์บุคลากรที่เข้าร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3. ตรวจสอบบอร์ดประชาสัมพันธ์และใช้แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 		

2. ด้านการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1.	คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	<p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ตัวหลักสูตรสถานศึกษา <p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ หลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 1 ฉบับ มีคุณภาพระดับดี <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา 2. ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพตัวชี้วัดความสำเร็จหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้แบบสอบถามความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสมบูรณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2.	จัดประชาพิจารณ์หลักสูตรโดยผู้มีส่วนได้เสียและปรับปรุงให้สมบูรณ์	<p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ การประชุมประชาพิจารณ์หลักสูตร ○ จำนวนผู้มีส่วนได้เสีย ○ หลักสูตรสถานศึกษาที่ได้รับการปรับปรุงข้อมูล 	<ul style="list-style-type: none"> ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
			<p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● มีการจัดประชาพิจารณ์ หลักสูตรสถานศึกษาอย่างน้อย ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ● ผู้มีส่วนได้เสียครอบคลุมทุกกลุ่ม เป้าหมาย เข้าร่วมประชาพิจารณ์ ร้อยละ 100 ● หลักสูตรสถานศึกษาได้รับ การปรับปรุงข้อมูลภายหลัง เสร็จสิ้นการประชาพิจารณ์ <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบรายงานการประชุม ประชาพิจารณ์หลักสูตร สถานศึกษา 2. ตรวจสอบผู้มีส่วนได้เสียที่ เข้าร่วมประชาพิจารณ์ หลักสูตรสถานศึกษา 3. ตรวจสอบเอกสารหลักสูตร สถานศึกษาที่ได้รับการปรับปรุง ข้อมูลภายหลังเสร็จสิ้น การประชาพิจารณ์ 		

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
3.	นำเสนอหลักสูตรสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้เห็นชอบ	<p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ หลักสูตรสถานศึกษาถูกนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาเห็นชอบก่อนนำไปใช้จริง ระดับดี <p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ มีการนำเสนอหลักสูตรสถานศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาเห็นชอบก่อนนำไปใช้จริง <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบเอกสารหลักสูตรที่ลงนามเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา 2. ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บริหารสถานศึกษา ● คณะกรรมการสถานศึกษา ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
4.	การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้จริง	<p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องรับทราบ ○ บุคลากรที่เกี่ยวข้องใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
5.	ครู กคน.จัดทำ หลักสูตรระดับชั้นเรียน	<p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 100 รับรู้ และนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปใช้ตามแผนการใช้หลักสูตร <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> ตรวจสอบการรับรู้และการนำ หลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ <p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ <p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ แผนการจัดการเรียนรู้ ครอบคลุม ทุกหน่วยการเรียนรู้ และมี คุณภาพระดับดี <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการวิชาการ สถานศึกษาตรวจสอบคุณภาพ ของหน่วยการเรียนรู้และ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ แบบสอบถามความเหมาะสม และ ความสอดคล้องขององค์ประกอบ ของหน่วยการเรียนรู้และ แผนการจัดการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> ครู กคน. คณะกรรมการ พัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
6.	การวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	<p>2. ตรวจสอบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุง ด้วยวิธีการตรวจเอกสารเชิงประจักษ์</p> <p>3. ครู กศน. นำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อสถานศึกษาเพื่อขออนุมัติใช้จัดการเรียนรู้ โดยตรวจสอบการอนุมัติใช้เอกสารหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้</p> <p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ข้อมูลผลการวิจัยประเมินตัวหลักสูตรสถานศึกษา ○ ข้อมูลผลการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็นในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ○ ข้อมูลผลการวิจัยความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนานักเรียน <p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ มีโครงการวิจัยประเมินหลักสูตรสถานศึกษา 1 เรื่อง 	<ul style="list-style-type: none"> ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
7.	การวิจัยประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ○ มีโครงการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ○ มีโครงการวิจัยประเมินความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนานักเรียนจำนวน 1 เรื่อง ○ นำผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ระดับดี <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบรายงานผลการวิจัยทั้ง 3 เรื่อง 2. ตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาใหม่ โดยใช้ข้อมูลงานวิจัยที่ได้เป็นฐานในการพัฒนาและใช้แบบสอบถามความคิดเห็น <p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ข้อมูลปัจจัยการใช้หลักสูตร ○ ข้อมูลกระบวนการใช้หลักสูตร ○ ข้อมูลผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 	<ul style="list-style-type: none"> ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
			<p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ มีโครงการวิจัยปัจจัยและกระบวนการใช้หลักสูตรและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จำนวน เรื่อง ○ นำผลการวิจัยที่ได้ข้างต้นไปปรับปรุงการใช้หลักสูตรสถานศึกษาได้ระดับดี <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบรายงานผลการวิจัย 2. ตรวจสอบการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่ได้ปรับปรุงใหม่ และใช้แบบสอบถามความคิดเห็น 		

3. ด้านกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1. 1.1	การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร ประเมินความต้องการจำเป็นในการรับการนิเทศ การจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	<p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ข้อมูลความต้องการรับการนิเทศ การจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ○ ข้อตกลงการนิเทศและการรับการนิเทศ <p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ มีการประเมินความต้องการจำเป็นในการรับการนิเทศก่อนจริงทุกครั้ง ○ มีข้อตกลงการนิเทศและการรับการนิเทศร่วมกันของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นและข้อตกลงการนิเทศ 2. ใช้วิธีการสัมภาษณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บริหารสถานศึกษา ● รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ● หัวหน้างานนิเทศ ● หัวหน้างานการศึกษาพื้นฐานนอกระบบ ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1.2	จัดทำแผนการนิเทศติดตาม การจัดทำและการใช้หลักสูตร สถานศึกษา	<p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ แผนการนิเทศติดตามการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา <p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ มีแผนการนิเทศติดตามการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นรูปธรรม จำนวน 1 แผน และมีคุณภาพระดับดี <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบการนิเทศ ติดตามการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 2. ใช้แบบสอบถามถามความคิดเห็น 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บริหารสถานศึกษา ● รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ● หัวหน้างานนิเทศ ● หัวหน้างานการศึกษาพื้นฐานนอกระบบ ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
1.3	ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ตามแผนการนิเทศติดตาม การจัดทำและการใช้หลักสูตร สถานศึกษา		<p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ การปฏิบัติการนิเทศ ติดตามในวัน เดือน ปี ที่ระบุไว้ในแผน ○ จำนวนผู้นิเทศติดตามและผู้รับการนิเทศ <p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ผู้นิเทศติดตามร้อยละ 100 ปฏิบัติการนิเทศติดตามในวัน เดือน ปี ที่ระบุไว้ในแผนระดับดี 		<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บริหารสถานศึกษา ● รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ● หัวหน้างานนิเทศ ● หัวหน้างานการศึกษาพื้นฐานนอกระบบ

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
2.	การประกันคุณภาพ หลักสูตรสถานศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ○ ผู้รับการนิเทศติดตาม ร้อยละ 100 ได้รับการนิเทศติดตามในวัน เดือน ปีที่ระบุไว้ในแผนระดับดี <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบการนิเทศของผู้นิเทศติดตามและผู้รับการนิเทศติดตามกับแผนที่กำหนดไว้ 2. ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น <p>เป้าหมายตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ระบบและกลไกควบคุมหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งระดับสถานศึกษาและระดับชั้นเรียน ○ ระบบและกลไกควบคุมคุณภาพผู้เรียน ○ แผนปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน <p>เกณฑ์ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ มีระบบและกลไกควบคุมหลักสูตรสถานศึกษาทั้งระดับสถานศึกษาและระดับชั้นเรียนที่เป็นรูปธรรม มีลายลักษณ์อักษรระดับดี 	<ul style="list-style-type: none"> ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ● ผู้บริหารสถานศึกษา ● รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ● หัวหน้างานนิเทศ ● หัวหน้างานการศึกษาพื้นฐาน ● คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ที่	กิจกรรม	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
			<ul style="list-style-type: none"> ● มีระบบและกลไกควบคุมคุณภาพผู้เรียนที่เป็นรูปธรรม มีลายลักษณ์อักษร ระดับดี ● มีแผนปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจำนวน 1 แผน ระดับดี <p>วิธีการและเครื่องมือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบระบบและกลไกควบคุมหลักสูตรสถานศึกษาทั้ง 2 ระดับ และควบคุมคุณภาพผู้เรียนจริง และใช้แบบสอบถามความคิดเห็น 2. ตรวจสอบแผนปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจริงและประเมินผลที่เกิดขึ้นในผู้เรียนกับวัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจริง 		

ตัวอย่าง

แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษา กศน. อำเภอ/เขต.....

คำชี้แจง :

1. โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างหลังข้อความของแต่ละข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมี 5 ระดับดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมพอใช้
- 2 หมายถึง ต้องปรับปรุง
- 1 หมายถึง ใช้ไม่ได้

2. ถ้าท่านมีความคิดเห็นในช่อง 1, 2 และ 3 โปรดให้ข้อสังเกตหรือคำแนะนำในช่องหมายเหตุที่ตรงกับข้อความในองค์ประกอบของข้อนั้น ๆ เพื่อการปรับปรุงให้สมบูรณ์ต่อไป

3. ในกรณีที่ท่านต้องการให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมนอกเหนือจากข้อความที่ได้สอบถามความคิดเห็นของท่าน โปรดเขียนข้อคิดเห็นลงในข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่แนบท้ายต่อจากการประเมินระดับความเหมาะสมเสร็จสิ้น

องค์ประกอบ	ระดับความเหมาะสม					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1. ปรัชญาของหลักสูตรสถานศึกษา						
1.1 มีความเชื่อซึ่งนำการจัดการเรียนรู้ได้
1.2 เหมาะสมกับผู้เรียน
1.3 มีประโยชน์ช่วยพัฒนาบุคลากรให้กับ ชุมชนและสังคมได้

องค์ประกอบ	ระดับความเหมาะสม					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
2. วิสัยทัศน์ของหลักสูตรสถานศึกษา						
2.1 มีเป้าหมายและทิศทางการปฏิบัติได้
2.2 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศได้
2.3 แสดงเอกลักษณ์ของสถานศึกษาได้
3. พันธกิจของหลักสูตรสถานศึกษา						
3.1 มีความเป็นไปได้อัน
3.2 มีกระบวนการทำงานที่ต้องปฏิบัติ
3.3 มีภาระหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. หลักการจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา						
4.1 หลักการ						
4.1.1 มีความชัดเจน
4.1.2 มีประโยชน์
4.1.3 คลอบคลุมการพัฒนาผู้เรียน
4.2 จุดหมาย						
4.2.1 มีค่านิยมในการพัฒนาผู้เรียนได้
4.2.2 ช่วยชี้แนะในการพัฒนาผู้เรียนได้
4.2.3 มีความชัดเจน
4.2.4 มีความเป็นไปได้อัน

องค์ประกอบ	ระดับความเหมาะสม					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
5. กลุ่มเป้าหมาย						
5.1 มีความชัดเจน
5.2 มีความถูกต้อง
5.3 ครอบคลุมลักษณะของประชากรในเขตพื้นที่ตั้งสถานศึกษา
6. ระดับการศึกษา						
6.1 มีความชัดเจน
6.2 มีความถูกต้อง
7. โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา						
7.1 กำหนดสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนไว้ตลอดในแต่ละระดับการศึกษาได้
7.2 กำหนดวิชาบังคับที่ผู้เรียนต้องเรียนไว้ในแต่ละระดับการศึกษาได้
7.3 กำหนดวิชาเลือกที่ผู้เรียนต้องเรียนไว้ในแต่ละระดับการศึกษาได้
7.4 กำหนดชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตได้
7.5 กำหนดหน่วยกิตได้ถูกต้อง
7.6 กำหนดเวลาเรียนได้ถูกต้อง
7.7 กำหนดหน่วยกิตวิชาเลือกได้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน

องค์ประกอบ	ระดับความเหมาะสม					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
8. คำอธิบายรายวิชา						
8.1 ระบุสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ศึกษาได้
8.2 ระบุทักษะที่ผู้เรียนต้องฝึกปฏิบัติได้
8.3 ระบุการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้
8.4 ระบุการวัดและการประเมินผลได้
9. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต						
9.1 หลักการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม
9.2 เป้าหมายของกิจกรรมมีความชัดเจน
9.3 เป้าหมายของกิจกรรมมีความเป็นไปได้
9.4 แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาตนเองได้
9.5 แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาครอบครัวได้
9.6 แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนสังคมได้
9.7 ระบุการวัดและประเมินผลได้
10. การจัดการเรียนรู้และการจัดหลักสูตรสถานศึกษา						
10.1 การจัดการเรียนรู้						
10.1.1 มีความเป็นไปได้
10.1.2 มีความหลากหลาย
10.1.3 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

องค์ประกอบ	ระดับความเหมาะสม					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
10.2 การจัดหลักสูตรสถานศึกษา						
10.2.1 สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน
10.2.2 สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน
10.2.3 สามารถจัดการศึกษาได้ตามปรัชญาของหลักสูตรสถานศึกษา
10.2.4 สามารถจัดการศึกษาได้ตามวิสัยทัศน์ของหลักสูตรสถานศึกษา
11. เกณฑ์การวัดผลและประเมินผล						
11.1 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้รายวิชา มีความเหมาะสม
11.2 การประเมินผลกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความเหมาะสม
11.3 การประเมินผลคุณธรรมมีความเหมาะสม
11.4 การประเมินผลคุณภาพการศึกษาในแต่ละระดับมีความเหมาะสม
12. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา						
12.1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
12.2 การส่งเสริมสนับสนุน
12.3 การกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้ประเมิน
(.....)
วันที่ เดือน พ.ศ.

การประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศภายในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
ปีงบประมาณ 2552 ณ โรงแรมศรีอุทอง แกรนด์ จังหวัดสุพรรณบุรี วันที่ 2-4 มิถุนายน 2552

วิทยากร

รศ.ดร.พัชรี

ศรีลั้งษ์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายชื่อผู้เข้าประชุม

1. นางกรรณิ	จันทร์สุรินทร์	สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่
2. นางกมลวรรณ	มโนวงศ์	กศน. อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
3. นางชวนพิศ	โคตรสิน	สำนักงาน กศน. จังหวัดอุบลราชธานี
4. นางกัญทพร	กากแก้ว	กศน. อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี
5. นางนวลปรกรณ์	ศรีม่วง	สำนักงาน กศน. จังหวัดสุพรรณบุรี
6. นางสาวภาวนีย์	อุณาทรรวากร	กศน. อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
7. นางสาวสำราญ	นาคทอง	กศน. อำเภอเมืองเพชรบุรี
8. นางสาวโกสุมภ์	สุดยูโซ๊ะ	กศน. อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
9. นางสาวบุศลิน	ช่างสลัก	สำนักงาน กศน. จังหวัดนครพนม
10. นางสาววิจิตรา	บัวสาย	กศน. อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
11. นางศศสรวง	ใหญ่โสพนัง	กศน. เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพฯ
12. นางสาววีรินทร์	วงศ์ประจักษ์รัตน์	กศน. เขตบางกอกน้อย จังหวัด กรุงเทพฯ
13. นางวัชรี	สวัสดิ์	สำนักงาน กศน. จังหวัดสุรินทร์
14. นางธัญลักษณ์	ระดมงาม	กศน. อำเภอเมืองสุรินทร์
15. นางสาวยุพา	กิตติดุษฎีธรรม	สำนักงาน กศน. จังหวัดสมุทรปราการ
16. นางบุญธิดา	จิตต์ภักดี	กศน. อำเภอเมืองสมุทรปราการ

17. นางสาวอาชีชะห	ลาอิ	สำนักงาน กคน. จังหวัดปัตตานี
18. นางสาวรอฮานา	ยามา	กคน. อำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี
19. นางอำพรศิลป์	ลิมาภิรักษ์	กคน. อำเภอเมืองนครสวรรค์
20. นางกาญจนา	บัววัฒน์	กคน. อำเภอตากาลี จังหวัดนครสวรรค์
21. นางสาวเอมอร	บริบูรณ์	สำนักงาน กคน. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
22. นางสาวมาลี	เมืองหมุด	กคน. อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา
23. นางสาวไพลิน	บุญหมื่น	สำนักงาน กคน. จังหวัดเชียงราย
24. ว่าที่ ร.ต.จิรัชย์	บูรณะฤทธิ์ทวี	กคน. อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
25. นางคำนิง	อุยตระกูล	สำนักงาน กคน. จังหวัดขอนแก่น
26. นางสุกัญญา	คนล่า	กคน. อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
27. นางสาวพัชรา	จงไกรย	สำนักงาน กคน. จังหวัดลพบุรี
28. นางสาวนิตยา	มุขลาย	สำนักงาน กคน. จังหวัดลพบุรี
29. นางอรอนงค์	ศิริวัฒน์กุล	กคน. อำเภอเมืองอุตรธานี
30. นางสุขุมภรณ์	สงวนกิตติพันธ์	กคน. อำเภอเมืองอุตรธานี
31. นางสาวเอมอร	แก้วกล้าศรี	สำนักงาน กคน. จังหวัดชลบุรี
32. นางสาวนันทยา	มากเจริญ	กคน. อำเภอลัดทึบ จังหวัดชลบุรี
33. นางทองจันทร์	พานกุหลาบ	กคน. อำเภอเมืองอุตรดิตถ์
34. นายอำนาจ	อินมั่นคง	กคน. อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
35. นางอารีย์	เปียศรี	สำนักงาน กคน. จังหวัดนครศรีธรรมราช
36. นางสาวรัชฎา	โลมเพชร	กคน. อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
37. นางรวีวรรณ	จันทร์อยู่	สำนักงาน กคน. จังหวัดภูเก็ต
38. นางสาวจตุพร	ทหารไทย	กคน. อำเภอเมืองภูเก็ต
39. นางสาวลัดดาวัลย์	เลิศเพ็ญเมธา	สำนักงาน กคน. จังหวัดนครนายก

40. นางพุทธชาด	ทะลี	สำนักงาน กศน. จังหวัดนครนายก
41. นางวัชรินทร์	ศรีวิบูลย์	สำนักงาน กศน. จังหวัดฉะเชิงเทรา
42. นางบิ่งอร	ฝ่ายล้ำจา	กศน. อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา
43. นางสุพิณ	ช่วยวงศ์ญาติ	กศน. อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น
44. นางสาวมลินี	ศรีสุวรรณ์	กศน. อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช
45. นางสาวศรีสว่าง	เลี้ยววาริณ	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
46. นายกิติเกษม	ใจชื่น	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
47. นายปาน	กิมปี	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
48. นางอัญชลี	ธรรมะวิธิกุล	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
49. นายชาญ	นพรัตน์	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
50. นางสุภาพรรณ	น้อยอำแพง	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
51. นางสาวสุวรรณา	ล่องประเสริฐ	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
52. นางสาวประวีณ	รอดเขียว	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
53. นางอัคราภรณ์	ไคว์คชาภรณ์	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
54. นางสาวอังคณา	วสุรวงศ์	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
55. นายวันชัย	ปฏิทัศน์	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
56. นางมาลี	รัชตะนาวัน	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
57. นางสิริรัตน์	เกษประทุม	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
58. นางสาวจตุพร	สุทธิวิวัฒน์	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
59. นางสาวจรรยา	สิงห์ทอง	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายอภิชาติ	จิระวุฒิ	เลขาธิการ กคณ.
นางสาวศรีสว่าง	เลี้ยววาริณ	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์
นายปาน	กิมปี	ศึกษานิเทศก์
รศ.ดร.พัชรี	ศรีสังข์	รองศาสตราจารย์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้รวบรวมและเรียบเรียง

นางสาวจรรยา	สิงห์ทอง	ศึกษานิเทศก์
-------------	----------	--------------

บรรณาธิการ

นางสาวศรีสว่าง	เลี้ยววาริณ	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์
นางอัชราภรณ์	โศ้วชชาภรณ์	ศึกษานิเทศก์
นางสาวจตุพร	สุทธิวิวัฒน์	ศึกษานิเทศก์
นางสาวจรรยา	สิงห์ทอง	ศึกษานิเทศก์

ผู้ออกแบบปก

นางพิชญภา	ปิติวรา	นักวิชาการศึกษา
-----------	---------	-----------------

ผู้พิมพ์

นางสาววิรันตรี	อารักษ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
นายธีวัฒน์	จรัสโสภภาพัฒน์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อเอกสาร

แนวทางการนิเทศเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กศน.

คำชี้แจง ขอความกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านในแต่ละรายการ เพื่อสำนักงาน กศน. จะได้นำมาปรับปรุงพัฒนาเอกสารเล่มนี้สำหรับใช้เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน					ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. เนื้อหา						
1.1 มีความถูกต้อง.....	
1.2 มีความชัดเจน.....	
1.3 มีประโยชน์.....	
1.4 นำไปปฏิบัติได้.....	
1.5 ตรงกับความต้องการ.....	
2. รูปเล่ม						
2.1 ขนาดของเล่มน่าสนใจ.....	
2.2 ใช้ภาษาอ่านง่าย.....	
2.3 มีการเชื่อมโยงเนื้อหาทำให้เข้าใจ.....	
2.4 มีแผนผัง/แผนภูมิประกอบทำให้ชัดเจน.....	
2.5 มีแหล่งอ้างอิงเพื่อค้นคว้าเพิ่มเติมได้.....	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูล
หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

หมายเหตุ : กรุณาตอบแบบสอบถามแล้วส่ง หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อเอกสาร

แนวทางการนิเทศเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กศน.

คำชี้แจง ขอความกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านในแต่ละรายการ เพื่อสำนักงาน กศน. จะได้นำมาปรับปรุงพัฒนาเอกสารเล่มนี้สำหรับใช้เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน					ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. เนื้อหา						
1.1 มีความถูกต้อง.....	
1.2 มีความชัดเจน.....	
1.3 มีประโยชน์.....	
1.4 นำไปปฏิบัติได้.....	
1.5 ตรงกับความต้องการ.....	
2. รูปเล่ม						
2.1 ขนาดของเล่มน่าสนใจ.....	
2.2 ใช้ภาษาอ่านง่าย.....	
2.3 มีการเชื่อมโยงเนื้อหาทำให้เข้าใจ.....	
2.4 มีแผนผัง/แผนภูมิประกอบทำให้ชัดเจน.....	
2.5 มีแหล่งอ้างอิงเพื่อค้นคว้าเพิ่มเติมได้.....	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูล
หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

หมายเหตุ : กรุณาตอบแบบสอบถามแล้วส่ง หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

